

କା କାହାଣୀ କେଳି

ଡାକ୍ତରୀ
କଳା

ବନଗାହନର ତଳେ

କାହ୍ନୁଚରଣ

ଫ୍ରେଣ୍ଡ୍‌ସ୍ ପବ୍ଲିଶର୍ସ

ବିନୋଦବିହାରୀ, କଟକ-୨

ବନଗହନର ତଳେ । ଲେଖକ : କାନ୍ହୁଚରଣ ମହାନ୍ତି ।
 ପ୍ରକାଶକ : ସହଦେବ ପ୍ରଧାନ, ଫ୍ରେଣ୍ଡ୍‌ସ୍ ପବ୍ଲିଶର୍ସ, ବିନୋଦ ବିହାରୀ,
 କଟକ-୭୫୩୦୦୨ । ପଞ୍ଚମ ମୁଦ୍ରଣ : ୧୯୮୩ । ପ୍ରଚ୍ଛଦପଟ : ଅସିତ ମୁଖାର୍ଜୀ ।
 ମୁଦ୍ରାକର : ଅନୁଦା ପ୍ରିଣ୍ଟର୍ସ ଆଣ୍ଡ ପବ୍ଲିଶର୍ସ, ଭସାକୋଷ ଲେନ୍,
 କଟକ-୨ ।

BANAGAHAN ARATALE. Author : **Kanhu Charan Mohanty.** Publisher : **Sahadev Pradhan, Friends Publishers, Binodbehari, Cuttack-753002, Orissa (India).** Fifth Edition:1983. Cover design : **Asit Mukharjee.** Printer : **Annada Printers & Publishers, Bhasakosh lane, Cuttack-2.** Price : **Rs. 5-00**

ଅଶ୍ୱିନୀ କୁମାର,

୧୯୨୩ ସାଲରେ ଯେତେବେଳେ
ଆପଣ ପିଆଶମୋହନ ଏକାଡେମୀର
ଶିକ୍ଷକ ଥିଲେ, ଆଉ ମୁଁ ଥିଲି
ଆପଣଙ୍କର ଛାତ୍ର, ସେତିକି ବେଳେ
ମାତୃଭାଷା ପାଇଁ ଆପଣଙ୍କର ତ୍ୟାଗ,
ପୁଣି ବ୍ୟାକୁଳତା ଦେଖିଥିଲି ।
ଦେଶର ସାହିତ୍ୟ ପାଇଁ ଆପଣ ସବୁ
ଦୁଃଖ ଅଙ୍ଗେ ଲିଭାଇଲେ, ସାହିତ୍ୟ
ଗଢ଼ିଲେ । ଅକଞ୍ଚନ ହେଲେ ମଧ୍ୟ
ଛାଡ଼ିବେ ମୁଁ । ସେହି ଅଧିକାର ଓ
ସାହସରେ ଆପଣଙ୍କ ହାତରେ ମୋର
ଏହି ଉଦ୍ୟମଟି ଟେକିଦେଲି ।

କାହ୍ନୁଚରଣ

ଛବିପୁର (ଗଞ୍ଜାମ)

ତା ୭ । ୪ । ୧୯୪୭

ପାହାଡ଼ ଓ ଜଙ୍ଗଲ ଭିତରେ ଗୋଟିଏ ଖୋଲ ନାଗା ।

ସଞ୍ଜ ଆଗରୁ । ଚଢ଼ିତ ମାସ । କନ୍ଧ ରାଜ୍ୟର ଚଢ଼ିତ ପର୍ବ ।

ଗୋଟିଏ ପାଖରୁ କେତେଗୁଡ଼ିଏ କନ୍ଧ ହିଅ ଓ ଆଉ ପାଖରୁ କେତେଗୁଡ଼ିଏ କନ୍ଧ ପୁଅ ଗୀତ ବୋଲି ବୋଲି ଆସିଲେ । ଚଢ଼ିତ ପରବ ଗୀତ । ହିଅଗୁଡ଼ିକ ବେକରେ କାତମାଳି ପକାଇଛନ୍ତି । ମୁଣ୍ଡରେ ନାନାଜାତି ଫୁଲ ଖୋସିଛନ୍ତି । ରଙ୍ଗିନ୍ ଦେଶୀ ଲୁଗା ପିନ୍ଧିଛନ୍ତି । ପୁଅମାନେ ଧରିଛନ୍ତି ଗୁଙ୍ଗୁ, ଡୁଙ୍ଗୁ ଡୁଙ୍ଗୁ, ବର୍ଗା । ମୁଣ୍ଡରେ ଓ ଦେହରେ ପତ୍ର । ନାନା ଜୋର ଲୁଗା । ହିଅ ଓ ପୁଅ ସମସ୍ତେ ଗୋଡ଼ରେ ବାନ୍ଧିଛନ୍ତି ଘୁଙ୍ଗୁର ମାଳ ।

ନାଚିଲେ ।

ହିଅମାନେ କେତେବେଳେ କାନ୍ଧ ଧରାଧରି ହୋଇ, କେତେବେଳେ ବା ହାତ ଧରାଧରି ହୋଇ ପୁଅମାନଙ୍କ ଆଗରେ, ଶୁଣିପାଖେ, ନଇଁ ନଇଁ ଗୀତ ବୋଲି ବୋଲି ନାଚିଲେ । ପୁଅମାନେ ଗୀତର ପାଲି ଧରି, ବାଜା ବଜାଇ ଅଙ୍ଗଭଙ୍ଗୀ କରି ନାଚିଲେ ।

ଗୀତ ନାଚ ସରିଲା । ଟିକିଏ ଦମ ନେଲେ । ଜାପରେ ଦୁଇ ଦୁଇଜଣ । ଜଣେ ପୁଅକୁ ଧରି ଆଉ ଜଣେ ହିଅ ନାଚିବାକୁ, ହିଅ ପୁଅ ସମସ୍ତେ ମିଶିଗଲେ । ସମସ୍ତେ ଦୁଇ ଦୁଇ ଜଣ ହୋଇଗଲେ; କିନ୍ତୁ, ପୁଣି ଗାଁର ଜାନ କାଡ଼ାକା ଭେଡ଼ିକାର ହିଅ ସୁନାର ଦୁଇ ହାତ ଦୁଇ ଆଡ଼ୁ ଧରି ଠିଆହୋଇ ରହିଲେ— କନାମ ଗାଁର ନାଇକ ମିଲିକା ନୋକାର ପୁଅ ମାଗଡ଼ା ଓ ସିସି ଗାଁର ମୃତ କନ୍ଧ ମେସାକା ତେଜର ପୁଅ ବାସ୍ତା । ମାଗଡ଼ାର ଗୋଟିଏ ହାତ ଧରି ଠିଆହୋଇ ପୁଣି ଗାଁର ମଲ୍ଲ କନ୍ଧ ଉର୍ଷ୍ବ କା ବାସୁର ହିଅ ଲତା ।

ଯୁଗଳ ନାଚ ବନ୍ଦ ରହିଲା । ସମସ୍ତେ ସୁନା, ମାଗଡ଼ା, ବାସ୍ନା ଓ ଲତାଙ୍କ ଆଡ଼କୁ ଚାହିଁଲେ । ହସିଲେ ।

ନାଇକପୁଅ ମାଗଡ଼ା କହିଲା, ସୁନାର ହାତ ଛୁଡ଼ିଦେରେ ବାସ୍ନା । ମୁଁ ତାରି ସାଥରେ ନାଚିବି ।

ବାସନ୍ତେଇଶ ଲତା ମାଗଡ଼ାର ହାତ କଟମଟ କରି ଧରି କହିଲା, ଆରେ ମାଗଡ଼ା, ବାସ୍ନା ସୁନା ସାଥରେ ନାଚୁ । ଆ, ତୋର ମୋ'ର ନାଚିବା ।

ମାଗଡ଼ା ଶୁଣିବେ ଫୁଟୁ ଫୁଟୁ ହୋଇ, ଆଖି ରଙ୍ଗ କରି, ମୁହଁ ଚୁଲଇ ଲତାକୁ ଚାହିଁଲା । ତା' ହାତରୁ ଜୋରରେ ହାତ ଟାଣି ଆଣି କହିଲା, ତୁ ଯା'ଲେ ବାସ୍ନା ସାଥରେ ନାଚିବୁ । ଜାଣୁ ନାହିଁ କି, ସୁନା ଜାନିର ଝିଅ, ଆଉ ମୁଁ ନାଇକର ପୁଅ । ବାସ୍ନାର ଯେମିତି ବାପ ନାହିଁ, ତୋ'ର ବି ସେମିତି ବାପ ମା ନାହିଁ । ବାଜିଆ କୁଲି ଭୁଲି କର ଖାଉଛ, ଆଉ, ତୁ ବି କୁଲି ଭୁଲି କରୁଛୁ । ତା' ହାତ ଧରି ତୁ ନାଚିଲେ ସିନା ସାଜିବ—

ଜାନିର ଝିଅ ସୁନା ମାଗଡ଼ାର ହାତରୁ ହାତ ଖସାଇ ନେଇ, ବାସ୍ନାର ଗୋଟିଏ ହାତ ଧରି ହସି ହସିକା କହିଲା, କେମିତି ବେତରା କଥା କହୁଛୁ ତୁ ମାଗଡ଼ା । ଅମର ଚଳିତ ପରବ ନାଚ । ଏଇ ଡୋଙ୍ଗର ତଳେ ଜଙ୍ଗଲ ଭିତରେ ସମସ୍ତେ ଆମେ ସମାନ । ଏଠି ଆଉ ନାଇକର ପୁଅ କି ଜାନିର ଝିଅ କହିଲେ ଚଳିବ ନାହିଁ । ଆମେ ସମସ୍ତେ ଏକା, ସମସ୍ତେ ଆମେ ଏଇ ବଣ, ଜଙ୍ଗଲ, ଲହୁଡ଼ିଆ ପାହାଡ଼ ମାଲର ଝିଅ । ଦେଖ ତ, କେଡ଼େ ଶୁଣିବେ ଲତା ତୋ'ର ହାତ ଧରିଥିଲା, ତୁ ହାତ ଟାଣିନେଲୁ । ଲତାର ମନରେ ଦୁଃଖ ଦେଲୁ ।

ମାଗଡ଼ା କହିଲା, ମୁଁ କେଡ଼େ ଶୁଣିବେ ଆଉ ତୋ'ର ହାତ ଧରିଲି ଯେ— ଅନାଥ ପଲ ବାସ୍ନା କହିଲା, ନାହିଁ ନାହିଁ, ତୋ ଆଗରୁ ମୁଁ ସୁନାର ହାତ ଧରିଛି । ସୁନା ସାଥରେ ମୁଁ ନାଚିବି । କିରେ ମାଗଡ଼ା ତୁ ନାଇକର ପୁଅ ହେଲୁ ତ କ'ଣ ହେଲା, ଆଜିଲୁ ଦେଖି ଲଢ଼ିବା କାହା ଦେହରେ ବେଶୀ ଜାକତ । ଆରେ ମାଗଡ଼ା, ଶୁଣି ଅଧରେ ସେଇ ଡୋଙ୍ଗର କଡ଼ରେ ଯେଉଁଠି ଗେଡ଼ୁଡ଼ାର ପାଣି ଦି ଲାଠି

ଉପରୁ ପଥର ଚଟାଣ ଉପରେ ପଡ଼ୁଛି, ସେଇଠି ବାସ ବଣ ଭିତରେ ଛପି ଛପି
ଯାଇ ମୁଁ ଏଇ ଟାଙ୍ଗିରେ ଜିଆଦ ପିଲା ମାଇଲି । ପାରୁବୁ କି ତୁଲ ? ନାଇକର
ପୁଅ ବୋଲି ଟାଣ କରୁଛୁ ସେ !

ମାଗତା ଗଗଗଗ ହୋଇ କହିଲା, ଶୁଣି କଥାଟେ କହିଲୁରେ । ତୋର
ବାପ ମୋପାକା ଡେଇଁକୁ ବାପ ଖାଇଲା । ତୋର ମା'କୁ ସାପ ଶ୍ଵେବେଲା ।
ତୋ ବାପ ଆଜି ବାପ-ତମ୍ଭା (ଭୁତ) ହେଇଛି, ମା ହେଇଛି ସାପ-ତମ୍ଭା ।
ସେଥିଲାଗି ବାପ କି ସାପକୁ ତୋର ଡରଭୟ ନାହିଁ । ଚଢ଼ିବୁ କି ସେଇ
ମହୁଲଗଛର ଅଗ ଡାଳରେ ? ଭଉଁ ପାରିବୁ କାଲି-ବସା ?

ପୁଅଟି ଗୋଟିଏ କଛ ଟୋକା । ଭଲ ଧାଙ୍ଗଡ଼ା ବୋଲି ତାର ଖ୍ୟାତି
ଅଛି । ସେ କହିଲା, ହେ ମାଗତା, ଆରେ କଜିଆ କାଇଁ କି କରୁଛୁ ? ତୁଲ ଜନମ
ହେଲାବେଳେ ଦିଶାରି କହିଲା ତୋର ତମ୍ଭା (ଅପ୍ପା) ମାଙ୍କଡ଼ ତମ୍ଭା । ସେଥିଲାଗି
ତୁ ଗଛର ସବୁ ଡାଳରେ ଚଢ଼ିବୁ ସିନା । ଆଉ କିଏ ଚଢ଼ିବ ? କାଇଁ କି ପୁଲକି ?

ପୁଲକି କହିଲା, ପୁଅଟି ଯାହା କହିଲା ସତ । ମାଙ୍କଡ଼ ତମ୍ଭା ବୋଲି
ମାଗତା ମିଛଟାରେ କଜିଆ କରେ । ନାତୁନୁ ଲତାକୁ ଧରି । ସୁନା ବାସ୍ତାକୁ ଧରି
ନାତୁ ।

ଲତା ପୁଣି ଧରିଲା ମାଙ୍କଡ଼ାର ହାତ । ମାଗତା ହାତ ଟାଣିଆଣି ଲତାକୁ
ଠେଲିଦେଲା । ଲତା ପଡ଼ି ଯାଉଁ ଯାଉଁ ଅଟକି ଯାଇ କହିଲା, ମାଗତା, ସୁନା ସୁନା
ହୋଇ ତୁ ପାଗଲା ହେଉଛୁ । ଜାଣି, ସୁନା ତତେ ଦେଖିପାରେ ନାହିଁ ? ସୁନା
ବାସ୍ତାକୁ ଭଲପାଏ ।

ମାଗତା ପଚାରିଲା, ସତେ ସୁନା ?

ସୁନା ତମ୍ଭା ତମ୍ଭା ହେଇ ଛଲେଇ କହିଲା, ତୁ ଯେମିତି ମିଛ କଥାରେ
କଜିଆ କରୁ, ବାସ୍ତା କ'ଣ ସେମିତି କଜିଆ କରେ ? ସେ ଭଲ ଧାଙ୍ଗଡ଼ା, ଗରିବ
ହେଲା ତ କି ହେଲା ? ତତେ କେହି ଭଲ ପାଇବେ ନାହିଁ । ତୁ ଲତା ସାଥରେ
ଆଜି ନାଚ । ବଜାଅରେ ବାଜା ।

ତମ୍ଭ ପିଲାମାନେ ବାଜା ବଜାଇଲେ । ହଲ ହଲ ହୋଇ ଟୋକା ଟୋକା
ପୁଣି ନାଚିଲେ, ଗୀତ ବୋଲିଲେ । ଗୋଟିଏ କଡ଼ରେ ଠିଆ ହୋଇ ମାଗତା ପୁନା
ଆଡ଼କୁ ଅନାଇ ରହିଲା । ଆଉ କଡ଼ରେ ଠିଆ ହୋଇ ଲତା ଆକୁଳ ଆଖିରେ ଗୁଞ୍ଜି
ରହିଲା ମାଗତାକୁ । ନାଚ ସନ୍ଦେହ ଆସିଲା । ଲତା ଛୁଡ଼ା ହୋଇଥିବା ପାଖରୁ
ହୁଆଲେ ବୁଦ୍ଧି ତମ୍ଭ କିନାମ ଗାଁ ବାରିକ ଟୋକା ଧଇଁସଇଁ ହୋଇ ନାଟ ଜାଗାରେ
ପହଞ୍ଚିଲା । ତା ସଙ୍ଗରେ ଆଉ ଦୁଇଜଣ ତମ୍ଭ ପିଲା ଅଛନ୍ତି ।

ବୁଦ୍ଧି ତମ୍ଭ ହାତଟେକି କହିଲା, ନାଚ ବନ୍ଦ କର । ବାଜା ଗୀତ ବନ୍ଦ
କର । ଶୁଣ, ଶୁଣ ମଜା । ବଡ଼ ଶିକାର—

ନାଚ ବନ୍ଦ ହେଲା । ହିଅ ପୁଅ ହାତ ଛଡ଼ାଇଡ଼ି ହୋଇ ତମ୍ଭ ଟୋକାକୁ
ସେଇଗଲେ ।

ପୁନା ଧରିଲା ଲତାର ହାତ ।

ବୁଦ୍ଧି ଧଇଁସଇଁ ହୋଇ କହିବାକୁ ଲାଗିଲା, ଆରେ ବାୟା, ହେ ମାଗତା,
ତୁମ୍ଭ ମା (ଜଳପ୍ରପାତ) ପାଖରେ, ସେ ଦିନଟିକିଆ ମହୁଲଗଇ ତଳେ ଜିଆଦ ପାଣି
ପିଇବାକୁ ଗଢ଼ିଲେ ।

ବାୟା ଖୁସି ହୋଇ ପଚାରିଲା—ଏଁ ସତେ ?

ହଁ, ରେ ହଁ । ନାଚ ବନ୍ଦ କର । ଆସ ସମସ୍ତେ ଧନୁଶର ଧରି ଯିବା ।

ହଁ, ଝୋଲ ଭିତରେ ଲୁଚି ଲୁଚି ଯିବା—

କନ୍ଧ ପିଲାମାନେ ଖୁସି ହୋଇ ତମ୍ଭପିଲାଙ୍କ ପଛେ ପଛେ ପାଖରେ
ଗୁଲିଗଲେ । ସବା ପଛରେ ମାଗତା । ପଛକୁ ପୁନା ଆଡ଼କୁ ଗୁଞ୍ଜିଗୁଞ୍ଜି ଗଲା ।
ହିଅମାନେ ଆଉ ଗୋଟିଏ ବାଟରେ ଗଲେ । ଲତା ସର୍ତ୍ତକ ପଛରେ ମାଗତା
ଆଡ଼କୁ ଗୁଞ୍ଜି, ହସିଲା ମୁହଁରେ ପୁନାର ହାତ ଧରି ଗୁଲିଗଲା ।

ପୁଣି ଗାଁ କନ୍ଧ ପକ୍ଷୀ ।

ଛୋଟ ଛୋଟ ନୁଆଁଣିଆ ଗୁଳାଘର । ଘରଗୁଡ଼ିକର ଆଗପିଣ୍ଡା ରଙ୍ଗମାଝିରେ ଲିପା । ଗାଁ ମଝିରେ ଜାନି କାଡ଼ାକା ଭେଡ଼ିକାର ଘର ଟିକିଏ ବଡ଼ । ଘର ଆଗରେ ଗାଁ ଦାଣ୍ଡର ପଥରୁଆ ରସ୍ତା ଉପରେ ବାଉଁଶ ତଳେଇ ପରା ହୋଇଛି । ଚଳ ଦଶଟା ହେବ । ତଳେଇ ଉପରେ କେତେକଣ କନ୍ଦ ନାଉରୁମ୍ବା ଧରି ବସିଛନ୍ତି । ମଦହାଣ୍ଡି ପାଖରେ ଧାଙ୍ଗଡ଼ା ମାଝି ରୁମ୍ବା ଧରି ଠିଆ ହୋଇଛି । ପାଖରେ ଅଛି ନେଟି ଗାଁର ବାରିକ୍ ହୁଆଲେ ବୁଝି ତମ୍ବା ।

ବୁଝି ତମ୍ବା ନାଇକ ପାଖକୁ ଗଲା । ସେ ବାରିକ, କନ୍ଦଲେକଙ୍କ ବିବେକ । ସେ କହୁଲା, କେମିତି କଥା କହୁଛୁ ନୋକା, କିନାମ ଗାଁର ନାଇକ ହେଲୁ ତ କ'ଣ ହେଲା ? ଗୁରିହଲ ପୁଡ଼ି, ପାଞ୍ଚ ହଲ ଚାରି ବାରିକ, ନେ ଗଡ଼ିଗା ଭୁମି ଗୁଣ କରିଛୁ ସତ, ତୋ ପୁଅ ମାଗତାଟା କ'ଣ ମଣିଷ କରେ ? ଫୁଙ୍କିଦେଲେ ଟଳିପଡ଼ିବ । ତୋଜର ଉପରକୁ ଥରେ ଚଢ଼ି ଓହ୍ଲାଇ ଆସିଲେ ଦରମାସ ହେବ । ସେ କ'ଣ ଭେଡ଼ିକା ଜାନିର ହିଅ ସୁନାର ନାଶି ହେବ ?

ପାଖରେ କନ୍ଦଟୋକା ପୁଞ୍ଜି ଠିଆ ହୋଇଥିଲା । ସେ ବୁଝିତମ୍ବର କଥାକୁ ସମର୍ଥନ କରି କହୁଲା, ବାରିକପିଲ ଠିକ୍ କଥା କହୁଲା । ସେଦିନ ଜିଅଦ୍ ଶିକାର କରିବାକୁ ଲୁକି ଲୁକି ଗଲା । ବାୟା ଟାଙ୍ଗିରେ ମାରିଲା ଜିଅଦ୍ । ମୁଁ ମାଇଲି କାଣ୍ଡରେ । ନାହିଁକି ବାରିକ ? ସଞ୍ଜ ହୋଇ ଆସୁଥିଲା । ଗୋଟାଏ କାଣ୍ଡରୁ ଦୁଇଟା ମାରିନାହିଁ ତ । ଆଉ ମାଗତା, ଧାଇଁ ଧାଇଁ ଗଲା, ଝୋଲ (ନାଲ)ରେ ପଡ଼ିଲା । ଆଣ୍ଟୁ ଗଣ୍ଡି ହୁଣିଲା । କାନ୍ଦିଲା ବୋଲି ବଞ୍ଚିଗଲା । ଫିରିକି ଦାସ ଭିତରେ ସେମିତି ଖସି ଖସି ହେଉଥିଲା, ଧନୁରେ କାଣ୍ଡ ତଢେଇ ଥିଲା ତ । ମୁଁ ସିନା ଗୁଣିଲି ଜିଅଦ୍ ପିଲା । ଗୁଣାକୁ ବାରିକ ପିଲା ମୋ'ର ହାତ ଧରି ଟାଣିଆଣିଲା । ନୋହଲେ—

ବୁଝି ସମର୍ଥନ କରି କହୁଲା । ସତ କଥା । ହେ ନୋକା ନାଇକ, ମୋ'ର କଥାଟି କରି । ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱକା ବାସୁର ହିଅ ଲତା । ଭଲ ପିଲାଟେରେ । ତୋ ପୁଅ ମାଗତା ପରି ସବୁ । ମାଗତାକୁ ସେ ଗୁଡ଼େ । ତାକୁ ରୁ ବୋହୁ କରି ନେ । ଆଛା ଚଣାରି, ଲତା କାହାର ତମ୍ବାରେ ? ମାଗତାର ସିନା ମାଙ୍କଡ଼ ତମ୍ବା ।

ମଦ ନିଶାରେ ଆଖି ରକ୍ତ ଦଶୁଡ଼ ଦଶାରିର । ବୁଢ଼ାଲେକ, ମୁଣ୍ଡ ଚମା ।
 ତଳକୁ ଚାହିଁ, ତଳେ ଗାର ପକାଇ ଭୁଟ୍ ଭୁଟ୍ ହେଲା । ପୁଣି ଉପରକୁ ଚାହିଁଲା ।
 ତଳକୁ ଚାହିଁଲା । ଆଖି ମିଛି ମିଛି କରି କହିଲା, କାଲିପରି ଲଗୁଛିତେ, ଲତାର
 ବାପ ଯେତେବେଳେ ମତେ ଡାକ କହିଲା, ହେ ଦଶାରି, ହିଅଟେ ଜନମ ହେଉଛି,
 କାହାର ଡମ୍ପାରେ ? କହିଥିଲା, ବିଲେଇ ଡମ୍ପା । ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱାକା ବାପୁର ଥିଲା ମୁଣ୍ଡା
 ଡମ୍ପା । ବାପୁ ତମର ପଡ଼ିଲା । ମୁଁ ତାକୁ ଭୁଲେଇ କହିଲି, ଆରେ, ତୋ'ର
 ଡମ୍ପା ପାହାଡ଼ୀ ମୁଣ୍ଡା, ବଡ଼ ମୁଣ୍ଡା । ତୋ'ର ହିଅଟା ବିଲେଇ ଡମ୍ପା ହେଲା ତ
 କ'ଣ ହେଲା ? ଖାଇ ପାରିବ ନାହିଁ । କହିଥିଲା ସିନା କଥାଟେ, ବାପୁ ରହିଲା କି ?
 ବାର ବରଷ ପୁରୁଲା ନାହିଁ । ଲତା ତାକୁ ଖାଇଦେଲା ।

ମିଲିକା ନୋକା ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହୋଇ ଦଶାରିକୁ ଚାହିଁଲା । ବୁଦ୍ଧି ତମ୍ଭ ଆଡ଼କୁ ମୁହଁ
 ଫେରାଇ କହିଲା, ଶୁଣିଲୁ ତ ବାରିକ ପୁଅ । ତୁ କେମିତି କହୁଛୁ ଲତାକୁ ବୋହୂ
 କରିବାକୁ ? ସୁନାର ଡମ୍ପା କିସରେ ଦଶାରି ?

ଦଶାରି ପୁରୁଷର ଗଣନା କରି କହିଲା, ଖୁଟୁର ଡମ୍ପା ।

କାତୁକା ଭେଡ଼ିକା ଜାନି କହିଲା, ହଁ, ହଁ, ଖୁଟୁର । ଜନମ
 ହେଲବେଳେ ତୁ ସେଇଆ କହିଥିଲୁ ।

ଧାଙ୍ଗଡ଼ା ମାରି କହିଲା, ଡେବେ ତ—। କଥା ଶେଷ କରି ପାରିଲା ନାହିଁ ।
 ମଦ ନିଶାରେ ମୁଣ୍ଡ ଝାଙ୍କି ଦେଉଛି । ସେ ଆଖି ବୁଜି ପାଟି ପାକୁ ପାକୁ କଲା ।

ନୋକା ତାର ମନର କଥା ବୁଝିଲା । କହିଲା, ଲତା ଆଉ ମାଗତା
 ବାହାହେଲେ କଳିଆ କରି ତାଙ୍କର ବେଳା କଟିବ । ଜଣେ ବିଲେଇ ଆଉ ଜଣେ
 ମାଙ୍କଡ଼ । କି ଘର କରିବେ ଫେମାନେ ? ନା, ନା, ଏହା ହେବନାହିଁ ।

ବୁଦ୍ଧି ପଚାରିଲା, ସୁନା ଆଉ ମାଗତା ବାହାହେଲେ କେହି ଭଲରେ
 ରହିବେ କି ? କହୁନୁ କାହିଁକି ଦଶାରି ? ଜଣେ ଗଛରେ ଚଢ଼ିଲେ ଆଉ ଜଣେ
 ବଟରେ ପଶିବ ନାହିଁ କି ?

ଦଶାରି ଉତ୍ତର ଦେଲା, କଳିଆ ତ ହେବନାହିଁ । ଭଲରେ ଘର ନ କରିବେ କାହିଁକି ?

ନୋକା ଶୁଣିହୋଇ କହିଲା, ଶୁଣିଲୁ ତ ବାରିକ ? ଶୁଣିଲୁ ତ ଜାନି ? ମାଗତା ପୁନା ପୁନା ହୋଇ ପାଗଳ ହୋଇଛୁ । ସେଇ ଏକା ମତେ ତୋ' ପାଖକୁ ଜଗର କରି ପଠେଇଛୁରେ ଭେଡ଼ିକା ଜାନି । କହିଲା, ଯା ବାପା, ଦି' ଦାଣ୍ଡି ରନ୍ଧାମଦ ନେଇ ଯା । କଥା ଠିକ୍ କରି ଥା ।

ଭେଡ଼ିକା କହିଲା, ତେବେ ରେ ନୋକା, ମଦଦାଣ୍ଡି ରଖିଦେଇ ଯା । ପୁନା କନ୍ଦା ଖୋଲିବାକୁ ଯାଇଛୁ । ସେ ଥାପୁ । ଧାଙ୍ଗଡ଼ୀ ହେଲଣି ସେ । ତାର ସେମିତି ମନ । ତାକୁ ପଚାରି ତୋ ଦାଣ୍ଡିରୁ ଯଦି ମଦ ଖାଇବ, ଜାଣିବୁ ପୁନାର ମନଥୁ । ମାଗତାକୁ ବାହା ହେବ । ମଦ ନ ଖାଇଲେ, ତୋ'ର ମଦ ଭୁଲ ଫେରେଇ ନେବୁ ।

ଜଣେ ବୁଢ଼ାକନ୍ଧ ମୁଣ୍ଡ ହଲାଇ କହିଲା, ଭେଡ଼ିକା ଭଲ କଥା କହିଲାରେ ନୋକା ।

ସତେ ସେଇଆ କରି ରୁ ନୋକା, ବୁଦ୍ଧି ପରାମର୍ଶ ଦେଲା ।

ନୋକା ଟିକିଏ ଭାବି କହିଲା, ଆରେ ଭେଡ଼ିକା, ହିଁଥ ଧାଙ୍ଗଡ଼ୀ ହେଲା ବୋଲି ତା'ର ବୁଦ୍ଧି ହେଲା କି ? ସେ କି ଭଲ ମଦ ଜାଣିବରେ ? ତୁ ଜାନି, ମୁଁ ନାଇକ । ତୋ ହିଁଥ ମୋ ବୋହୂ ହେଲେ, ଲୋକେ ଭଲ କହିବେ । ବହିଞ୍ଜର ମାନ ବଢ଼ିବ ।

ଦଶାରି କହିଲା, ସତ କଥା । ତୁ ଯାହା ଠିକ୍ କରିବୁ ସେଇଆ ହେବ । ପୁନା କ'ଣ ତୋ' କଥାର ବାହାର ହେବ କି ନୋକା ନାଇକ ? ପୁନା ଅତି ଭଲପିଲା । ଗାଁଟାରେ ହିଁଥ ଖଣ୍ଡେ ତ !

ଆଉ ଜଣେ କନ୍ଧ ସ୍ତ୍ରୀକୁଳ ଜଣାଇ କହିଲା, ପୁନା ଭଲ ପିଲା । ଏ ଗାଁରେ ତା'ପରି କୁହାର ବୋଲାର ହିଁଥ ନାହିଁ । କେଡ଼େ ବୁଦ୍ଧି ତା'ର । ହେ ଜାନି, ତୁ ଯାହା କହିବୁ ସେ ମାନବ । ଧାଙ୍ଗଡ଼ୀ ମାହି, ଦେ ରେ ମଦ ।

ମଦ ଦେବାକୁ ଧାଙ୍ଗଡ଼ା ମାରି ଆଗେଇ ଆସିଲା । ହାତ ଟେକି ଭେଡ଼ିକା ବନ୍ଦ କଲା । ଏଣିକି ଡେଣିକି ଗୁଡ଼ି କାହାକୁ ଖୋଜିଲା ପରି ହୋଇ କହିଲା, ସୁନା ନାହିଁ କି ତା' ମା ନାହିଁ । ତୋର ମଦ ଖାଇ ମୁଁ କେମିତି ଧକ୍କା ଜବାବ ଦେବି ନୋକି ? ତୋ ମଦ ମୁଁ ଖାଇଲେ ଜବାବ ଦେଲପରି ହେବନାହିଁ କି ? ମୋ ମଦ ମୁଁ ଖାଇଛୁ ସିନା !

ବୁଦ୍ଧି ଡମ୍ବ କହିଲା, ହେବ ଏକା । ତା ପର, କଥା ଛୁଡ଼ିବା ଆଗରୁ ଗାଁ ଲୋକେ ପୁଣି ଜାଣିବେ—ଖାଇବାକୁ ତୁ କ'ଣ ଦେବୁ ? ତମ କୁଲର ପ୍ରଥା ଯେମିତି, ସୁନାର ବାପକୁ ସିନା ଝୋଲ ଟଙ୍କା କୋଡ଼ିଏ ଏକ ଦେବୁ । ଆଗ କହୁ ଗାଁ ଲୋକଙ୍କ ଖାଇବାକୁ କେଇ ମୁଣ୍ଡ ଗାଈ ଦେବୁ, କେନ୍ଦ୍ର ହାଣ୍ଡି ମଦ ଦେବୁ, କେତେ ଟଙ୍କା ଦେବୁ ।

ଦାରିନ ସତ କଥା କହୁଛି । ଦଶାରି କହିଲା ।

ନୋକା ଚିନ୍ତା କରି, ହସି ହସି କହିଲା, ଏଇ କଥା ବାକି ହେବ କି ? ଆରେ ମାରି, ଦେ ରେ ମଦ । ତଖି ଶୁଣି ଯାଇଛି । ପିଆରେ ଏ ମଦଟା ବାହାସର ମଦ ନୁହେଁ । ସେହି ଡୋଙ୍ଗର ଝପରେ ମାଗତା ରହେଇ ଥିଲା । ଗାଁ ଲୋକେ ଆମେ ବସି କରି ଏକାଠି ଖାଇବା ନାହିଁକି ? ତଇତ ପରବ ସରି ଆସୁଛି । ଦେଏରେ ଧାଙ୍ଗଡ଼ା ମାରି ।

ଧାଙ୍ଗଡ଼ାମାରି ମଦ ଡାଳିଲା । ସମସ୍ତେ ନିଜ ନିଜର ନାଉରୁମ୍ବାରେ ପିଇଲେ ।

ବୁଦ୍ଧି କହିଲା, ସମସ୍ତେ ତ ତୋର ମଦ ଖାଇଲେ ନାଲକ, ତୁଇ ଏବେ କହ, ଗାଁ ଲୋକଙ୍କ ଖାଇବାକୁ ଦି ମୁଣ୍ଡ ଗାଈ ଦେବୁ, ତିନି ହାଣ୍ଡି ମଦ ଦେବୁ, ଦି କୋଡ଼ି ଟଙ୍କା ଦେବୁ—

ନୋକା ସମ୍ମତ ଜଣାଇ କହିଲା ଦେବି ରେ, ନିଶ୍ଚୟ ଦେବି । ଗୋଟି ତ ପୁଅ ମୋ'ର ମାଗତା । ସୁନାକୁ ଚୋଷ୍ଟୁ କରି ସରକୁ ନେବି, ଏତିକି କ'ଣ ଦେବି ନାହିଁ କି ? ଭେଡ଼ିକା, ତୁ ମତେ କଥା-ଦେ; ଜବାବ୍ ଧକ୍କା ହେଉ । ମାଗତାକୁ ମୁଁ କହିବି ।

ଦିଶାରି ପ୍ରଜାତାନ୍ତ୍ରୀକାଳୀ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଭେଦିନାକୁ ଚାହିଁ କହିଲା, ସବୁ କଥା ତ ହୁଏନା, ଜବାବ ଦେ କାନି ।

ସୁନାବୋଉକୁ ପଚାରି ମୁଁ କହୁଛି । ସୁନାକୁ ପଚାରିବି ନାହିଁ । ତା ବୋଉ ସଦା ଶୁଣୁଥିବ, ମୋର ବଳି । ଆମ କଥାରୁ ସୁନା ବାହାର ହେବ ନାହିଁ ।

ଲଜ୍ଜା ପାଣିମାଟିଆ ଧରି ଗୋଟିଏ ପାଟରୁ ଅସୁ ଅସୁ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଅରେ ଚାହିଁଲା ସେମାନଙ୍କୁ ମଦ ଖାଉଥିବାର ଦେଖି ସେ ଯାବଧାନ କରିବାକୁ କହିଲା, ରନ୍ଧା ମଦ କି ରେ ଧାନ୍ତଡ଼ାମାରି ? ଗୋଡ଼ା (ନାଲ) ଆଉ ସଲ୍‌ଟୁଜମାନ (ଏକ୍‌ସ୍‌କାଲି ପିଅନ) ଆସୁଛୁ । ତା ସଙ୍ଗେ ଆଉ କେତେ ଲୋକ ଅଛନ୍ତି । ଦୂରରୁ ଦେଖି ମୁଁ ଧାଇଁ ଅଇଲି ।

ସଲ୍‌ଟୁଜମାନ ନାମ ଶୁଣି ସମସ୍ତେ ଉଦ୍‌ଘାଟିତ ହେଲେ । ଅସୁବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ ଠିଆହେଲେ । ଆକୁଳ ଚଳନ ଆଖିରେ ଚାରିଆଡ଼କୁ ଚାହିଁଲେ ।

ରୁଦ୍ଧି ବାରିବ ପଚାରିଲା, ହେ ଲଜ୍ଜା, ସଲ୍‌ଟୁଜମାନ ବୋଲି କିପରି ଜାଣିଲୁ ? ଆଉ କିଏ ହୋଇଥିବ ।

ତାକୁ ମୁଁ ଭଲକରି ଚିହ୍ନିରେ । କେତେ ଦିନ ହେଲାଣି, ଆଉଥରେ ସେ ଆସି ନ ଥିଲା କି ? ଯେଉଁ ଅରେ ଆସି ଉର୍ଲାକା ବେରା ଓ ସାରାକା ଧାନକୁ ଧରିନେଇ ଶିକ୍ଷା କରେଇଲା (ଜେଲ ବେରେଇଲା) । ଜାଣେରେ ତାକୁ ମୁଁ, ମତେ ବି ସେ ଚିହ୍ନିଛି ।

ତେଜେ କେମିତି ଚିହ୍ନିଲରେ ଟୋକ ? ଜାନି ପଚାରିଲୁ ।

ଡୋଙ୍ଗର ତଳେ ମୁଁ ବସି କନ୍ଦା ଖୋଳୁଥିଲି, ସେ ତେଣୁ ଅଇଲା ତ । ମତେ କେତେ କଥା ପଚାରିଲା । କହୁଲୁ, ମାଲି ଦେବ, ପାନ୍ଦିଆ ଦର୍ପଣ ଦେବ, ଶବ୍ଦ ଦେବ । ମୁଁ ଶୁଣିଲି ସିନା ସତରେ । ମୋର ହାତ ଧରି କେତେ ବାଟ ଚାଲିଲା । ସେଇ ଯୋଗୁ ବଣ ଭିତରେ ମୋ ହାତକୁ ଟାଣିନେଇ ମୋ କାନ୍ଧରେ ହାତ ପକାଇଲା —

ଏଁ, ସତରେ ?

ହଁ ରେ । ଦ ଗାଲରେ ତାର ଦ ଗୁପୁଡ଼ା ଥୋଇଲି । ଖଣିତ ଉଠେଇ କହିଲି, ଧଇଲୁ ଜମାନ୍ ମୋ' ହାତ ତୋ କାନ୍ଧରୁ ମୁଣ୍ଡଟା ଛୁଡ଼େଇଦେବି । ମତେ ଚନ୍ଦ୍ରଥିଲା । ମୁଁ କହିଲି, ମଦ କ'ଣ ମୁଁ ରହେ କି ତତେ ଡରିବି ? ସେଇ ଜମାନ୍ ଆଉଟିରେ ବୁଦ୍ଧିଆ । ତମକୁ ସବୁ ଧରି ଶିକ୍ଷାଦେବ ।

ସମସ୍ତେ ଭୟରେ ବୁଦ୍ଧି ବାରିକକୁ ଚାହିଁଲେ । ବୁଦ୍ଧି ଉଣକାଳ ଲୋକର କହିଲା, ହେ ନୋକା, ଭଡ଼ିକା ତମେ ସବୁ ମଦ ହାଣ୍ଡିନେଇ ଚାଲିଯା । ଯା, ଯା, — । ଭଡ଼ିକା ଦ'ଟା କୁକୁଡ଼ା ଡୋ ଦରୁ ଧରିଥିବେ ତ ।

ମଦ ହାଣ୍ଡିନେଇ ସମସ୍ତେ ପ୍ରସ୍ଥାନ କଲେ । କେବଳ, ଲତା ଓ ଭଡ଼ିକା ବୁଦ୍ଧି ଡମ୍ବ ପାଖରେ ରହିଲେ । ଭଡ଼ିକା ପଚାରିଲା, ଦଟା କୁକୁଡ଼ା ନା' ବାରିକ ପୁଅ ?

ହଁ ରେ ହଁ ।

ଭଡ଼ିକା ଚାଲିଗଲା । ଲତା ପଚାରିଲା, କୁକୁଡ଼ା କ'ଣ ହେବ ବାରିକ ?

ଜମାନ ମତେ ମାରିଥିଲା । ପୁଣି କହିଥିଲା, ତତେ ବି ନେବାକୁ ସଙ୍ଗରେ ।

ମତେ ? ତାଆର ଏଡ଼େ ସାହସ ? ତୋର ଏଡ଼େ ବହୁସ ?

ଲତାର କାଖରୁ ପାଣିମାଠିଆ ଖସିପଡ଼ିଲା । ରାଗରେ କଟମଟ କରି ଚାଲିଲା । ଡମ୍ବକୁ । ବୁଦ୍ଧିଆ କେବଳ ହସିବାକୁ ଲାଗିଲା ।

ସିପି ଗାଁର କନ୍ଧ ପକ୍ଷୀ ବାହାରେ ଛୋଟ ଡୋଙ୍ଗର, ଲଣ୍ଡାମୁଣ୍ଡିଆ, ତାହାର ତଳେ ଜଙ୍ଗଲ ଭିତରେ ଖଣ୍ଡେ ପଥର ଚଟାଣ । ସାମ୍ନାରେ ଗେଡ଼ୁଡ଼ା, ଚିରିଣ ହାତ ଚୌଡ଼ା । ସବୁ ଝରଣାଟିଏ ପଥର ଗଦା ଉପରେ ଝିପିଝିପି ହୋଇ ବହୁଯାଉଛି । ଗେଡ଼ୁଡ଼ା ଆରପାଖେ ସମତଳ ଭୂମି । ସେପାଖକୁ ଦୃଷ୍ଟି ଅରଣ୍ୟ ବେଢ଼ା ପାହାଡ଼ମାଳ ବିମାନ ପରି ଖଜ୍ଜା ହୋଇଛି ।

ପଥର ଚଟାଣ ଉପରେ ପାଖାପାଖି ହୋଇ କପୋତ କପୋତା ପରି ବସିଛନ୍ତି ସୁନା ଓ ବାସ୍ନା । ବାସ୍ନା ଗମ୍ଭୀର ଦେଖାଯାଉଛି । ସୁନା ଗେଡ଼ିଫାର କଲକଲ ଝରଣା ଫରି ମୁଖର, ହାସ୍ୟମୟୀ । ଗୁହ୍ମୁହୁ ଫୁଲର ମାଳ ।

ଅପରାହ୍ଣ । ଅକାଶର ମଥା ଉପରୁ ସୂର୍ଯ୍ୟ ପଶ୍ଚିମ ପାହାଡ଼ମାଳ ଉପରକୁ ଓହ୍ଲାଇ ଆସୁଛନ୍ତି ।

ବାସ୍ନାର ବଳିଷ୍ଠ ବାହୁ ହଲାଇଦେଇ ମୁହଁ ପାଖକୁ ମୁହଁ ନେଇ ସୁନା କହିଲା, ମୁହଁ ଶୁଣାଇ ବସିଲେ କଅଣ ହେବରେ ବାସ୍ନା ? ମୋ ମାଆ ସିନା ମଜିଲା, ମୋ ବାପା ନୋକା ନାୟକକୁ କଥା ଦେଲା, ମତେ ତ କେହି ପଚାରିଲେ ନାହିଁ ? ବାପ, ମା, ଭାଇ ସମସ୍ତେ ମତେ ଭଲ ପାଆନ୍ତି । ମୁଁ ନେବେ ସେମାନଙ୍କ କଥାରୁ ବାହାର ହୁଏ ନାହିଁ । ତା-ବୋଲି କ'ଣ ତାଙ୍କ କଥାରେ ପଡ଼ି ମାଗତାର ହାତ ଧରି ଯିବି କି ?

ସୁନା ଡବ ଡବ କରି ଦୂରର ପାହାଡ଼ମାଳ ଆଡ଼କୁ ଚାହିଁଲା । ଦୁଇପାଖର ସବୁଜ ବଣ ମଝିରେ କଲା ମିଶି ମିଶି ଗଡ଼ାଣିଆ ପଥର ଚଟାଣ । ସେଇ ଚଟାଣ ମଝିରେ ସିଧାସଳଖ ପାଣି ଧାରଟିଏ ଗଢ଼ି ଆସୁଛି । ସୂର୍ଯ୍ୟ କରଣରେ ରୂପାପରି ଝଟକ ଉଠୁଛି । ସୁନାର ଆଖି ସେଇଠି ଲାଗିଲା । ବାସ୍ନା ସେଇ ଚୂପେଲା ଚଟାଣକୁ ଚାହିଁ ଦୁଃଖ ମିଶା ସ୍ଵରରେ କହିଲା, ଆମ କୁଳରେ ବାପ ମା କଥାରୁ କେହି କେବେ ବାହାର ହୋଇ ନାହିଁ । ସମସ୍ତେ ଯେତେବେଳେ କଥା ଠିକ୍ କଲେ, ତୋ'ର ଆଉ ଅନ୍ୟ ଗତି ନାହିଁ । କନାମ ଗାଁର ନୋକା ନାୟକ ପ୍ରଥମ ମାଗତା ସରକୁ ଚାହିଁଲେ । ସେ ହେବ ତୋର ଧାନ୍ଧା । ଚୁଇ ଜାନ୍ତିର ଝିଅ ମର ଗାଁର ନାୟକର ବୋହୂ ହେବୁ । ଭଲ ହେବ ସୁନା ।

ସୁନା ପଟ୍ଟମାଳାରୁ ଦୃଷ୍ଟି ଫେରାଇଲା ପାଦତଳେ ଗଢ଼ିଯାଇଥିବା ଝରଣାର ପାଣିକୁ । ପଛଆଡ଼ ଜଙ୍ଗଲ ଭିତରୁ ଝିଙ୍କାସ ପଲର ଝିଁ ଝିଁ ଶବ୍ଦ କାନରେ ବାଜୁଛି । ଛୋଟ ପାହାଡ଼ ଗଡ଼ାଣିରେ ଅସୁମାର ବଣମର୍ମା ବୁଦାରେ ନନ୍ଦିଫଳାମାନଙ୍କର ମହୋତ୍ସବ ଫରି ଅସୁମାର ଫୁଲ । ଧୀର ପବନରେ ବାସ ଚହଟି

ନାଚରେ ବାଜୁଛି । ମନ ଆଜି ଉଲୁସି ଉଠୁ ନାହିଁ । ବାସ୍ନାର କଠୋର କଥାରେ ତାର ଟିକି ମନରେ ଦୁଃଖ ବଢ଼ି ଉଠୁଛି । ସେ ଆଖି ଛଲଛଲ ମୁହଁ ଫଣଫଣ କରି କହିଲା, ମାଗତା ପରକୁ ମୁଁ ଯିବି ? ମାଗତା, ମାଙ୍ଗଡ଼ ପରି ସେ ଭରୁଆ, ଫୁଲଦେଲେ ଟଳି ପଡ଼ିବ । ବେଶୀ ମଦ ଟାପ । ପାଗଳା ହୋଇ ଜଙ୍ଗଲ ମଝିରେ ବୁଲେ । ଅଚେତ୍ ହୋଇପଡ଼େ । ଡୋଙ୍ଗର ଉପରେ ଲୁଚି କରି ମଦ ଗନ୍ଧୁଛି । ସଲ୍ ଟୁଙ୍ଗମାନ୍ ତାକୁ ତନିଅର ଛୁଡ଼ିଲଣି । ଏଥର ଧରିଲେ ଶିକ୍ଷା କରେଇବ । ସେଇ ମାଗତାକୁ ମୁଁ ଭଲପାଏ ନା ।

ମାଗତା ତେଜ ଲେପାଏ । ତେଜେ ସେ ଶୁହେ—

ସତେ ? ହସିହସିକା ପୁନା କହିଲା, ମାଗତା ବାହାକୁ ଭଲପାଏ ନାହିଁ । ଅରବରସ ଏଇଦିନେ ସେ ତାହାକୁ ଭରୁମଠାକୁ ସେମିତି କହିଥିଲା । ତା ପାଖରେ ତଙ୍ଗର ଉପରକୁ ଯାଇ ତନିଅନ ରହିଲା । ଝୋଲ ଟଙ୍କା ଦେଲା ନାହିଁ । ବାହା ହେଲା ନାହିଁ । ଭରୁମଠା କାନ୍ଦି କାନ୍ଦି ଗୋଟାଏ ଡେଇଁନ ତମ୍ବୁ ପିଲକୁ ଧରି ଅସାମ ଗଲା ଗୁ ତୋଳବାକୁ । ଜଣୁ ନାହିଁ କି ?

ଜାଣେ । ଭରୁମଠା ମୋର ପରି ବାପ ମା ନ ଥିଲା ପିଲା । କୁଲି ଭୁଡ଼ି କରୁଥିଲା । ତାର କେତେ ନ ଥିଲେ ବୋଲି ନାଉକ ପୁଅ ମାଗତା ସିନା ଏପରି କାମ କଲା । ଜାନିର ଝଅ ପୁନାକୁ ସେତେ ଦରା ଦେବାକୁ ତା'ର ସାହସ ହେବ କି ? ତାର ମୁଣ୍ଡଟାକୁ ଜାନି କାଟି ଦେବ । ନାହିଁ କି ?

ହେଲା, ତେବେ ଲତା ସଙ୍ଗରେ ଏମିତି ଖେଳିଲା କାହିଁକି ମାଗତା ? ଲତା ଯେବେ ଫିଲଟେ ହୋଇଥିଲା, ମାଗତାର ବାପ ତାକୁ ବୋହୂ କରିବ ବୋଲି ମଦ ପାଣି ଦେଇ କହିଥିଲା । ଲତା ଧାଙ୍ଗଡ଼ୀ ହେଲା ଯାଏ ଆଶା କରୁଥିଲା, ମାଗତା ତନେ ଆସିବ, ତାର ହାତ ଧରି ଦିନେବ । ମାଗତାକୁ ଆମେ ଲତାର ଅଣ୍ଟିର ବୋଲି ଚଲାଉ ନାହିଁକି ? ଲତା ତ ଧାଙ୍ଗଡ଼ୀ ହେଲା । ସେ କା'ଣେ ମାଗତା ତାର ଅଣ୍ଟିର । ସେଥିଲାଗି ସେ ହରୁବେଲେ ମାଗତା ମାଗତା ହେଉଛି । ଲୁକି ଲୁକି ମାଗତା ପଛେ ଧାଉଁଛି । ମାଗତା ତାକୁ ପଚାରୁ ନାହିଁ ।

ବାସ୍ନା ପଚାରିଲା, ସତେ କି ସୋନା ?

ବାସାର ବଳିଷ୍ଠ ତମ୍ବାଳିଆ ଗୋଲ ମୁହଁରେ ଅଗ୍ରହର ଉଦ୍‌ଭାସ । ଉତ୍କଳ ଆଖି ଝଲସି ଉଠିଲା । ବିହ୍ୱଳ ନୟନରେ ସୁନାର ହଳଦା ମିଶା ଗୋଷ୍ଠୀର ବରନ ଡଉଲ ଆନନ ଓ ପୁରୁଣା ଯୌବନର ନନ ଓଟର ଶୋଭା ସମ୍ପଦକୁ ଅନାଇ ଦେଲା ।

ସୁନାର ତଳ ତଳ ଆଖିରେ ଅଳପ ସରମର ଆଭା ଖେଳିଲା । ସେ ଦୃଷ୍ଟି ଫେରାଇ କହିଲା, ଲତା ମତେ ଯବୁ କହେ । କେତେ ଧାଙ୍ଗଡ଼ା ଅଇଲେ । ଲତାକୁ କହିଲେ, ହେ ଲତା, ମାଗତା ମାଗତା ହୋଇ ଝୁରି ମରିବୁ କି ? ମୋ ସାଥରେ ଆ । କହିବୁ ଯଦି ତତେ ଓଟାରିନେବି । ଲତା ମଙ୍ଗିଲା ନାହିଁ । ସେ କହିଲା, ଯା ଯା ରେ, ସେମିତି ହେଲେ କେତେ ଟୋକା ମତେ ମିଳିବେ । ନାଇକ ମଦ ପାଣି ଦେଇ ପାଞ୍ଚ ଗାଁର ଲୋକଙ୍କ ଆଗରେ ସ୍ଥିରକଲ । ଦଶାର ମଙ୍ଗିଲା ଓ କହିଲା, ଲତା ନାଇକର ବୋହୂ । ତୁ କହୁଁ ତ ବାସା, ଲତା ସୁନ୍ଦର ନୁହେଁ କି ? ଲତା ମୋର ପିଲା ଦାନର ସାଙ୍ଗ । ମୋ ଆଖିକି ସେ କେତେ ସୁନ୍ଦର ଦିଶେ !

ସୁନାର ମୁଣ୍ଡକୁ ଦୁଇ ହାତରେ ବାସା ଟେକି ଧରିଲା । ବିହ୍ୱଳ ଆଖିରେ ମୁହଁ ଗୁଞ୍ଜିଲା । କହିଲା, ଲତା କ'ଣ ତୋଠୁ ସୁନ୍ଦର ସୁନା ? ତୋ ମୁହଁଟା ତୁ ଦେଖିଛୁ କି ? ଏଇ ଗେଡ଼ିଟା ପାଣିରେ ଥରେ ଗୁଞ୍ଜିଲୁ । ବଳେ ବୁଝିବୁ । ଲତା ସୁନ୍ଦର କି ତୁ ସୁନ୍ଦର ?

କୃତ୍ରିମ ହୋଧ ଓ ଅଭିମାନରେ ସୁନା ମୁହଁ ବୁଲାଇଲା । ବାସାର ହାତ ଖସି ପଡ଼ିଲା । ସୁନା ବାସା ପାଖରୁ ସୂକ୍ଷ୍ମ ବସି ଓଠ ଥରାଇ କହିଲା, ତୁ ବଡ଼ ଦୁଷ୍ଟ । ମତେ କଣ ଧାଙ୍ଗଡ଼ା କଲୁ କି ଯେ ମୋ ମୁହଁରେ ହାତ ଦେଇଛୁ ?

ନିଜର ଭୁଲ ବୁଝିପାରି ବାସା ଲାଜର ହେଲା । ସେ କଅଣ କହିବାକୁ ବସିଥିଲା କହିପାରିଲା ନାହିଁ । ଗୁଡ଼ି ତଳର ଛପିଲା ବ୍ୟଥା ତା'ର ସୁନ୍ଦର ମୁହଁରେ ପ୍ରତିଫଳିଲା । ସେ ସୁନାର ହାତ ଧରିଲା । ଥରିଲା ଓଠରେ କହିଲା, ମୁଁ ଗର୍ବେ, ମୁଁ ମୂଲିଆ । ଜାନର ଝିଅର ହାତ ଧରି ଘରକୁ ଆଣି ତାକୁ ଏଇ ଭଙ୍ଗା

କୁଡ଼ିଆରେ ରଖିବ ! ଦେଖ, ଏଇ ମୋ'ର ଘର । ଉପରେ ଛପର ନାହିଁ, କାନ୍ଥର ଝାଟି ଝାଲି ହେଲାଣି ।

ସୁନା ହାତ ଖସାଇ ନେଇପାରିଲା ନାହିଁ । ତା'ର ଯାସ ଅଙ୍ଗରେ ତାରୁଣ୍ୟର ଢଡ଼ିକ୍ ପ୍ରବାହ ଖେଳିଗଲା । ସେ ଧୂରରେ ଥିବା ବାୟାର ଭଙ୍ଗା କୁଡ଼ିଆକୁ ଚାହିଁଲା ।

ବାୟା ପଚାରିଲା, ଶୁଣିବୁ ମୋ କଥା ?

ସୁନା ପଚାରିଲା ଅଖିରେ ଚାହିଁଲା ।

ତା ଦୃଷ୍ଟିରୁ ବାୟା ସଙ୍କେତ ପାଇଲା, ସେ ଶୁଣିବାକୁ ଚାହେଁ, ଜାଣିବାକୁ ଚାହେଁ । କହିଲା, ମୋର ଏଇ ଏକୂଟିଆ ଦରଢ଼ଙ୍ଗା କୁଡ଼ିଆ ଭିତରେ ମୁଁ ରହେ । ବର୍ଷା ଆସେ, କୁଡ଼ିଆ ଭିତରେ ପାଣି ପଶେ । ହାତକୁ ଖାଇ ଗେଡ଼ଡ଼ାରେ ବହୁଯାଏ ପାଣି । ତା'ର ଉପରେ ସେ ଯେଉଁ ପଥର ଝୋଲି, ସେଇଠି ଦିନରାତି ଲୁଚି ବସେ । କେବେ କେମିତି ପଥାକୁ ବାହାର ଦିଗ୍‌ଗୁଡ଼ି ଡେଙ୍ଗର କଢ଼ୁ କନ୍ଦା ଖୋଲି ଖାଏ । କେତେ ଦିନ କେତେ ରାତି କଟିଯାଏ । ପେଟରେ ପେନ ପଡ଼େ ନାହିଁ । ଜଙ୍ଗଲର କନ୍ଦା, ଝୋଲର ପାଣିରେ ଜୀବନ ରଖେ ।

ସେ ଚୁନି ହେଲା ।

ଚୁନି ହେଲୁ ଯେ ? କହ ବାୟା, ତୋ କଥା ମୁଁ ଶୁଣିବି ।

ଶୀତ ଆସେ । ଏଇ କୁଡ଼ିଆର ଚଟାଣ ଉପରେ ପତର ପାରି ଶୁଏ । କାନି ପୋଡ଼ିଯାଏ । ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ ନିଆଁ ଜାଳେ । ପାହାଡ଼ ଉପରୁ ବୋବାଲି ଛୁଡ଼େ ବାସ । ଉତ୍ସରେ ଥରଊଠି ବସେ । ଧନୁଶର ଧରେ । ତାଟି କବାଟ ବନ୍ଦ କରି ବସିରହେ । ବାସ ଓହ୍ଲାଇ । ଗେଡ଼ଡ଼ାରୁ ପିଏ ପାଣି । ଏଇ ଚଟାଣ ଉପରେ ବସେ । ବର୍ଷାଦିନର ସତ୍ତାପ ଶର ସେ ଜେନ କରେ । ପାହାଡ଼ ଜଙ୍ଗଲ ଥର ଉଠେ । ସତେ କି ପବନ ଅଜାଡ଼ି ହୋଇପଡ଼ିବ । ଧନୁରେ ଶର ଲଗାଏ । କାନିଆଏ ଟାଣେ । ମନେକରେ ଛୁଡ଼ିଦେବ । ଚୁନା, କେବକାର କଥା ମୋର

ମନେପଡ଼େ । ପିଲାଟେ ହୋଇଥିଲି । ଜନ୍ମ-ରାତ୍ର । ଏମିତି ବାଦ ବୋବେଇଥିଲା ।
 ବାପା ଧନୁଶର ଓ ଟାଙ୍ଗି ଧରି ମଦାକୁ ଆସିଲା । ପଥର ପଛରେ ଛପି ମାରିଦେଲା
 କାଣ୍ଡ । ବାଦ ମାଡ଼ିଲା ରମକ ଆସି ବାପକୁ ଧରିଲା । ବାପ ଟାଙ୍ଗି ଶ୍ଵେତ
 ମାଲିନୀ । ମୁଣ୍ଡରେ । ବାପ ମଲା । ବାଦ ବ ମଲା । ସୁନା ଲେ, ମୁଁ କାଣ୍ଡକୁ ଧନୁରୁ
 ଖସାଏ । ଶବ୍ଦେ, କାଲେ ମୋ'ର ବାପର ତୁ ମା ବାଦ ହୋଇ ମତେ ଦେଖିବାକୁ
 ଆଇଥିବ । ବାଦ ଚାଲିଯାଏ । ମୁଁ ପଦାକୁ ବାହାରେ— ।

ବାସ୍ତା ବାସ୍ତାସ ରୁଡ଼ିଲା । ରୁନ ହେଲା ।

ସୁନା ବାସ୍ତା କଡ଼କୁ ଧୀରେ ଧୀରେ ଦୃଷ୍ଟିଆସି ତାର କାନ୍ଧରେ ହାତ
 ପକାଇ କହିଲା, ରୁନ ରହିଲୁ କାହିଁକି ? କହ, ଆହୁରି କହ ।

କଥଣ କହିବ ଗୋ ଜାମର ହିଁଥ ? ମୋର ଦୁଃଖ ରୁ କାହିଁକି ଶୁଣିବୁ ?
 ଶରଦେ—ଏଇ କୁଡ଼ିଆ ତଳୁ ଯେଉଁଠି ମୁଣ୍ଡ ଗାତ ହୁଅଏ, ସେଇ ଗାତ
 ଭିତରୁ ସବୁ ସବୁ ମୁହଁ କାଢ଼ି, ଜଳିଲା ଜଳିଲା ଆଖିରେ ସାପମାନେ ଚାନ୍ଦାନ୍ତି ।
 ଦିନେ, ଏଇ ସାପରୁ ଗୋଟାଏ ମୋ ମାଆକୁ କାମୁଡ଼ିଲା । ମାଆ ମଲା । ତର କର
 ମୁଁ ପଦାକୁ ଆସେ । କେତେ ଦୁଃଖ ମୋର । କଥଣ ତତେ କହିବ ସୁନା ? ବଣର
 ଜନ୍ମ, ଜଙ୍ଗଲର କନ୍ଦା, ଫଳମୂଳ, କାଜ, ଉଇଟାକୁ, ବେଙ୍ଗ, ଏଇଆ ମୁଁ ଖାଏ ।
 କେବେ କପରି ପେଜ ରହେ ।

ସୁଖରେ ଥାଉରୁ ତ ବାସ୍ତା !

ସୁଖରେ ନୁହେଁ ଆଉ କ'ଣ ସେଥିଲାଗି ତତେ କହୁଛୁ ସୁନା, ଜାମର ହିଁଥ !
 ରୁ, ପିଲାଦିନୁ ସୁଖରେ ବଢ଼ିଛୁ । ଦୁଃଖ କଷ୍ଟ ଜାଣିବୁ । ମାଗତାକୁ ରୁ ବାହା ହୁ ।
 ଖୁସିରେ ରହିବୁ । ଦେଖ, ନୋକା ନାଇକର ବଡ଼ଘର, ଜମିବାଡ଼ି । କେତେ ଗାଈ
 ଗୋରୁ, ଘୁଡ଼, ଖମ୍ବାରୀ । ସବୁ ତୋର ହେବ ସୁନା, ସବୁ ତୋର ହେବ । ରୁ
 ଭଲରେ ରହିବୁ । ନାଉକ ମତେ ଖମ୍ବାରୀ ରଖିବାକୁ ଖବର ପଠେଇଥିଲା ।
 ମାଗତା ବ କହୁଲା, ମୁଁ ମଞ୍ଜିଲି ନାହିଁ । ଆରେ ସୁନା, ରୁ ଯା ମାଗତା ଘରକୁ ।
 ମୁଁ ଯିବି, ତୋର ଖମ୍ବାରୀ ହେବ । ତୋର କାମ କରବି । ତୋର ଭଲପାଇଁ

ଜବନ ଦେବି ସୁନା, ଜବନ ଦେବି । ତୋ ହାତର ଫେଲ୍ ଖାଇବି ସୁନା ଫେଲ୍ ଖାଇବି । ଦେବୁ ନାହିଁ କ ?

ବାସାର ଆଖି ଛଲ ଛଲ ହୋଇ ଆସିଲା ।

ସୁନା ସହପାରିକା ନାହିଁ । ଦୁଇ ହାତ ବାସାରେ ବେକରେ ଛଇ ତା ହାତ ଉପରକୁ ଆଉଁଳି ପଡ଼ିଲା । ଆଖି ଓଦା ହେଲା । କହିଲା, ଫେଲ୍ ଦେବି ବାସା ! ମାଗତାର ସରେ ନୁହେଁ ତୋର ଏଇ ଶକ୍ତି ଅ, ଛୋଟାରେ । ନିଜେ ଚାଲିବି, ଆଉ ଆଗ ଦେବି । ଯାହା ବଳିବ, ମୁଁ ଖାଇବି ।

ବାସା ସହ ଆସିଲା । ସୁନାର ଦୁଇହାତ ତଳେ ଶସିପଡ଼ିଲା । ତା ମୁହଁକୁ ଡେଇଁ ସେ କହିଲା, ନାହିଁ, ନାହିଁ ସୁନା, ତୁ ଗୁଲିଯା ମୋ ପାଖରୁ । ଗରିବ, କାଙ୍ଗାଳ, କୁଳିଟା ମୁଁ । ମୋ ଯାଏରେ ତୁ କଣ ପାଇବୁ କାହିଁକି ? ମାଗତା ସରେ ସର୍ବୋତ୍ତମ ହେବୁ । ଏଇ ପିଠିରେ ନାଉ କରି, ଏଇ କୋଳରେ ଝୁଲାଇ, ତୋ ପିଲାକୁ ମୁଁ ମଣିଷ କରିବି । ବହୁଥିବା ଯାଏ ତୋ ପାଖେ ପାଖେ ଥିବ ସୁନା !

ରାଗ ତମ ତମ ହୋଇ ପଥର ଚଟାଣ ଉପରୁ ସୁନା ଉଠିଆସିଲା । ତଳେ ଠିଆହୋଇ କଟମଟ କରି ବାସାର ମୁହଁକୁ ଡେଇଁ କହିଲା, ମାଗତାର ମାଇପ ହୋଇ ଖୁସିରେ ରହିଲେ ମତେ ଖମ୍ବାଣି ଟେକାକୁ ଲୋକ ମିଳିବେ । ବାସାକୁ ଖମ୍ବାଣି ନ ରଖିଲେ କାମ ଅଟଳ ହେବ ନାହିଁ ।

ଅଭିମାନ କରି ଗୁଲି ଯାଉଥିଲା ସୁନା । ବାସା ଉଠିଲା । ଅଧା ଗୁଡ଼ା ଫୁଲମାଳ ଧରି ତାର ପଛେ ପଛେ ଯାଇ ସୁନାର ହାତ ଧରି ଅଟକାଇ ରଖିଲା ।

ଛୁବ୍ ମୋ'ର ହାତ ବାସା । ସୁନା ହାତ ଛୁଆଡ଼ି କହିଲା, ତୁ ଅନାଥ, ଗରିବ, ମୂଳାଅ । ତୋର ସର ନାହିଁ, ଭୁମିବାଡ଼ି ନାହିଁ । ତୋର ଗାଈ କି ପୁତ୍ର ନାହିଁ । ଏସବୁ ସତ କଥା । ହେଲେ, ତୋର ତୁ ନିଜେ ଅଛୁ । ତୋର ଶକ୍ତି ଅଛି, ଭଲପଣ ଅଛି । ସାହସ ଅଛି । ଯାହା ତୋର ନାହିଁ ସେତକ କରିପାରିବୁ ତ ?

ବାସ୍ତା ବିମତ ହୋଇ କହିଲା, ରାଗିଲୁ କି ସୁନା ?

ସୁନା ବୁଲିପଡ଼ି କହିଲା, ଝିରିବି କାହିଁକି ? ତୁ ଯଦି ଗରିବ ପିଲା, ମତେ ଯଦି ବାହାହୋଇ ଘରକୁ ଅଣିବାକୁ ତୋର ଯାହାସ ନାହିଁ; ମୋ ହାତ ଧରି ଅଟକାଇ ରଖ ନା । ଆଜିଠୁଁ ତୋର ମୋର ହୃଦୟଗଲା । ତୁ ଆଉ ମତେ କଥା କହିବୁ ନାହିଁ ।

ସୁନା—

ଯାହା କହିଲି ସତ କଥା ।

ତୋର ଭଲ ପାଇଁ ମୁଁ କହୁଅଛି ।

ମୋ'ର ଭଲ ? ହଜିରେ, ପାଣି, ପବନ, ବାସ, ସାପ, ଓପାସ, ଶ୍ଵେତ, ଏଇ କଥା କହି ମୋତେ ଡରାଇବୁ ? ପାଖରୁ ତଡ଼ିଦେବୁ ? ବାପ ମୋର ଲାଜ ହେଲା, ନାକରୁ ଠାକୁରାଣୀ ପୂଜିଲା ବୋଲି କଣ ମୁଁ କଷ୍ଟପର ହିଁଥ ନୁହେଁ କି ? ବଣ, ଜଙ୍ଗଲ, ଡୋଙ୍ଗର, ବାସ ଓ ପେଟକୁ ମୁଁ ଡରିବି ? ଚାହିଁ ଦେଖିଲୁ ଗୁଣିଆଡ଼କୁ କେତେ ପାହାଡ଼, ଡୋଙ୍ଗର, ଝୋଲା । କେତେ ଗଛ । ଆମର ରହବାକୁ ଥାନ ମିଳିବ ନାହିଁ ? ଦୁଇଟା ପେଟ ପୋଷିବାକୁ ଫଳମୂଳ, ଜବଜଳୁ ପାଇବା ନାହିଁ ? ଘର କରି ପଳା ବାରି ରହବାକୁ ତାଳ ପତର ଯୋଗାଡ଼ ହେବ ନାହିଁ ? ଲୁଗା ନ ମିଳିଲେ ପତରମାଳ ଅଣ୍ଟାରେ ବାନ୍ଧିବା । ତେଲ ହଳଦୀ ନ ମିଳିଲେ ବଣର ରଙ୍ଗିଲା ମାଟି ଦେହରେ ବୋଳିବା । ଫଳମୂଳ, ଧାନ କାନ୍ଥୁଳ ନ ମିଳିଲେ ତେଲୁଳି ମଞ୍ଜି ତୁରି ଖାଇବା । ଆଉ ଲୋଡ଼ା କଣରେ—?

ପାଖରୁ ସୁନା ? କୃତଜ୍ଞତାରେ ଆଖି ଛଲ ଛଲ କରି ମାୟା ପଚାରିଲା

ପ୍ରେମ-ପାଗଳିନୀ ସୁନା ତାର ମନର ମଣିଷ ବାସ୍ତାକୁ ଆଶାରୁ ଥିରେ ଗୁଞ୍ଜିଲା । କି ସୁନ୍ଦର ରୂପ, କେତେ ତମକାର ସ୍ଵାସ୍ଥ୍ୟ । ସବୁ ପୁଅ ଓ ହିଅଙ୍ଗ ପାଇଁ ହସି ହସିକା ସବୁ କାମ କରେ; କିନ୍ତୁ ନିଜର ଅବସ୍ଥା ବୁଝି ସେ ଦୂରେଇ ରହେ । ସମସ୍ତଙ୍କ ପାଖରୁ କଢ଼େଇଯାଏ । ହାତ ଧରି ଅରଣ୍ୟର ନିବେଳା ଥାନକୁ ନେବାକୁ

ମନକଲା ହିଁଥ ହୃତାଶ ହୁଅନ୍ତି । କେତେ ଆର ଦେଖାଇ ହୁଅି ହୁଅିବା କରିଛନ୍ତି
ଦେଇ ଚାଲିଯାଏ ସିନା, ସୁନାର ମନ ତ ଗୋଡ଼ାଏ ତା' ପଛରେ ।

ସୁନା କହୁଲୁ, ପାରିବ । ସେହି ଡଙ୍ଗର ସେପାରି' ନିମଗିରି ପଟ୍ଟ ଉପରେ
ଯେବି କନ୍ଦ ପିଲୁ ଘର କରିଛନ୍ତି, ସେମାନେ କେମିତି ଅଛନ୍ତି ? ଆମେ ପାହାଡ଼ରେ
ନିଆଁ ଲଗାଇବା । ତୋର ମୋର ମିଶି ପୋଡ଼ି ଗୁପ୍ତ କରିବା । ଭଲହେବ ବାୟା ।
ତୁ ଆଗରେ ଚାଲିଲେ ମୁଁ ତୋ ପଛରେ ଚାଲିବି, ତୁ ହଟିଗଲେ ମୁଁ ଆଗକୁ ଯାଇ
ତୋ ହାତ ଧରିବି । ଚାଲିଥିବା । ଆମର ଘର କେତେ ବଡ଼, ଆମର ରାଜ୍ୟ
କେତେ ବଡ଼ । ଦେଖ ଚାଲିଆଡ଼କୁ । ଓଃ, ଆଖି ପାଇ ନାହିଁ !

ପାରିବୁ ସୁନା ?

ପାରିବ । ଆମର ଛୋଟ ଖିର ଛୋଟ ଘର ଭିତରେ ବାନ୍ଧିହୋଇ ରହିବାକୁ
ଭଲ ଲାଗୁ ନାହିଁ ।

ଫୁଲମାଳକୁ ସୁନାର ଖୋପାରେ ଗୁଡ଼ାଇ ବାୟା କହୁଲୁ, ଯିବା ତୋଜର
ସେପାରି ନିମଗିରି ପାହାଡ଼କୁ ? ଯିବା,—ଓଃ, ବହୁତ ଦୂର—ଯେଉଁଠି ଚାରିଆଡ଼େ
ପାହାଡ଼ ଥିବ, ମଝିରେ ଅଗନାଗି ବନସ୍ତ, କୁଆ କୋଇଲିର ରାବ ନାହିଁ, ସୂର୍ଯ୍ୟର
ମୁହଁ ଦିଶିବ ନାହିଁ । ଶିଶିର ପାଦ ପଡ଼ି ନ ଥିବ । ଝରଣାର କୂଳରେ ଆମେ
ତୋଳିବା ଆମର ପଟରକୁଡ଼ିଆ, ସେଇଠି ରହିବା, ଯିବା ସୁନା ?

ଯିବାରେ ବାୟା !

ଫେରିବା ନାହିଁ ?

ଫେରିବା ନାହିଁ ।

କେବେ ?

ଆଜି ।

ଆଜି ?

ମହଲ ଗଛ କଡ଼ରେ ଅକର୍ମଣିଳା । ତା ପାଖରେ ବୁଦ୍ଧବୁଦ୍ଧକା ଜଙ୍ଗଲ ।
ତା'ର ଭିତରୁ ହସିହସିକା ବାହାର ଆସିଲା ହୁଆଲ ବୁଦ୍ଧ ଚନ୍ଦ୍ର । କହଲ, ନା ଆଜ
ନୁହେଁ । ଆଉଦିନେ ଯିବ । ଅପେକ୍ଷା କର ।

ସୁନା ଓ ବାୟା ଚମକ ଉଠିଲେ । ପରସ୍ପର ପାଖରୁ ସୂର୍ଯ୍ୟ ଠିଆହୋଇ
ନିଃସନ୍ଦାୟ ଆଖିରେ ବୁଦ୍ଧକୁ ଚାହିଁଲେ ।

ବୁଦ୍ଧ ହସିଲା ମୁହଁରେ କହଲ, ତମ ଦୁହିଁକୁ ଖୋଜି ଖୋଜି ଆସୁଥିଲ ।
ଏଇଠି ଦେଖିଲ । ତମ କଥା ମୁଁ ଲୁଚି ଲୁଚି ସବୁ ଶୁଣିଛି । ଅରେ ବାୟା, ନାଲକ
ଆଉ ଜାନ ସ୍ଥିର କଲେ ଯେ, ସୁନାର ବାହାଘର ମାଗତା । ଯେହେତୁ ଦେବ । ଦଶର
ଦିନ ଠିକ୍ କରିବ, ମୁଁ ସେଠି ଥିଲ । ହୁ, ମାଗତାଟା କଅଣ ମଣିଷ ? ସୁନାର ହାତ
ଧରିବାକୁ ସେ ଯୋଗ୍ୟ କି ? ସୁନା ନାହିଁ ଏକା ତୁଳସିରେ ବାୟା, ତୁଲ ସୁନାକୁ
ବାହାହେବୁ ।

ଆଗ୍ରହରେ ଦୁହିଁଙ୍କ ମୁହଁ ଡ୍ରପୁର ଦଶିଲା ।

ବୁଦ୍ଧ ବାରିକ ସେମାନଙ୍କୁ ବୁଝାଇ କହଲ, ବାପ ଦାଦର ଗାଁ ଛାଡ଼ି
ନିମଗିରି ପାହାଡ଼କୁ ଯିବ କାହିଁକି ? ଜାଣୁନାହିଁ କି ବାହାଘର ନ ହେଲେ ଜାକର
ଠାକୁରାଣୀ ମଦ ପାଣି ପାଇବ ନାହିଁ, କୁକୁଡ଼ା ଗୋରୁ ଖାଇବ ନାହିଁ । ତୁମ
ପୁଅପୁରୁଷର ତୁମାମାନେ ଖୁସି ହେବେ ନାହିଁ । ଏଇ ଗାଁର ପାହାଡ଼ ଖୋଲରେ,
ଗଛବୃକ୍ଷ ପଥର ସରିରେ କେତେ ରୂପରେ ସେମାନେ ନିତି ବୁଲୁଛନ୍ତି । ତାଙ୍କୁ ଛାଡ଼ି
ତୁମେ ଲୁକି ଲୁକି ଯାଇପାରିବ ନାହିଁ । ମଣିଷ ସିନା ଦେଖିବ ନାହିଁ, ସେମାନେ
ଦେଖିବେ । ତମ ପଛରେ ଗୋଡ଼ାଇ ଯିବେ । ବଣ ଜଙ୍ଗଲ ମଝିରେ ବାସ ଭଲୁ କି
ସାପ ରୂପରେ ବାହାର ପଡ଼ିବେ । ନୋହୁଲେ, ରୋଗ ବଇରାଗ ତମ ଉପରେ
ଛୁଟି ଦେବେ । ବେଶୀ ଦୂର ଯାଇପାରିବ ନାହିଁ । ଜାକର ଠାକୁରାଣୀ ତୁମକୁ
ଖାଇଦେବ ।

ଭୟରେ ଆକୁଳ ଆଖିରେ ସୁନା ଓ ବାୟା ଚାହିଁଥାନ୍ତୁକୁ ଦୃଢ଼ିଲେ ସତେ କି
ପୁଅପୁରୁଷର ଆତ୍ମା ପ୍ରତି ପଥର, ଗଛ ଓ ଗେଡ଼ଡ଼ାର ପାଣି ଭିତରୁ ବାହାର

ପଡ଼ୁଛନ୍ତି । ସତେ ତ ପାଖ ପାହାଡ଼ ଭିତରୁ ଜାକର ଠାକୁରଣୀ କେତେ ରୂପରେ
ଗୋଡ଼ଇ ଆସୁଛି !

ବାୟା ଅରିଲା ଓଠରେ ପକ୍ଷୁରିଲା, ତେବେ କଅଣ କରିବା ବୁଝିଆ ?

ସୁନାକୁ ତୁ ବାହା ହେବୁ । ତୋର ଏଇ ଅରମା ଡିଅରେ ଭଲ ଘର
ତୋଳା ହେବ । ସେଇଠି ତୁମେ ସୁଖରେ ଶୁଭବ । ତୋଙ୍ଗର ଉପରେ ଗୁଧ
କରିବୁ । ଧାରେ ଧୀରେ ଜଙ୍ଗଲ କାଟି ଭୂମି କରିବୁ । ପୁତ୍ର ରଖିବୁ । ଦେହରେ
ତୋ'ର ଜାକତ ଅଛି । ସବୁ ହେବ, ସବୁ ସୁବିଧା ତତେ ଜାନି କରିଦେବ । ଖାଲି
ତୁ ସୁନାକୁ ବାହା ହୋଇପଡ଼ ।

ଜାନି ମାରତା ବିଷୟରେ କଥା ଦେଲୁଣି ।

ବୁଝିଆ କହିଲା, ହେଉ । ବାହାଘର ତେଣି ଅଛି । ଏ ଭିତରେ ତୁ
ସୁନାକୁ ବିଚିନେଇ ତୋଙ୍ଗକୁ ଯିଲା । ତୋଙ୍ଗର ସେଧାଖ ଜଙ୍ଗଲ ଭିତରେ
ହୋଲ କଲରେ ଯେଉଁ ଭଙ୍ଗା ଘର ପଡ଼ୁଛି, ସେଇଠି ଦୁଇ ଗୁରି ଦିନ ରହୁ । ଆଲେ
ସୁନା, ତୋ'ର ବଜି ତ ?

ଲଜରେ ସୁନାର ମୁହଁ ରଙ୍ଗ ହେଲା । ତଳକୁ ମୁଣ୍ଡ ଯୋଡ଼ି ସମ୍ମତସୂଚକ
ମୁଣ୍ଡ ହଲାଇଲା ।

ବୁଝି କହିଲା, ବେଶ୍ । ଗାଁ ଝିଅଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ଯେତେବେଳେ ସୁନା ପାଣି
ପାଇଁ ଗୋଡ଼ିଆକୁ ଆସିବ, ସେତେବେଳେ—ଏ ?

ବାୟା ପକ୍ଷୁରିଲା, ଦିନଦିନ ପରେ, ଯେତେବେଳେ ଜାନି ଆସି ହୋଲା
(ଯୋ'ତୁକ) ଟଙ୍କା ମାଗିବ, ଯେତେବେଳେ ଗାଁ ଲୋକେ ଖାଇବାକୁ ମଦପାଣି,
ଗୋରୁ, କୁକୁଡ଼ା, ଟଙ୍କା ମାଗିବେ, ମୁଁ କୋଉଠୁ ଆଣି ଦେବି ?

ଆରେ, ଏଥପାଇଁ ଭବୁଛି ? ଟଙ୍କା ମିଳିବ ନାହିଁ ? ସବୁ ମିଳିବ । ଗୁଲ,
ସେଇ ଗଛମୂଳକୁ । ସେଇଠି ସବୁ କଥା କହିବ ।

ବୁଝିଆ ବାସ୍ତବ ହାତ ଧରିଲା । ବାସ୍ତବ ସୁନାକୁ ଗୁହଁଲା ।

ବୁଝି ହସି ହସି କହିଲା, ତୁ ଯା ନା, ସବୁ ହୋଇଥାଏ । ବାସ୍ତବକୁ ମୁଁ ସବୁ ବଢ଼ାଇବି । ହଁ, ଦେଖ, ଯେଉଁଦିନ ସେ ଡୋର ହାତ ଧରିବ—କଥା ଅଧା ରହିଦେଲା ।

ସୁନା ଗୋଟିଏ ବାଟରେ ଓ ବୁଝି ଏବଂ ବାସ୍ତବ ଆଉ ବାଟରେ ଗଲେ । ସୁନା ଭାବିଲା ବୁଝିଆ ବାରିକ ଭଲ ମଣିଷ । ତିନୋଟି ଗାଆଁର ବାରିକ । ସମସ୍ତଙ୍କ ମନ କଥା ଜାଣି କାମ କରେ । ବୁଝି ବଢ଼ାଏ । ବାସ୍ତବ ନିଶ୍ଚୟ ତା କଥା ମାନିବ ଓ ତାକୁ ଟାଣି ନେବ । ବାସ୍ତବ ହେବ ତାର ବର ।

ମନ ଖୁସିରେ ସୁନାର ପାଦ ବାଟ ଅବାଟ ମାନିଲା ନାହିଁ । ଗୁଣ୍ଟ ଗୁଣ୍ଟ ହୋଇ ଗାତ ବୋଲିଲା ।

କି ନାମ ନାଁର ଉପକଣ୍ଠ । ପାହାଡ଼ କଡ଼ ଜଙ୍ଗଲ ମଝିରେ ବଙ୍କେଇ ବଙ୍କେଇ ବାଟ ପଡ଼ିଛି । ତରଫ ପଦର ବର୍ଷର କଳି ଝିଅଟିଏ ମୁଣ୍ଡରେ ଶୁଖିଲା କାଠ ବୋର୍ଡ଼ ଧରି ଯାଉଛି । ଛୋଟ ମୁଣ୍ଡିଆ କଡ଼ରେ ରହୁ । ବଙ୍କେଇ ଗାଁ । ଆଡ଼କୁ ଯାଇଛି । ଠିକ୍ ସେହି ଜାଗାରୁ ଆଉ ଗୋଟିଏ ବାଟ ଝୋଲର କଡ଼େ କଡ଼େ ପଡ଼ିଛି ପୁରୀ ଗାଁ ଆଡ଼େ । ବାକ୍ସଲି ବାଟର କଡ଼ରେ ଗଛମୂଳରେ ବସିଛି ମାଗଡ଼ା । ମଦ ନିଶାରେ ଆଖି ରଙ୍ଗିଲି । ଗୋଟିଏ ହାତରେ ନାଉରୁମ୍ବା । ଆଉ ହାତରେ ଟାଙ୍ଗି । ବେଳ ଦିପହର ଖରାଦିନର ଝୋଲମଣି ତାତି ।

କଳି ଝିଅକୁ ଦେଖି ମାଗଡ଼ା ଠିଆହୋଇ ଡାକିଲା, ହେ ପୁଲକି, ପୁଲକି—

ପୁଲକି ଠିଆହେଲା । କଳା ମିତ ମିତ ବଳିଷ୍ଠ ଝିଅ ସେ । ଗୋଲ ମୁହଁରେ ଜଡ଼ାତେଲର ପରଶ । ଚିକ୍ ଚିକ୍ ଦିଶୁଛି । ଆଖି ଗୁରୁ ଆଡ଼କୁ ଭ୍ରମି ଯାଉଛି । ଦୃଢ଼ ସ୍ଵରରେ ସେ ପଚାରିଲା, କଣରେ ?

ଶୁଣ୍ଠ ।

କହ ଜଲ୍ ଦି । ବେଳା ହୋଇଯାଉଛି, ଯିବି ।

ଯିବୁ କଲେ ?

କୁଆଡ଼େରେ ମାଗତା—?

ହେ ଯେଉଁ ଡୋଙ୍ଗର ଦଶୁଛୁ, ହେ—

କାହିଁକି ?

ଏଇ, କାହିଁକି ? ତତେ ନେଇ ପଳେଇବା । ତୁଇ ମୋର ଧାଙ୍ଗଡ଼ୀ ହେବୁ । ପୁନାଟା ଭଲ ନୁହେଁ । ସେ ମୋର କନିଆଁ ହେବ ନାହିଁ । ତୁଇ ହବୁ ଚାଲି—

ପୁଲକିର ହାତ ଧରିବାକୁ ଆଗେଇ ଆସିଲୁ । ଭୟ ଓ ବିସ୍ମୟରେ ପୁଲକି ପଛେଇ ଗଲା । ରାଗିଯାଇ କହିଲା, ଦୂରେଇ ଠିଆ ହୁଁ, ହେ ମାଗତା ! ବେଶୀଗୁଡ଼ାଏ ମଦ ପିଇଛୁ । ଉଠ, ବାଟ ଛାଡ଼ କହୁଛୁ—

ଅସ୍ଥିର ପାଦରେ ଆଗକୁ ଦୁଇ ପାଦ ଆସି ମାଗତା ନାଉରୁମ୍ବା ଟେକି କହିଲା, ପିଇବୁ ପୁଲକି, ପିଇବୁ ?

ମଦ ନିଶାରେ ମାଗତାର ହୃତାହୃତ ଜ୍ୱଳିତ ହଜିଛି । ସଲଖ ହୋଇ ସେ ଠିଆହୋଇପାରୁ ନାହିଁ । ଟଳ ଟଳ ଦେଉଛି । ଆଖି ଦୁଇଟାରେ ରକ୍ତ ଚହଟିଛି । ତା କଥା ଶୁଣି ପୁଲକି କହିଲା, ମୁଁ ପିଏ ନାହିଁ । ଉଠିଲୁ ତୁ ବାଟରୁ—

ଚାଲ, ହେଁ ଡୋଙ୍ଗର ଉପକୁ ପଳେଇବା । ମୋ'ର କନିଆଁ ହେବୁ । ମୁଁ ତତେ ବାହାହେବି ପୁଲକି ! ତୋ' ବାପକୁ ଝୋଲ ଟଙ୍କା ଦେବି । ଲୁଗା ଦେବି । ମଦ ଦେବି । ଯେତେ କହୁବ । ଗାଁ ଲୋକଙ୍କୁ ଗାଈ ଦେବି, ଘୁଷୁରି ଦେବି, କୁକୁଡ଼ା ଦେବି । ଚାଲ, ପଳାଇବା ଚାଲ—

ଆରେ ମାଗତା, ତୋ ବଂଶ ମିଳିକା । ମୋ ବଂଶ ମିଳିକା । ତୁ ମୋର ବଂଶର ଭାଇ ହେବୁରେ, ମୁଁ ତୋର ଭଉଣୀ ହେବି । ମୁଁ କେମିତି ତୋ'ର କନିଆଁ ହେବି ? ତୁ କେମିତି ମତେ ଧାଙ୍ଗଡ଼ୀ କରିବୁ ? ପାଗଳ ହେଲୁ କି ? ବାଟ ଛାଡ଼, ମୁଁ ଯାଏ ।

ତୋ'ର ମାଆକୁ କୋଡ଼ଏ ଟଙ୍କା ଲୋଭମାନା ଦେବ । ଗାଁ ଲୋକକୁ ଦେବ । ନାଇକର ପୁଅ ମୁଁ । ଟଙ୍କା ନାହିଁ କି ?

ତୋ'ର ଟଙ୍କା ତୋ ଘରେ ରଖିଥା । ତୁ ମୋର ବଅଣ ଭାଇଟା । ତୋ ସାଥରେ ମୁଁ ଯିବି ନାହିଁ । ସୁନାକୁ ଦିବି ନେଇଯାଉନୁ ?

ସୁନା, ସୁନା ? ସେ ଭଲ ନୁହେଁ । ସେ ଯିବି ନାହିଁ । ତାକୁ ଟାଙ୍ଗିରେ ହାଣିଦେବ । ବାଧାକୁ ହାଣିବ । ସୁନା ଯିବି ନାହିଁ । ବାଧା ସାଥରେ ଯିବ । ବୁଦ୍ଧିଆ ଡମ୍ବ କହୁଥିଲା । ବାଧା ତାକୁ ଦିଗନେବ ।

ତେବେ, ହେ ମାଗତା, ଲତା ସାଥରେ ରୁଇ ପଲା ଯା । ଲତା କହୁଥିଲା ରୁଇ ତାକୁ ନ ନେଲେ, ସେ ତତେ ଓଟାରି ନେଇ ଡୋଙ୍ଗରକୁ ଚାଲିଯିବ । ହସି ହସି କହିଲା, ପୁଣି ତୁ ତାକୁ କଥାଟି ନ କଲେ ସେ ତତେ ବର କରିବ । ତତେ ସେ ଧାଇଁଯା କରିବ । ସେ ଝୋଲା ଟଙ୍କା ତୋ ବାପ ନାଇକକୁ ଦେବ । ତୁ, ତା'ର ସାଥରେ ଯା । ପୁଣି ହସିଲା

ମାଗତା ଚାରିଆଡ଼କୁ ଚାହିଁ ପଚାରିଲା, ଲତା ମତେ ଦିବି ନେବ କି ? ଏ, ଲତା ? ସେ ଚାଲିଲେ ତୁମା, ମୁଁ ମାଙ୍କଡ଼ ତୁମା । ଲତା ମତେ ନେବ ? ଏଇ ଏଇ ଟାଙ୍ଗିରେ ତା ମୁଣ୍ଡ ହାଣି ଦେବ । ଏଇ ଟାଙ୍ଗି—

ତୁ ଯାହା କରୁଛୁ କରୁଥା । ମତେ ବାଟ ଛାଡ଼ । ହେ ମାଗତା, ମୋର ତୁମା ବାଦତୁମା ଜାଣିବୁ କି ? ମୋ ହାତ ଧରି ଟାଣି ନେଲେ ମୁଁ ତତେ ଖାଇଦେବି । ଇଠି—

ପୁଲକ ଆଡ଼େଇ ହୋଇ ଚାଲିଯିବାକୁ ବସିଲା । ମାଗତା ଟଳିଟଳି ତା'ର ହାତ ଧରି ଟାଣି ଦେଲା । ପୁଲକର ମୁଣ୍ଡର କାଠ ବୋହୁ ଖସି ପଡ଼ିଲା । ପଡ଼ି ପଡ଼ି ଅଟକି ଯାଇ ବିରକ୍ତ ହୋଇ ସେ କହିଲା, ଛାଡ଼ ମୋର ହାତ ।

ମାଗତା ତାକୁ ଟାଣି ନେଉ ନେଉ କହିଲା, ସେଇ ଡୋଙ୍ଗର ଉପରକୁ—

ଓଃ, ଛାଡ଼—ପାଟି କରବ—

ପାଟି କର । ମୁଁ ନାଜକର ପୁଅ, ତତେ ମୁଁ ବାହା ହେବ । କନ୍ଧା
କରିବ । ପାଟିକର ପୁଲକ ! ତତେ ମୁଁ ବିଷ୍ଣୁ ନେବ । ଡୋଙ୍ଗର ସେ ପାଖେ
ଜଢ଼ଲ ଭିତରେ ଝୋଲା କୁଲରେ ଭଜା । ସତେଟ ଅଛି । ସେଇଠି ରହୁବା ।
ଗୁଲ ଗୁଲ ।

ମାଗତା ଟାଣିବାକୁ ଲାଗିଲା । ପୁଲକ ତେଜାର କଲା ।

ପୁଣି ଗାଁ ଆଡ଼ୁ ଯେଉଁ ବାଟଟି ଅସିଛି ସେଇ ବାଟେ ଲତା ଆସି
ପହଞ୍ଚିଲା । ମାଗତା ପୁଲକର ହାତ ଧରି ଟାଣୁଥିବାର ଦେଖି ସେ କହିଲା, ହେ
ମାଗତା, ପୁଲକ ତୋର ଏକା ବଣର ଭଉଣୀ । ତା ଦେହରେ ହାତ ଦେବାଟା
ବଡ଼ ପାପ । ବେଶୀ ମଦ ଖାଇ ଜ୍ଞାନ ହରାଇଛି । ପାପ ପୁଣ୍ୟ ବୁଝି ପାରୁନୁ, ମୁଁ
କହୁଛି, ହେ ମାଗତା ଛୁଡ଼ି ଦେ ପୁଲକର ହାତ ।

ମାଗତା କହିଲା, ମୁଁ ତାକୁ କନ୍ଧା କରାବି, ତାକୁ ମୁଁ ଦିଶନେବ । ତା’
ବାପକୁ ଝୋଲା ଟଙ୍କା ଦେବ । ଚୁଇ ଯା, ଚୁଇ ଯିଲା; ହେ ଲତା, ପୁଲକ ମୋର
ଧାନ୍ୟଦ୍ରୋହୀ—

ଲତା ଦୁହେଁଙ୍କର ମଝିକୁ ଅସିଲା । ମାଗତାର ହାତରୁ ପୁଲକକୁ ମୁକ୍ତ କରି
କହିଲା, ଛୁ, ଛୁ, ଜାଣୁ ନାହିଁ କି, ସାରକା ପେଙ୍ଗ ସାଙ୍ଗରେ ତା’ର ବାହାଘର
ଠିକ୍ ହୋଇଛି । ପେଙ୍ଗ ତୋର ବାପ ନାଜକ ସାଙ୍ଗରେ ବେକୂଣୀ ପାଖକୁ
ଯାଉଥିଲା । ବେକୂଣୀ (ସାକର ଠାକୁରାଣୀଙ୍କ କାଳସି—ନପୁଂସକ) କହିଲା,
ଭଲ ହେବ । ମୁଁ ଥିଲି । ଶୁଣିଛି । ପେଙ୍ଗ ପୁଲକର ମା’କୁ ମଦ ଦେଇ
ଅସିଲାଣି । ଦଶାରି ପାଖକୁ ଯାଇଛି । ଦଶାରି ଦିନ ବାର ଠିକ୍ କଲେ ବାହାଘର
ହେବ ।

ମାଗତା ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେଲା । ପୁଲକର ହାତ ଛୁଡ଼ିଲା । ଟଳୁଟଳୁ ପାଖରେ
ଥବା ମହଲଗଛରେ ହାତ ଭରଦେଇ ଅଟକିଲା । କିଭଳି କାମୁଡ଼ି ପଶୁରିଲା,
ସତ୍ କ ?

ଲତା ପୁଲକକୁ ଚାଲିଯିବାକୁ ଆଡ଼ିରେ ଜାଣିତ ଦେଲା । ପୁଲକ ଭୟରେ ମାଗତା ଆଡ଼କୁ ଚାହିଁ କାଠବୋର୍ଡ଼ ଉଠାଇ ମୁଣ୍ଡରେ ରଖିଲା । ଥର ଥର ପାଦରେ ଯେଠାରୁ ପ୍ରସ୍ଥାନ କଲା । ଲତା ମାଗତାକୁ କହିଲା, ସତ ନୁହେଁ ତ କଣ ମିଛ ?

ମାଗତା ପାଟି କଲା, ହେ ପୁଲକ, ରହ, —ରହ—

ପୁଲକ ରହିଲା ନାହିଁ, ମାଗତା ତା ପଛରେ ଯିବାକୁ ବସିଲାରୁ ଲତା ତାର ହାତ ଧରି ଅଟକାଇ ରଖିଲା । ଡୁଇକଣ୍ଟରେ କହିଲା, ରହ ମାଗତା, ମୋ କଥା ଶୁଣ ।

ମାଗତା ଅଟକି ରହିଲା । ଲତା ଦେହରେ ଗୋଟା ଧାଙ୍ଗଡ଼ାର ଶବ୍ଦ । ବଳିଆର ଝିଅ, ଶ୍ୟାମଳ ବଳିଲା ପରି ଦେହ । ମୁହଁଟି ସୁନ୍ଦର । ଚିକ୍‌ଚିକ୍ । ବାଙ୍ଗର ମଣିଷ । ମୁଣ୍ଡରେ ବେତାଏ କେଶ ।

ଲତା କହିଲା, ସୁନାକୁ ତୁ ରଖିପାରିବୁ ନାହିଁ ।

ଏ ?

ମୁଁ ଦେଲୁଣୀକ ପଚାରିଲି । ସେ ଜାକର ଠାକୁରାଣୀକୁ ପଚାରିଲା । କାଲି ରାତରେ ଠାକୁରାଣୀ ତାକୁ ସପନେଇଛନ୍ତି, ସୁନାକୁ ବାଇଆ ନେବ । ସୁନା ତ'ର ଧାଙ୍ଗଡ଼ା ହେବ ।

ମାଗତା ପଚାରିଲା, ସୁନାକୁ ବାଇଆ ଝିଙ୍କି ନେବ ?

କାହିଁକି ନ ନେବ ରେ ମାଗତା ? ଉପରେ ଧର୍ମ, ତଳେ ଧରିଣୀ ଅଛନ୍ତି ? ମୁଁ ପିଲାଟେ ହୋଇଥିଲି । ତୋର ବାପ ମତେ ବୋହୂ କଲା । ଠାକୁରାଣୀ ସବୁ ଜାଣେ । ମତେ ଛାଡ଼ି ସୁନାକୁ ଦୁଣି ବୋହୂ କରିବାକୁ ବସିଛି । ଜାନର (ସୁରେନ୍ଦ୍ର ବା ସୁନାସ ବା ଠାକୁରାଣୀର ସେବକ) ଝିଅ ବୋଲି ଠାକୁରାଣୀ ଛାଡ଼ିବ ନାହିଁ ରେ, ଖାଇଦେବ । ମୁଁ ତୋ'ର ଧାଙ୍ଗଡ଼ା । ତୁ ମୋର ଧାଙ୍ଗଡ଼ା ମାଗତା, ଚାଲି ପଳାଇବା । ନେ, ତୁମ ମୋର ହାତଧରି ଟାଣିନେ । ସୁଅଡ଼େ ତୁ ଯିବୁ, ମୁଁ ତୋର ପଛେ ପଛେ ଯିବି । ତୁ ମୋ'ର ଅଣ୍ଟା । ମାଗତା—

ଲତା ଲୁହଭର ଆକୁଳ ଆଖିରେ ଚାହିଁଲା । ମାଗତା ଆଖି ରଙ୍ଗକରି
କହିଲା, ଗୁଡ଼ ମୋ'ର ହାତ ।

ହାତ ଟାଣିଲା । ଲତା ତା ହାତକୁ ଅନ୍ଧାର କଟମଟ କରି ଧରିଲା ।

ଗୁଡ଼, ମୋ'ର ହାତ କହୁଛି, ନୋହୁଲେ—

ଆଉ ହାତରେ ମାଗତା ଟାଙ୍ଗି ଉଠାଇଲା ।

ମାଗିବୁ ମାଗତା ? ଦେଖ୍ ଏଇ ଯେଉଁ ବଡ଼ ପଥର ତା'ର ଭିତରେ
ଟପକାସାର ଠାକୁରାଣୀ ଅଛି । ସେଇ ପଥର ପାଖରେ ଗାଙ୍ଗୀ ଠାକୁରାଣୀ ଚାହିଁଛି ।
ତା ପାଖରେ ବରଘର ଭିତରେ ଅଛି ଅନେଇଁଛି ବୁଲି ଠାକୁରାଣୀ । ସମସ୍ତଙ୍କ
ଉପରେ ବଡ଼ ଯେ ନାକର ଠାକୁରାଣୀ, ସେ ଦେଖୁଛି । ମୋ'ର ବାପ କହିଥିଲା
ବେଳେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ସେ ମତ ଦେଇଥିଲା, ପୁତ୍ର ପୁଅର କୁକୁଡ଼ା ଦେଇଥିଲା ।
କହିଥିଲା, ମାଗତା ମୋର ଅଣ୍ଟା ଦେବ । ତୋର ବାପ ଶୁଣିଛି । ଗାଁ ଲୋକେ
ଶୁଣିଛନ୍ତି । ତୁଇ ସିନା ଭୁଲିବୁ, ତୋ'ର ବାପ ନାଲକ ବୋଲି ସିନା ମୋ'ର ବାପ
ମଲାକୁ ମତେ ବୋହୂ କରିବାକୁ ଅପୁ ନାହିଁ (ମଙ୍ଗୁ ନାହିଁ) । ଠାକୁରାଣୀମାନେ
କ'ଣ ଭୁଲିବେ ? ସମସ୍ତେ ଅନେଇଁଛନ୍ତି । ତୁଇ ମତେ ଗୁଡ଼ିଲେ, ସେମାନେ ତୋ'
ବାପକୁ ଖାଇଦେବେ । ମୁଁ ତ କୁ କହୁଛି । ବେଳକୁ କହୁଛି ।

ତରି ତରି ମାଗତା ଚାହିଁଆଡ଼କୁ ଚାହିଁଲା, ସତେ କି, ଦ୍ରବ ପଥର, ଗଛ,
ଝୋଲା, ପାହାଡ଼ ଭିତରୁ ଠାକୁରାଣୀମାନେ ବାହାରି ପଡ଼ୁଛନ୍ତି । ଆଉ, ତାକୁ ଗ୍ରାସ
କରିବାକୁ ଆଖି ଚାହିଁ, ହାତ ବଢ଼ାଇ ଧାଇଁ ଆସୁଛନ୍ତି । ମାଗତା ଟାଙ୍ଗି ଟାକୁ
କାନ୍ଦରେ ଝୁଲାଇ ଦେଲା । ହାତ ବଢ଼ାଇ ଲତାର ଆଉ ହାତ ଧରି ଧରିଲା ସ୍ତରରେ
ପଶୁରିଲା, କ'ଣ କରିବି ଲତା ?

ଲତା କହିଲା, ମୋ'ର ହାତ ଧରିଛୁ, ଏଥର ମତେ ଟାଣିନେ । ସବୁ
ଠାକୁରାଣୀ ଆମ ପଛରେ ଚାଲିବେ । ଯେଉଁ ଜନ୍ମକୁ ଟାଙ୍ଗି ଧରି ମାଗିବାକୁ ମନ
କରିବୁ, ସେ ମରିବ । ଯେଉଁଠି ଖୋଲିବା, ସେଠି ପାଇବା କନ୍ଦା । ଯେଉଁ

ଗଛରେ ଚଢ଼ିବୁ, ସେଠି ପାଇବୁ ମଝୁ । ମାଗତାରେ, ଠାକୁରାଣୀ ଆମ ଘରେ
ଥିବେ । ଆମେ କେତେ ଖୁସି ଆନନ୍ଦରେ ରହିବା ।

ମାତୋ ଲତାର ହାତ ଧରି ଟାଣି ଟାଣି ନେଲା । କହିଲା ଡରି ଡରି,
କୂଆଡ଼େ ନେବି ତତେ ?

ସେଣିକି ତୋ'ର ମନ । ପାହାଡ଼ ସେପାଖ—, ବଥା ଅଧା ରହିଗଲା ।

ବାଟ ବାଙ୍କର ଗଛ ଉଡ଼ାଡ଼ରୁ ବାହାରି ପଡ଼ିଲେ ନାଇକ ମିଳିକା ନୋକା
ଓ ଦଶାରି ବୁଢ଼ା । ବେଳ ରତ ରତ । ପାହାଡ଼ମାଳ ପଛ ଆଡ଼େ ସୂର୍ଯ୍ୟ
ଛପିଲେଣି । ଲତାର ହାତରୁ ମାଗତାର ହାତ ଖସି ପଡ଼ିଲା । ଅବାକ୍ ହୋଇ
ଦହେଁ ଠିଆହୋଇ ରହିଲେ, ନାଇକ ଓ ଦଶାରି ପାଖକୁ ଆସିଲେ ।

ନାଇକ ଆକଟକର ପୁଅକୁ କହିଲା, ଏ କଅଣ ମାତୋ ?

ମାଗତା ବାପକୁ ଦେଖି ଶଙ୍କିଗଲା । ଟଳଟଳ ହୋଇ ଆଡ଼େଇ ଲେ ।
ଲଳ ସଙ୍କୋଚ ଛୁଡ଼ି ଲତା ଆଗେଇ ଆସି କହିଲା, ମାଗତା ମୋ'ର ହାତ ଧରି
ଟାଣି ନେଉଥିଲା, କହିଲା, ସେ ମୋତେ ସରଣୀ କରିବ ।

ପୃଷ୍ଠାରେ ଲତାକୁ ଗୁହଁ ନେବା ନାଇକ ଆଖି ଫେରେଇ ମାଗତା
ଉପରକୁ । ତା'ର ଅସ୍ଥା ଦେଖି ଦୁଃଖ ଓ ଡୋଧରେ ଜୋର କଲା, ମାଗତା—

ମାଗତା ଡରି ଡରି କହିଲା, ଏହି ଲତା ମତେ କହିଲା—

କ'ଣ କହିଲା ? ତୁ ଜାଣୁ ନାହିଁ କି ଜାନ୍ତିର ହିଁଅ ସୁନା ସାଥରେ ତୋ'ର
ବାହାସର ଠିକ୍ ହୋଇଛି ? ଦଶାରି ତନ ଧରିଛି, ଦଶଦିନ ଅଛି ବାହାସର ।
ସାହାରି ପରି ତାର ହାତ ଧରିବା ତୋ'ର ଉଚିତ ନୁହେଁ ।

ଲତାର ଆଖିରୁ ଦୁଇଧାର ଲୁହ ଝରି ପଡ଼ିଲା । ନାଇକ ଅସତ୍ୟ ହୋଇଛି ।
ସୈର୍ଯ୍ୟ ଧରି ଧୀରେ ଧୀରେ ସେ କହିଲା, ମୁଁ ତୋ'ର ବୋହୂ ନୁହେଁ କି ନାଇକ ?
ଏଇ ଦଶାରି ବୁଢ଼ା ସେଦିନ ଝାଙ୍କର ଠାକୁରାଣୀ ପାଖେ, ଜାନି ଆଗରେ କହିଥିଲା ।

ଗାଁ ଲୋକେ ସମସ୍ତେ ଥିଲେ । ମୋ'ର ବାପ ମଲ୍ଲରୁ ରୂମେ କଥା ଫେରାଇ ନେବ କି ? ମୋ ବାପର ଡମ୍ବା କାନ୍ଦ କାନ୍ଦ ବୁଲିବ । ତା'ର ପତ୍ୟ ଭାଙ୍ଗିବ ? ତା'ର ଝିଅ ହୋଇ—

ନାକ ଟେକି ଦୃଷ୍ଟାରେ ଲଜା ଆଡ଼କୁ ଚାହିଁ ନାହିଁ କହିଲା, ତୁ ତୋ ବାପକୁ ଖାଇଲୁ । ପୁଣି ମୋର ବୋହୂ ହୋଇ ମତେ ଖାଇବୁ କି ? ତୋ ବାପର ଡମ୍ବା କାନ୍ଦ ବୁଲିବ ତ ଆମର କି ଦୋଷ ? ନାହିଁକି ମାଗତାକୁ ଚାହିଁ କହିଲା, ଆଉ ଦିନେ ଯଦି ପୁଣି ଲଜା ସଙ୍ଗେ ମିଶିବୁ ତ ଦେଖିବୁ ଏଇ ଟାଙ୍ଗିରେ ତୋ ଦେହରୁ ମୁଣ୍ଡ କାଟି ଫାଲିବା କରବ ।

ବାଧ୍ୟ ଶିଶୁଟି ପରି ମାଗତା ତା ବାପର ଆଗେ ଆଗେ ଚାଲିଲା । ନୋକା ଓ ଦଶାରି ସେହି ବାଟରେ ଅଦୃଶ୍ୟ ହୋଇଗଲେ ।

ଲଜା ମଲ୍ଲଗଛ ପରି ବଡ଼ ପଥର ଆଗରେ ଠିଆହୋଇ ରହିଲା । ଆଖିରୁ ଲୁହ ଝରିଲା । ହାତ ଯୋଡ଼ି ମୁଣ୍ଡରେ ଲଗାଇ କହିଲା, ମା ଝଙ୍କର, ତୁଇ ଏକା ଜାଣୁ । ମୁଁ ତ କାହାକୁ ଖାଇ ନାହିଁ । ତୁଇ ମୋ'ର ବାପାକୁ ଖାଇଲୁ, ତୁଇ ଫେର ବେଳୁଣୀକୁ ସପନ ଦେଲୁ । ମାଗତା ପାଖକୁ ଚାଲୁ ଏକା ମତେ ପଠେଇଲୁ ।

ନୋକାର ପୁଅ ମାଗତାକୁ ମୋତେ ଦେବ ବୋଲି ବାପ ମୋର କଥା ଦେଲା । ସମସ୍ତଙ୍କୁ ମଦ ପାଣି ଦେଲା । ତୁଇ ତାକୁ ବେରାମ କଲୁ । କିଏ ଦୋଷ ସେ କଲ କି ତୋତେ ସିନା ଜଣା, ଗୋ ମା ଜାକର ଠାକୁରାଣୀ, ତାକୁ ତୁ ନେଲୁ । ମୋର କି ଦୋଷ ?

ଲଜାର ଆଖିରୁ ଲୁହ ଝରିଲା । ସେ ପୁଣି କହିଲା, ବାପର ଡମ୍ବା ଶୁଣି ଅଧରେ ଆସି ସର ପଛର ମହୁଲଗଛ ତଳେ କାନ୍ଦୁଛି । ମୋତେ ସପନରେ କହୁଛି, ତୁ ନାହିଁକିର ବୋହୂ, ମାଗତାର ସରଣୀ ହେବୁ । ମୁଁ କଥା ଦେଇ ଆସିଛି । ମୋ'ର କି ଦୋଷ ମା ଜାକର ?

ସବୁ ଅନ୍ଧାର ମାଡ଼ି ଆସୁଛି । ବଣ ପାହାଡ଼ର ଦେଶ । ଆଉ ଅଧିକ ଦେଲ ରହିବା ନିରାପଦ ନୁହେଁ । ଲଜା ଏହା ଭାବି ଗ୍ରାମକୁ ଫେରିଲା ।

ବଡ଼ଗୁଡ଼ା ଗ୍ରାମରେ ବୁମ୍ବୁଟି ସାହୁକାର ଗୁରୁମୁର୍ତ୍ତିର ଘର । ବଡ଼ଘର,
କୋଠା ଉପରେ ଖପର ଛୁଆଣି । ଗାଁ ରାସ୍ତା ଆଡ଼କୁ ଚଉଡ଼ା ପକ୍ଷ ବାରଣ୍ଡା ।
ଗୋଟିଏ ପାଖରେ ଯନ୍ତରାସ୍ତ୍ର ପାରି କଳା ମିଶିମିଶି ଅନ୍ତରାସ୍ତ୍ର ଗୁରୁମୁର୍ତ୍ତି କାନ୍ଧରେ
ଗୁଢ଼ର ପକାଇ ବସିଛନ୍ତି । ମୁଣ୍ଡରେ ଚିତା । ଆଗରେ ମେଲହୋଇ ପଡ଼ିଛି ଗୋଟିଏ
ଲମ୍ବା ଖାତା । ଆଉ ବଡ଼ାଏ ଖାତା ଗୋଟିଏ ପାଖରେ ଯଜ୍ଞହୋଇ ରଖାଯାଇଛି ।

ଯନ୍ତରାସ୍ତ୍ରର ଆଗପାଖରେ ବସିଛନ୍ତି ସି. (ପଟ୍ଟନାୟକ, ଜଗନ୍ନାଥପୁର) ।
ପାଖରେ ଗ୍ରେଟ୍ ବାକସ୍, ଦୁଆଳ କଲମ୍ପ ଓ କାଗଜ । ଆଖିରେ ଚକ୍ରମା । ପିଣ୍ଡା
ତଳେ କେତେଜଣ କନ୍ଧ, ତମ୍ବୁ ଓ ଏନେଟି ଦୋରା ବସିଛନ୍ତି । ଉପରେ ଶରା ।
ବେଳ ଦୁପ୍ପହର ।

ଗୁରୁମୁର୍ତ୍ତି କହୁଲେ, ଶୁଣ ପଟ୍ଟନାୟକଲୁ ! ଥୋପୁକା ବିରସୁ କନ୍ଧର
ହସାବ ଦେଖି ତାକୁ ବୁଝାଇ ଦିଅ । ତାର କେତେ ବାକି ଅଛି କହ ।

ଖାତାଟିକୁ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କ ପାଖକୁ ସାହୁକାର ବଢ଼ାଇ ଦେଲେ ।
ପଟ୍ଟନାୟକ ପଢ଼ି ଓଲଟାଇ କହୁଲେ, ଆରେ ବିରସୁ, ତୋ'ର ବାପା ଖୋରକ
ସେତେବେଳେ ବାହା ହେଲା, ସାହୁକାରଙ୍କଠାରୁ ତନି କୋଡ଼ି ପନ୍ଦର ଟଙ୍କା
ନେଇଥିଲା । ଦଶବରଷ ଖମ୍ବାର ରହି ଦୁଇକୋଡ଼ି ଦଶଟଙ୍କା ଶୁଣିଲା । ଜଙ୍ଗଲ ହଣା
କେଶ୍ବର ତାକୁ କୋଟି ଦର କୋଡ଼ିଏ ଦଶ ଟଙ୍କା ଜୋରିମାନା କଲେ । ତା'କୁ
ମଧ୍ୟ ସାହୁକାର ଦେଲା, ବାକି ରହିଲା ଦୁଇ କୋଡ଼ି ପନ୍ଦର । ନୋଡ଼ିଏ ଦଶ ଟଙ୍କା
ବାବତକୁ ବରଗଛ ଭୂମି ବନ୍ଧା ଦେଲା । ପଦ୍ମ ଲେଖିଲା, ଜମି ସାହୁକାରର ହେଲା ।
ଖୋରକ ଭାଗ ଚାପିଲା । ବର୍ଷକୁ ଏକ ଗଡ଼ିଣୀ ଗଲା (ଧାନ) । ତନି ବରଷ ପରେ
ସେ ଦି ବରଷ ପାଠ (ଫସଲ) ଖାଇଲା । ସାହୁକାରର ଧାନ ଦେଲା ନାହିଁ । ଧାନର
ଦାମ ୪ ୩୦°କୁ ପୁଣି ସେଇ ଜମି ଓ ମହୁଲ ଗଛ ଗୁଡ଼ିଆ ବନ୍ଧାଦେଲା । ତୋ'ର
ବାପ ମଲା, ସାହୁକାର କେଶ୍ବର କଲା । କୋଟି-ଦର ଜମି ନିଲମ୍ବ କଲେ । ସାହୁକାର
କଣିଲା, ବନ୍ଧା-ଜମାନ୍ ସାହୁକାରକୁ ଜମି ଅପକ୍ରା କରେଇଲା (ଦଖଲଦେଲା) ।
ସାହୁକାର ଖମ୍ବାର ରହି ଧାନ କରୁଛନ୍ତି । ତୋ'ର ଆଉ ସେ ଭୂମିରେ ଅଧିକାର
ନାହିଁ ।

ବରପୁତ୍ରାତଯୋଡ଼ି, ଠିଆହୋଇ କହିଲ, ମରିଯିବ ନାହିଁକି ? ଦିନଟା
 ଥିଲା, ମାଲପ, କେମିତି ଜାଣିବୁ ? ସାହୁକାର, ତୁ ବରଗଛ ଭୁମି ନେ । ତିନି ଗଡ଼ିଶା
 ପାତୁବୁ । ମହୁଲଗଇ ଗୁଡ଼ିଆ ମତେ ଛୁଡ଼ି ଦେ । ମୁଁ ହଲକର ଖାଇବି ।

ଗୁରୁମୁର୍ତ୍ତି କହିଲା, ଅରେ, କୋଟ-ଘର ମତେ ଅପକନ୍ତା କଲ । ସବୁ
 ଭୁମି ମୋ'ର । ତୋ ବାପ ଉପରେ ଆହୁରି ଟଙ୍କା ବାକ ଅଛି । ତୁ ଯଦି ଆସି
 ଖମ୍ବାରି ନ ହଉ, ମୁଁ ପୁଣି ତୋ ନାମରେ ଦାବା (କେସ) କରିବି ।

ବରପୁଲମ୍ବ ହୋଇ ଗୋଡ଼ ତଳେ ପଡ଼ିଲା । ଭୁମି ଉପରେ ପଡ଼ି ଅନୁନୟ
 କଲା, ମରିଯିବ ସାହୁକାର, ଦାବାକଲେ ଲଢ଼ିପାରିବି ନାହିଁ । ମୋ ଗୁଡ଼ିଆ
 (ଉତ୍ତଳମି) ମତେ ଦେ । ମୁଁ ଗୁଣ କରିବି । ତୋ ଧର୍ମ—

ଦଶପୁଟି ପାତ (ଫସଲ) ଦେବୁ ? ସରକାରକୁ ମୁଁ ଶିଷ୍ଟ (ଖଜଣା)
 ବାରିବି ।

ଦେବି ସାହୁକାର । ବାପର ନାଆଁ ତୋ କାଗଜରୁ କାଟିଦେ ।

ଟିକିଏ ଭାବି ସାହୁକାର କହିଲେ, ଆଜ୍ଞା ତୁ ଯା । ଗୁଣିଦିନ ଛୁଡ଼ି ଆସିବୁ,
 ପଦ୍ମଲେଖାହେବ । ସାକ୍ଷୀ ଆଣିଥିବୁ ।

ବରପୁତ୍ରାତ ଯୋଡ଼ି ମୁଣ୍ଡରେ ଲଗାଇଲା । କହିଲା ତୋ'ର ଦୟା
 ଏକ୍‌କ ।

ବରପୁ କଢ଼େଇ ଠିଆହେଲା ।

ସାରକା ପେଟ କଷ୍ଟ ହାତଯୋଡ଼ି ଆଗକୁ ଆସି ଜଣାଣ କଲା, ହେ
 ସାହୁକାର, ମୋ କଥା ଟିକେ ବୁଝ—

ଗୁରୁମୁର୍ତ୍ତି କହିଲା, ଆରେ ତୋର ପଦରରେ (ଉତ୍ତଳ ଜମିରେ) କୋଡ଼ିଏ
 ପୁଟି ଧାନ ପାତୁବୁ । ତାକୁ ଅଷ୍ଟଧାନ ବନ୍ଧକ ରଖି ମୁଁ ତିନିକୋଡ଼ି ଟଙ୍କା ଦେଇ
 ପାରିବି ନାହିଁ । ତୁ ଯା ।

ପେଙ୍ଗୁ କହିଲା, ଯା କହିଲେ ଯିବି କି ? ପୁଲକ ସଙ୍ଗେ ବାହାଘର ଠିକ୍ ହୋଇଛି । ଝୋଲ ଟଙ୍କା, ଗାଁ ଲୋକଙ୍କୁ ଖାଇବାକୁ ଦେବାକୁ ଟଙ୍କା, ତିନି କୋଡ଼ିରୁ କମରେ ହେବ ନାହିଁ । ଦେ ସାହୁକାର, ପଦର ଭୂମିଟା ପଛେ ସ୍ତ୍ରୀନ ଲେଖି ନେ । ମୁଁ ଭୁଲିନାଲି କରି ଖାଇବି ।

ଗୁରୁମୁଖୀ ଭୁଲିତା ଟେକି ଚିନ୍ତା କଲ । ପଟ୍ଟନାଏକଙ୍କୁ କଣେଇ ଗୁଡ଼ି ନିମ୍ନ ସ୍ତର ଠାରରେ କହିଲେ, ବେଶ୍ କଳ୍ପିଆ ଦିଶୁଛି । କୌଣସି ମତେ ଯଦି ମୁଁ ଉତ୍ତରକୁ ଆସିପାରିନା, ତିନି ପୁରୁଷ ଯାଏ ହାତରେ ରହନ୍ତା ।

ପଟ୍ଟନାଏକ କହିଲେ, ଆରେ ପେଙ୍ଗୁ ସାହୁକାରକୁ ପଦରଭୂମି ସ୍ତ୍ରୀନ ବନ୍ଧକ ଦେଲେ, ତୋ'ର କିଛି ରହୁବ ନାହିଁ । ସରକୁ ମାଇପ ଆଣିବୁ । ଧାଙ୍ଗଡ଼ୀ ପିଲା, ତାକୁ ଗୁଡ଼ି ଭୁଲି କରି ଯିବୁ ? ଯାହା ଆଣିବୁ ସେଟକୁ ଅଣ୍ଟିବି ନାହିଁ । ଜମି ମୁକାଲି ପୁଣି ଗୋର ସ୍ତ୍ରୀନକୁ ନେବାକୁ ଟଙ୍କା କେଉଁଠି ପାଇବୁ ?

ସତ୍ ଏକ୍କା । ଜମିଟା ଗୁଜ ନେ, ପାଞ୍ଚ ଟଙ୍କା ଶିଳ୍ପ ବାନ୍ଧୁଛି ।

ପଟ୍ଟନାଏକ କହିଲେ, ଶୁଣ ପେଙ୍ଗୁ, ଯଦି ପର ସରେ ମୁଲ ଲାଗି ପେଟ ପୋଷିବୁ ତ ମୁଁ ଯାହା କହୁଛି କରି । ତୋ'ର ଜମି ତୋ'ର ସ୍ତବ । ତୁ ଗୁଣ କରି ଖାଇବୁ । ଟଙ୍କା ନେବୁ, ଏଣେତେଣେ ବୁଲି କାମ କରିବୁ କାହିଁକି ? ଶାନ୍ତି, ବର୍ଷା ଅଛି, ଦେହ ମୃଣୁ ଅଛି । ଯେଉଁଦିନ ନ ଯିବୁ ସେ ଦିନ ଉପାସ ରହୁବୁ । ଖାଇବାକୁ ନ ହେଲେ ତୋ, ଧାଙ୍ଗଡ଼ୀ ତୋ ପାଖେ ରହୁବ କି ? ଆଉ କିଏ ଯିବୁ ନେଇ ପାରିବୁ ।

ପେଙ୍ଗୁର ମନରେ ପଟ୍ଟନାଏକଙ୍କର ହୃଦୋପଦେଶ ଭେଦିଲା, କରଣମ୍ ସତ କଥା ତ କହୁଛି । ସେ ମୁହଁ ଖୋଲିଲା ।

ସତ କଥା କହିଲୁ ଏକ୍କା । କିସ କରିବି କହୁ ତ ।

ହସ ହସ ହୋଇ ପଟ୍ଟନାଏକ କହିଲେ, ଭଲ ପିଲା ତୁ ପେଙ୍ଗୁ, ତୋ'ର ବୁଦ୍ଧି ଅଛି । ତୋ ପାଇଁ ମୁଁ ପଇସା (ବଣ) ଲେଖି ରଖିଛି । ତୁ ଯଦି ମଙ୍ଗିବୁ ଏସରେ

ବୋଟ (ଟିପହୋ) ଦେଇ ତମ କୋଡ଼ି ଟଙ୍କା ଗଣି ନେ, ସାହୁକାରର ରୁ ଖମ୍ବାର ରହିବୁ । ସେ ତତେ ଖାରବାକୁ ଦେବ, ପିନ୍ଧିବାକୁ ଦେବ, ବରଷକୁ ଏ ରୁଣରୁ ଦଶ ଟଙ୍କା କଟିବ; ଛଅ ବରଷରେ ଟଙ୍କା ଶୁଣିବ । ତୋ ପଦ୍ମ ରୁ ଦେଲେ ନେବୁ । ସାହୁକାର ପରେ ଖମ୍ବାର (ହଳିଆ) ଥୁର । ମୋ ଭୂମି ରୁ ତପିବୁ, ପାତ କରବୁ । ରୁ ଓ ତୋ ଧାନ୍ତରୀ ପୁଣରେ ରହିବ ।

ତୋ ଧର୍ମ ସାହୁକାର—

ସାହୁକାର କହଲେ, ତେବେ ପଟନାଏକ, ପଦ୍ମଟା ପଡ଼ି ଶୁଣେଇ ଦଥ । ତା'ର ଓ ପାତ୍ରୀମାନଙ୍କର ବୋଟ (ଟିପ) ନଥ, ମୁଁ ଟଙ୍କା କାଡ଼େ ।

ଗୁରୁମୁଣ୍ଡି ବାକ୍ୟ ଖୋଲି ଅଛୁ ନାଏ ଟଙ୍କା ଅଣି ସତରଞ୍ଜି ଦପରେ ଗଡ଼ାଇ ରଖିବାକୁ ଲାଗିଲେ । ପଟନାଏକ ତଣିମା ନାକ ଉପରକୁ ଖସାଇ ପଦ୍ମ ପଡ଼ିଲେ—

ଲିଖିତ ପଦ୍ମ ପାରିକା ପେଟୁ ପୁଅ—କଣ ନାହିଁ ସା: ପୁଣି, ବଡ଼ଗୁଡ଼ା ମୁଠା, ଅନ୍ୟ ଅପ୍ରେଲ ନାଏ ୨୭ ତାରିଖ ୧୯୩୯ ସାଲ ଏହିକି ଯେ—

ଆଜି ସ୍ଥିର ମନ, ଧର୍ମ ଚିତ୍ତ, ହୃଦୟ କମଳ ଦୋରସ୍ତ ଥାଇ, କାହାର ଶିକ୍ଷାରେ ନ ପଡ଼ି, ନିଜ ସ୍ୱଚ୍ଛାରେ ଆମ୍ଭେ ସାରକା ଫେଟୁ କନ୍ଦ, ପୁଅ ଅଜଣା, ଗ୍ରାମ ପୁଣି, ବଡ଼ଗୁଡ଼ା ମୁଠା, ବିଷମକଟକ ପୋଲିସ, ଏ ପଦ୍ମ ସାହୁକାର କେ. ଗୁରୁମୁଣ୍ଡି, ଗ୍ରାମ ବଡ଼ଗୁଡ଼ା, ମୁଠା ବଡ଼ଗୁଡ଼ା, ପୋଲିସ ବିଷମକଟକକୁ ଏ କାରଣ ଲେଖିଲେ ଯେ ଅମ୍ଭର ବେଢ଼ର ନିମନ୍ତେ ଝେଲି ଟଙ୍କା ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଆବଶ୍ୟକତା ଧରି ପାଇଁ ଟଙ୍କା ଲେଡ଼ା ଥିବାରୁ, ନିମ୍ନ ପ୍ରାନ୍ତରକାରୀ ସାହାଯ୍ୟମାନଙ୍କ ଆଗରେ ସାହୁକାର ଗୁରୁମୁଣ୍ଡିଙ୍କଠାରୁ ପାଠିଏ ଟଙ୍କା ନଗଦ କରକ ସୁଦ୍ଧେ ଗଣିନେଇ ଏକଗ୍ରା କରୁଅଛୁ କି, ଆମ୍ଭେ ଛଡ଼ ସାହୁକାରଙ୍କ ପରେ ଖମ୍ବାର ହୋଇ ରହିବୁ; ସେ ଯେଉଁ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାକୁ କହିବେ ଆମ୍ଭେ ଅବଶ୍ୟ ତାହା କରିବୁ, ତାଙ୍କର ଅବାଧ ନ ହେବୁ ଓ ତୁମ୍ଭେ ସାହୁକାର ଆମ୍ଭର ଭରଣପୋଷଣ ନିମନ୍ତେ ଟ୍ରା ମାସକୁ ପନ୍ଦର ମାଣ ଧାନ ଦେବାକୁ ବାଧ୍ୟ ରହିବ, ଲୁଣ ଓ ଲଙ୍କାମରିଚ ପାଇଁ

ଆଠଅଣା ପଇସା ଦେବ, ଲୁଗାପଟା ପାଇଁ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଦିନଟଙ୍କା ଦେବ, ପ୍ରତିବର୍ଷ ଶେଷରେ ଆମ୍ଭର କରଜ ଟଙ୍କା ବାବଦକୁ ଦଶ ଟଙ୍କା ଶୁଣାଣ ନେବ ଏବଂ ଆମ୍ଭେ ଏହି ପର୍ତ୍ତିରେ, ତୁମ୍ଭେ ସାହୁକାରଙ୍କ ପାଖେ ଛଅବର୍ଷ ଯାଏ ଖମ୍ବାର କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାକୁ ବାଧ୍ୟ ରହିଲୁ ଏବଂ ଏହି ସମୟ ମଧ୍ୟରେ ତୁମ୍ଭର କାର୍ଯ୍ୟ ଗୁଡ଼ିକ, ଟଙ୍କା ଶୁଣାଣ ନ ଦେବ' ଯାଏ ଅନ୍ୟ କାହାର କାର୍ଯ୍ୟ ନ କରିବୁ ଓ ତୁମ୍ଭର କାର୍ଯ୍ୟରେ କୌଣସି ଦିନ ତୁମ୍ଭର ବିନା ଆଦେଶରେ, ବିନା ଚୁଟିରେ ଅନୁପସ୍ଥିତ ନ ହେବୁ, ହେଲେ କ୍ଷତିପୂରଣ ଦେବୁ ।

ପେଟ୍ଟୁ ପଢ଼ୁ ଶୁଣିଲୁ । ଗୁରୁମୁଖି ଦଶଟଙ୍କା କରି ଛଅ ଆନ ଟଙ୍କା ଗଣି ରହିଲେ, କହଲେ ନେ ପେଟ୍ଟୁ ଏ ପଢ଼ୁରେ ଟିପରିହୁ ଦେଇ ଟଙ୍କା ନେଇ ଚାଲି ଯା ।

ପେଟ୍ଟୁ ଖୁସିହୋଇ ଟିପରିହୁ ଦେଲା । ଦୁଇଲକ୍ଷ ତମ୍ଭ ସ୍ତର କଲେ । ଶେଷକୁ ସିପି ଗାଁର ମେସାକୋ ବାସ୍ତା କରି ଟିପରିହୁ ଦେଇ ସାକ୍ଷୀ ପଡ଼ିଲା । ପେଟ୍ଟୁର ଅଣ୍ଟିରେ ଗୁରୁମୁଖି ଟଙ୍କା ଅଜାଡ଼ି ଦେଲେ ।

ଗୁରୁମୁଖି କହିଲେ ପଢ଼ୁ ଲେଖା ପାଉଣା ଦୁଇଟଙ୍କା କରିବେ ଦେ ।

ଆପଣି ନ କରି ପେଟ୍ଟୁ କରିବାକୁ ଦୁଇଟଙ୍କା ଦେଲା ।

ସାକ୍ଷୀ ପଡ଼ିଥିବା ତମ୍ଭମାନେ କହିଲେ, ଆମ ପାଉଣା ସାହୁକାର ?

ଗୁରୁମୁଖି ପୁଣି କହିଲେ, ଦେ'ରେ ପେଟ୍ଟୁ ଟଙ୍କାଏ ଟଙ୍କାଏ । ସେମାନେ ତୋ' ସାକ୍ଷୀ ।

ପେଟ୍ଟୁ ଆମାମା ହୋଇ ତମ୍ଭ ଦୁହଁକୁ ଦୁଇଟଙ୍କା ଦେଲା । ବାସ୍ତା କରିବୁ ଟଙ୍କାଏ ଯାଚିଲା । ବାସ୍ତା ଟଙ୍କା ନ ନେଇ ସାହୁକାରକୁ କହିଲା, ଦେ ସାହୁକାର, ପଢ଼ୁ ଲେଖି ଦେ । ମୁଁ ଟିପରିହୁ ଦେଇ ଦିନକୋଡ଼ି ଟଙ୍କା ନେବି । ତୋର ଖମ୍ବାର ହେବ ସାହୁକାର ।

ଗୁରୁମୁଖି କହିଲେ, ଆରେ ବାସ୍ତା, ବନ୍ଧା ଦେବାକୁ ତୋ'ର ଭୁମି ପଦେ କହୁ ନାହିଁ । ତୋ ଘର ଭଙ୍ଗା । ମୁଁ ଶବର ପାଇଲି, ଖେଡ଼ିକା ତା ଝିଅକ ନୋକା

ନାଲକର ପୁଅକୁ ଦେବାକୁ ଠିକ୍ କରିବୁ । ତୁ ତା ହିଁଥକୁ ସିଂହନଳେ ସେମାନେ
ତତ୍ତ ଗାଁରେ ରଖେଇ ଦେବେ ନାହିଁ ।

ଆମ କୁଳରେ ଅଛି, ହିଁକନେଇ ବାହା ହେବା ।

ପଟ୍ଟନାଏକ କହୁଲେ, ତନିଦନ ହେଲ ତ ଆସି ସେଇ କଥା କହୁଛୁ ।
ସାହୁକାରଠାରୁ ଟଙ୍କା ନେଇ, ଖମ୍ବାଣ ନ ହେଇ ତୁ ଯଦି ତୋ କନିଆକୁ ନେଇ
କୁଆଡ଼େ ପଳାଇ ଯାଉ, ସାହୁକାର ତତେ କେଉଁଠି ଯାଇ ଖୋଜିବ ?

କୁଆଡ଼େ ଯିବି ନାହିଁ ପଟ୍ଟନାଏକ, ସାହୁକାର ଯାହା କହୁବ, କରିବ ।
ଖମ୍ବାଣ ହେଇ ରହିବ । ତତେ ପାଞ୍ଚଟଙ୍କା ଲେଖେଇ ଦେବ । ତୁଇ ପଦ୍ମ ଲେଖି
ଦେ, ମୁଁ ବୋଟ ଦେବି, ଟଙ୍କା ନେବି ।

ଗୁରୁମୁଣ୍ଡି ବାକ୍ସ ବନ୍ଦ କରି ଡାକଲେ, ଲକ୍ଷ୍ମଣା—

ଆଜ୍ଞା—

ଦଶବର୍ଷର ହିଁଅଟିଏ ସର ଭିତରୁ ବାହାଣ ଆସିଲା । ଫକୀର ଶୁଣୁଁ ବଳି
ମିମ୍ରେଣ ହିଁଅ । ନାଲି ରଙ୍ଗର ଦାମିକା ଶାଢ଼ୀ ପିନ୍ଧିଛୁ । ସଙ୍ଗାଜରେ ସୁନା ରହଣୀ ।
ସେ ସାହୁକାରଙ୍କର ଗେଲବସର ହିଁଅ ।

ବାକ୍ସ ନେ ମା—

ହିଁଅଟି ବାକ୍ସ ଉଠାଇ ଚାଲିଗଲା ଭିତରକୁ । ଗୁରୁମୁଣ୍ଡି କାଗଜପତ୍ର
ସଜାଡ଼ିଲେ । ପଟ୍ଟନାଏକ ତଣ୍ଡା ଖୋଲରେ ରଖିଲେ । କାନରେ କଲମ
ଖୋସିଲେ ।

ବାସ୍ତା କହୁଲା, ଦୟାକର ସାହୁକାର, ଧର୍ମ କର । ତୋ'ର ଦଶବର୍ଷ
ଖମ୍ବାଣ ରହୁବ । ତନିକୋଡ଼ି ଦେ ।

ଗୁରୁମୁଣ୍ଡି କାଗଜପତ୍ର ଧରି ଉଠିଲେ, ଆରେ ବାସ୍ତା ତୋପରି ସରଦାର,
କମିବାଡ଼ି ନ ଥିଲା ଲେକକୁ ଟଙ୍କା ଦେଇ ମୋର ୩୦୦ ବୁଡ଼ିଲା । ପଦ୍ମ ଗୁଡ଼ା

ପାଖରେ ରହିବୁ । ଖମ୍ବାର ଗୁଡ଼ା ଆସାମ ଗୁ' ବସିଗୁରେ କାମ କରୁଛନ୍ତି । ଆଉ ମୁଁ ଦୁଇଟି କରି ତୋପରିନା ଲୋକଙ୍କୁ ଟଙ୍କା ନ ଦିଏ । କେବେ କାନମୋଡ଼ି ହେଇଛି ।

ଗୁରୁମୁଖି ମୁଣ୍ଡ ହଲାଇ, ନାହିଁକରି ଘରେ ପଶିଲେ ।

ପଟ୍ଟନାଏକ ଉପଦେଶ ଦେଲେ, ହେ ବାପା, ତୁ ଯା ଶୁଣି ସାହୁକାର ଦେଖ ।

ପଟ୍ଟନାଏକ ଓ ତାଙ୍କ ପଛେ ଅନୁମାନେ ଗୁଲିଗଲେ । ବାପା ହତାଶ ହୋଇ ଠିଆହୋଇ ଗୁରୁଆଡ଼କୁ ଗୁଡ଼ି ମୁଣ୍ଡ ଆଉଁଶିଲା । ସୁନାର ରୂପ ଉଭୟହେଲ ଆଖି ଆଗରେ । ସୁନାର କଥା କାନରେ ବଜିଲା ସତେ କି, ଯିବାରେ ବାପା ନିମନ୍ତେ ପାହାଡ଼ ମାଲକୁ । କେହି ଦେଖିବେ ନାହିଁ, କେହି ଜାଣିବେ ନାହିଁ । ସେଇଠି ରହିବା । ବାପା ଘର୍ବଶ୍ୱାସ ଛୁଡ଼ିଲା ।

ଜନାମ ଗାଁର ଡମ୍ବ ସାହୁ । ହୁଆଲ ଗୁଲି ଡମ୍ବର ଘର ସାହୁ ମଝିରେ । ସନ୍ତ ହୋଇ ଆସୁଛୁ । ଗୁଲି ଗମ୍ଭୀର ହୋଇ ବସିଛୁ । ତା'ର ଗୋଟିଏ ପାଖରେ ବଇଁଛ ନାଗବଂଶ ଚଇତୁ ଡମ୍ବ ଓ ଆଉ ପାଖରେ ବସିଛୁ ବାଦବଂଶ ସୁନ୍ଦ ଡମ୍ବ । ଚଇତୁ ଆଗରେ ଦଶ ବାରଟି ଟଙ୍କା ଥୁଆ ହୋଇଛି ।

ଚଇତୁ କହିଲା, ମିଛ କହୁ ନାହିଁ ଗୁଲିଆ ଭାଇ, ସୁନ୍ଦ ଡମ୍ବ ବୁଝନ୍ତୁ ।

ସୁନ୍ଦ କହିଲା, ସତ କଥା, ଗୁଲିଆ ଭାଇ । ସୁନ୍ଦ କିଛି ଘରେ ଏଇ ବାରଟି ଟଙ୍କା ଥିଲା ।

ଗୁଲି କହିଲା, ତମେ ଦିହେଁ ଏକ ହୋଇ ମତେ ଚିତା କାଟିବାକୁ ବସିଛୁ ନାହିଁରେ ? ମତେ ଚିହ୍ନିଛନ୍ତି ? ତମ ଦ'ଜଣଙ୍କ ଚୁଟି ମୋ ହାତରେ, ଏ କଥା ମନେ ରଖିଥା । କୋମଲ ପେଟାର ତେଲ ମହାଜନର ଗାଈ ଶ୍ରେଣ୍ଡାଇ ତୋଙ୍ଗ ଉତରେ ମାରି ଖାଇଲା । କେନ୍ଦ୍ର ହେଲା । କିଏ ବଞ୍ଚେଇଲା ତମକୁ ?

ତେଣୁ କହିଲା, ତୋ ଗୁଣ ଶୁଣିଯାଉଛି ନାହିଁ । ତୁରୁ ବୁଦ୍ଧି ଦେଲୁ ବୋଲି ସିନା ଭଲକା । ମଙ୍ଗଳୁର ସଙ୍ଗା ଉପରେ ଗାରି ମୁଣ୍ଡ ଅଛୁ ଗୋଡ଼ ଥୋଇଦେଇ ଆସିଲୁ । ମଙ୍ଗଳୁ କି ତା ମା ନ ଥିଲେ । ଯୋଗ୍ୟ ଧରଣ ତାକୁ । ତୁରୁ କହିଲୁ ସିନା କୋଟ-ଘରେ ଆମେ ଦୁହେଁ ହଲସ ନେଇ କହିଲୁ, ମଙ୍ଗଳୁ ଗାରି ମାରିବାଟା ଦେଖିଛୁ ।

ସୁଖ କହିଲା, ଆଉ ବୁଦ୍ଧି ଭଲ ବି କହିଥିଲା ତ, ମଙ୍ଗଳୁ ତେଲର ଗାରି ମାରି ମା' ସ ଟିକେ ଦେଇଥିଲା । ସେ ନ କହିଥିଲେ କ'ଣ କୋଟ-ଘର ବିଶ୍ୱାସ କରିଥାଆନ୍ତେ, ନା ମଙ୍ଗଳୁକୁ ଉପମାସ ଶିକ୍ଷା କରେଇ ଥାନ୍ତେ ?

ବୁଦ୍ଧି କହିଲା, ମତେ ସ୍ୱପ୍ନ ଅଛି । ଅଜ୍ଞା, ତୁ ନିଜେ ହସାବ କର । ପୁରୀ କନ୍ଧି ଗୁରୁଦେବୀ ସାହୁକାରୀ ଡେଇଁ ନେଇଛନ୍ତି ଆଣିଲା । ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ କରଣକୁ ତ ଟଙ୍କା ଦେଲା । ଘରକୁ ନ ଫେରି ସିଧା ସିଧା ନାଲକ ଘରକୁ ଯାଇ ଗୋଟାଏ ଗାରି କଣିକାକୁ କୋଡ଼ିଏ ଟଙ୍କା ଦେଇ ଆସିଲା । ବାହାଘର ଦିନ ଗାଁ ଲୋକେ ଖାଇବେ । ପୁଲକର ମାଆକୁ ଖୋଲା ଟଙ୍କା ଦେଲା କୋଡ଼ିଏ ଏକ । ଆଉ କ'ଣ ଖରଚ କଲୁ ମୁଁ ଜାଣେ ନାହିଁ । ଏତକ ଟଙ୍କା ନାଚ ଖୋଲି ଘର ଘରରେ ଘୋଡ଼ିଥିଲା । ଆଜି ଖରବେଲେ ମଦ ନାଳିକାକୁ ସୁଖ ତାକୁ ତାକି ନେଇଗଲା । ମୁଁ ବାରି ତାଟି ଖୋଲି ଘର ଖୋଲି ଏତିକି ଟଙ୍କା ପାଇଲି । ଗାଡ଼ିଟାକୁ ବୁଜିଦେଇ ଆସିଛି । ନୋହୁଲେ ସେ ଜଣିବ ସେ — ।

ବୁଦ୍ଧି ମନେ ମନେ ହସାବ କରି କହିଲା, ସଁ ହେଲା ।

ସେ ଟଙ୍କାକୁ ସମ୍ମାନ ଦିନି ଦାଖଲ କରି କହିଲା, ନେ ସୁଖ, ନେ ତେଣୁ— ।

ନେହେଁ ଅଣ୍ଟାରେ ଟଙ୍କା ଖୋସିଲେ ।

ବୁଦ୍ଧି ଯେତେ ହୋଇ ମୁଣ୍ଡ ହଲାଇ କହିଲା, ନାହିଁ ନାହିଁ କରୁଥିଲା, କେତେ ନଷ୍ଟରେ ବୁଝାବୁଝା କରି ବାପା କଳକୁ କୁମୁଟି ସାହୁକାର ପାଖକୁ ଫେରିଥିଲା ।

ତେଣୁ କହିଲା, ତା'ର ଘର ନାହିଁ, ବାପ ମା କେହି ନାହାନ୍ତି ବୋଲି ସାହୁକାର ଟଙ୍କା ଦେଲା ନାହିଁ ।

ସୁନ୍, କହିଲା, ଯଦି ସାହୁକାର ଟଙ୍କା ଦେଇଥାନ୍ତା, ବାସ୍ତାବେଠି ରହିଥିଲେ ବି ମୁଁ ନିଶ୍ଚୟ ହେତକ ହାତ କରି ତୋ ଆଗରେ ଥୋଇଦେଇଥାନ୍ତି ।

ବୁଦ୍ଧି ଦୃଷ୍ଟି ତ ହୋଇ କହିଲା, ହଁ, ସବୁ ବିଚିତ୍ରଗଲା ।

ବୁଦ୍ଧି ଚିନ୍ତା କଲା । ତା'ର ମୁହଁ ଝଙ୍କଳି ଆସିଲା । ଚୁନି ଚୁନି କରି କହିଲା, ମଜାରେ ଚଇତ୍ତୁ, ନେପାଳପୁର ବନମାଳୀ ଶୁଣି ସାହୁକାର ଘରେ ତମେ ଦହେଁ ଖମ୍ବାର ଅଛ ପରା ।

ଚଇତ୍ତୁ କହିଲା ହଁ, ବନମାଳୀ ସାହୁକାର ତା ଘରେ ବିଷମକଟକରେ ଥାନ୍ତି । ଦାକାଲଗୁଡ଼ା ଗାଁରେ ତାର ଗୁପ୍ତ ଘର ଅଛି । ମୁଁ ଆଉ ସୁନ୍, ଦାକାଲଗୁଡ଼ାରେ ରହୁଁ । ସେଇଠି ତାର କାମ କରୁଁ । ରାତିରେ ବି ତା ଘର ଜଗିବାକୁ ସେଇଠି ରହୁଁ । ସାହୁକାର ଏକ୍ସିଆ ଲୋକ । ସେ ବିଷମକଟକରେ ରହିଲେ, ତା ଶିଳା ଦାକାଲଗୁଡ଼ାରେ ରହେ । ସେ ଦାକାଲଗୁଡ଼ା ଆସିଲେ, ତା ଶିଳା ଗୋବିନ୍ଦ ବିଷମକଟକରେ ରହେ ।

ଗୋବିନ୍ଦ ମଦ ଖାଏ ? ବୁଦ୍ଧି ପଚାରିଲା ।

ସୁନ୍ କହିଲା, ଅରେ ବୁଦ୍ଧି ଭାଇ, ତା କଥା କାହିଁକି ବହୁଛି । ତାକୁଆ କେତେ ତାଳୁଛି । ଖାଏ ତ ଖାଏ, ମଦରେ ଭାସିଯାଇ ପଡ଼େ । କେତେ ଭୁମି ବାଡ଼ି ତାର ଥିଲା ତୁ ଜାଣ । ମଦ ପାଣିରେ ସବୁ ଶେଷ କରିଦେଲା । ଏବେ ବନମାଳୀ ଦେଲା ଭାତ ଖାଇଛି । କଣ ବୋଧ ? ବନମାଳୀ ସାହୁକାର ମାମୁଁର ପୁଅ ଭାଉଟା, ପୁଣି ଶିଳା ହେଲା । ସାହୁକାର କିଛି କହେ ନାହିଁ ।

ଦାକାଲଗୁଡ଼ାରେ ଅଛି କିଏ ? ବୁଦ୍ଧି ଅଗ୍ରହରେ ପଚାରିଲା ।

ଚଇତ୍ତୁ କହିଲା, ବନମାଳୀ ସାହୁକାର ପିଲାକୁଟୁମ୍ବ ଦେଇ ଦେଶେନ ହେବ ଥିଲା । ଧାନ ମୂଳ ବିକ୍ରି କରୁଥିଲା । କାଲି ତା ପିଲାକୁ ଗୋବିନ୍ଦ ବିଷମକଟକରେ ଛାଡ଼ି ଆସିଛି । ରାତି ପାଇଲେ ପକାଳୁ ବନମାଳୀ ବୁଝେ । ଯିବ । ଗୋବିନ୍ଦ ରହୁବ ।

ବୁଦ୍ଧି ଚିନ୍ତାକରି, ତୁନି ତୁନି କହିଲୁ ସବୁ ଟଙ୍କା ନେଇଯାଇଛି ତେଣୁ ?
କିନ୍ତୁ ପତ୍ର କହି ରଖିଯାଇ ନାହିଁ ?

ତଳକୁ କହିଲୁ, କେମିତି ଜାଣିବ ? ମାଜପର ଲୁଗାପଟା ଗୋଟି
ପେଡ଼ିରେ ରଖିଛି । କୁହ ଦେଇଛି, ଘରେ ମିଶା (ମଧ୍ୟ) ଚାଲି ଦେଇଛି । ସେଇ
ପେଡ଼ିରେ ଯଦି ଟଙ୍କା ଥିବ ତ—

ବୁଦ୍ଧି ପଚାରିଲା, କୁହ ଗୋବିନ୍ଦକୁ ଦେଇଛି ?

ତଳକୁ କହିଲା, ମୁଁ ଜାଣେ ନା । ସାହୁକାର ଦିନିଦିନ ଗୁମ୍ଫାଗଡ଼ାରେ ରହୁ
ଫେରିବ । ସେ ଚାହିଁ ନେଇ ଯାଇଥିବ । ଗୋବିନ୍ଦ ପଦାଘରେ ଗୁମ୍ଫାଳ ପାଖରେ
ରହୁଛି ।

କେତେ ହଲ ରଖିଛି ରେ ?

ଗୁମ୍ଫା ହଲ ଗାରି ବଳଦା । ଦିନିଦିନ ସୃଷ୍ଟି ।

ବୁଦ୍ଧି ଏଣିକି ତେଣିକି ଚାହିଁ ତୁନି କଣ କହିଲା, କାଲି ସଞ୍ଜ ଆଗରୁ
ଗୋବିନ୍ଦକୁ ପେଟେ ମଦ ଖୋଇଦେଇ ତୁମେ ଦହେଁ ବସମକଟକ ଗୁଲିଯିବ ।
ସାହୁକାର ମାଜପରକୁ କହିବ ମା, ତମେ ଏକା ଅଛ ବୋଲି ଗୋବିନ୍ଦବାବୁ ନିଜେ
ରହୁ ଆମକୁ ପଠାଇଲେ । ସାହୁକାର ଆସିଲେ ଆମେ ଯିବୁ ।

ସେ ଯଦି ରାଜି ନ ହୁଅନ୍ତି ?

ହେବେରେ ହେବେ । ଆଜି ରାତିରେ, 'ବସମକଟକରେ, ରାତି ଅଧରେ
ଢାଙ୍କର କଦାଟ ଖଡ଼ ଖଡ଼ ହେବ । 'ଗ୍ରେର ଗ୍ରେର' ବୋଲି ଡାକ ପଡ଼ିବ । କାଲି
ଗୋବିନ୍ଦବାବୁଙ୍କ ପାଖକୁ ଖବର ଆସିବ । ସେ କ'ଣ ମଦପାଣି ଛୁଡ଼ି ଯିବ କି ?
ତମୁକୁ ପଠେଇବ । ଯିବନା—?

ତଳରୁ କହିଲା, ତତେ ଦେବତା ସ୍ତବ୍ଧ !

ସୁଖ କହିଲା, ତୋ ଗୋଡ଼ଟା ମୋ ମୁଣ୍ଡରେ ଟେଲୁ ଆଗ—

ସେ ବୁଦ୍ଧିର ଗୋଡ଼ ଟାଣିଲା ।

ବୁଦ୍ଧି ଗୋଡ଼ ଟାଣିନେଇ କହିଲା, ଆରେ ରହ, ମୁଁ ଆଗରୁ ସବୁ ବରଦ କରୁଛି । ହଁ ଶୁଣ, ସଞ୍ଜରୁ ସକାଳ ଯାଏ ଘର ଶୁଣିପାଶେ ପହଞ୍ଚି ଦେଇ ପାଟି କରୁଥିବ । ଏକୃଷିଆ ରହୁବ ନାହିଁ । ଆଉ ଦି ଶୁଣିଗଣ ଖମ୍ବାଶିକୁ ସାଥରେ ରହିବ ।

ଚଇତୁ ପଚାରିଲା, ଆମର ଭାଗ କ'ଣ ?

ସୁନ୍ଦର କହିଲା, ମୋ କଥାଟି କହ—

ବୁଦ୍ଧି କହିଲା, ଯାହା ମିଳିବ, ଅଧେ ଅଧେ ବାଣ୍ଟିବା ।

ଘର ଆଗରୁ କିଏ ଜଣେ ଡାକ ଛାଡ଼ିଲା, ହେ ବୁଦ୍ଧିଆ—

ବୁଦ୍ଧିଆ ବୁଦ୍ଧିଲା, ବାୟା କନ୍ଧ ତାକୁ ଡାକିଛି । ସେ କହିଲା, ହେ ଚଇତୁ, ହେ ସୁନ୍ଦର, ବାଜିଆ କନ୍ଧ କାହିଁକି ଆସିଲାଣି । ତମେ ଦହେଁ ବାରିବାଟେ ଚାଲିଯାଅ । ଯାଅ, ଯାଅ,—ଜଳଦି । ମୁଁ ଯେମିତି କହିଲି, ତମେ ଏକା ଯେମିତି କରବ । ଦେଖ, ଯଦି ମୋ ସଙ୍ଗେ ଖେଳିବାକୁ ବସିବ, ତାର ପ୍ରତ୍ୟକ୍ ପାଇବଟି କହୁଛି ।

ଚଇତୁ ଓ ସୁନ୍ଦର ତରବର ହୋଇ ବାରିବାଟେ ଚାଲିଗଲେ ।

ବୁଦ୍ଧି ତମ୍ଭ ନିଜକୁ ସଜାଜେଲା । କାମିନୀ ପିନ୍ଧି ମୁଣ୍ଡରେ ଘାନ୍ତିଆ ମାରିଲା । ଲମ୍ବ କଳା ମିଡ଼ମିଡ଼ ନିଶରେ ଆଙ୍ଗୁ ଥାଉଁଳି ଉଠିଲା ! ହସିହସିକା ନବାବ ଦେଲା, ଅରେ, ବାୟା ପାଟି ପରି ଶୁଭୁଛି ତ । ଅସୁନୁ ଭିତରକୁ ।

ବାୟା ଭିତରକୁ ଆସିଲା ।

ମୁଁ ତ ବାହାରିଥିଲି ତୋ ଘରକୁ ରେ ବାୟା । କାଲେ ତୁ ସାହୁକାର ଘରୁ ଫେରି ନ ଥିବୁ ବୋଲି ଡେରି ଡେରି କରୁଥିଲି । ସଞ୍ଜ ହୋଇଆସିଲାଣି, ବସିଯା ଟିକେ ।

ସାହୁକାର ଟଙ୍କା ଦେବାକୁ ମନା କଲରେ ବୁଦ୍ଧିଆ ।

ମନା କଲ ? କ'ଣ କହଲ ? ଠାହୋଇ ରହୁଲୁ ଯେ—

ବାହାରେ ଫିକାଲିଆ ଜନ୍ମୁ ଆଲୁଅ । ଘର ଭିତର ଅନ୍ଧାରୀଆ । ଆଉଁରି ନ କରି ବାସ୍ନା ବଝିଲ । ବୁଦ୍ଧି ଆରଘରୁ ଆଲୁଅ ଅଣି ପାଖରେ ଚଢ଼ିଲ । କହଲୁ, ଏଥିକ ମନଦୁଃଖ କରୁଛୁ କାହିଁକି ?

ବାସ୍ନା କହଲ, ଗୁରୁମୂର୍ତ୍ତି ସାହୁକାର କହଲ, ମୋର ଭୂମିଧାଡ଼ି ନାହିଁ, ପୁଣି ନାଜକର ପୁଅ ମାଗତା ସୁନାକୁ ବାହା ହେବ । ସେଥିପାଇଁ ସେ ମତେ ଟଙ୍କା ଦେଲେ ନାହିଁ । କହଲ, ମୁଁ ଧାଙ୍ଗଡ଼ୀ ଧରି କୁଆଡ଼େ ପଲେଇବି ।

ସୁନାକୁ କହୁଲୁ କି ?

ନାହିଁ, ସାହୁକାର ଘରୁ ଘେରି ଦେଖିଲ, ସୁନା ମୋ ଘର ପାଖ ପଥର ଉପରେ ବସିଛି । ସେ ମତେ ଦେଖି ନାହିଁ । କଅଣ ତାକୁ କହୁବା ମୁଁ ତାକୁ ଦେଖା ନ ଦେଇ ଲୁଚି କରି ଜିଜ୍ଞାସା ଆଡ଼େ ପଲେଇଗଲି । ସଞ୍ଜ ହେଲରୁ ତୋ ପାଖକୁ କହିବାକୁ ଆସିଲି ।

ବୁଦ୍ଧି ଟିକିଏ ଶ୍ରେୟ ହେଲ ।

ଟିକିଏ ରହୁ ବାସ୍ନା ହତାଶ କଣ୍ଠରେ ପୁଣି କହଲ, ନାଜରେ ବୁଦ୍ଧି ଭଲ, ସୁନା ମାଗତାକୁ ବାହାହେଉ । ମୋର ଏ ଗାଁରେ କ'ଣ ଅଛି, କିଏ ବା ଅଛି ? ସୁନା ସଙ୍ଗେ ଦେଖାହେଲେ ସେ କହିବ, ଗୁଲ ପଲେଇବା ନିମନ୍ତେ ପାହାଡ଼ ଉପକୁକୁ । ସେ କହୁଲେ ମୁଁ ନାହିଁ କିପୋରିବି କି ?

ଶୁଣ—

ତାକୁ ନେବି କଅଣ ବାଘ ଭଲୁ ଖୋଇବାକୁ ? ଯଦୁଦିନେ ବାଟରୁ ମଣିଷ ଟାଣି ନେଉଛି । ମୋର ଲାଗି ତାକୁ ବାଘ ଖାଇବ ?

ସତେ ବାପା, ସବୁଆଡ଼େ ବାପ ଖାଉଛି । ଲୁକଲୁକ ଆସି ପଛରୁ ଲଢ଼ି
ମାରି ଦେବି (ଗୋଟେଇ) ନେଇ ପଳଉଛି । ଜାଣିଲେ ନା କାଣ୍ଡ ମାରିବୁ କି,
ଟାଙ୍ଗି ଧରି ଲଢ଼ିବୁ ? ଆଉ ବି ସେ ବାପ କି ଠାକୁରାଣୀ ସେ କଥା କିଏ କହିବ ।

ବୁଦ୍ଧି ଭଲ—

କଅରେ ?

ପଲେଇଟି ଏ ଗାଁରୁ ।

କୁଆଡ଼େ—?

କୋରପୁଟ । ସେଠୁଁ ସହାବ ଲୋକ ନେଇ ଆସାମ ପଠାଉଛି ।
ମୁଁ ଯିବି । ଏ ଗାଁରେ ରହିବି ନାହିଁ । ସୁନା ହେବ ମାନ୍ଦାର ମାଲପ । ମୁଁ
କହିଲି, ହେ ସୁନା ମୁଁ ତୋର ଖମ୍ବାରି ହେବି । ସୁନା କହିଲୁ, ମତେ କ'ଣ
ଖମ୍ବାରି ରଖିବାକୁ ଲୋକ ମିଳିବ ନାହିଁ ? ସତକଥା ବୁଦ୍ଧି ଭଲ ।

ଆରେ ବାପା, ଆସାମ ବହୁତ ଦୂରରେ । ଯେ ଯାଏ ସେ ଆଉ ଫେରେ
କି ? କେତେ ଲୋକ ଗଲେଣି, କିଏ ଫେରିଛୁ କହିଲୁ ?

ମୁଁ ବି ଫେରିବି ନାହିଁ ?

ହସି ହସି ବୁଦ୍ଧି ବାପାର ହାତ ଧରିଲୁ, କହିଲୁ, ସତେ ତୁଇବାପାଟେ
ରେ । ମୋ କଥା କରବୁ ? ଦେଖ, ଯଦି ଜାକରା ଠାକୁରାଣୀ ମନ କରିବ, ତୋର
ଅଭାବ ହେବ ନାହିଁ । ଭାରି ସହଜ । ମୁଁ ଜବାବ ଦେଉଛି, ସୁନା ତୋ'ର ହେବ ।
ଝୋଲ ଟଙ୍କା, ଲୋକଙ୍କୁ ଖାଇବାକୁ ଦେବାକୁ ଟଙ୍କା, ଗାଈ, ତୋର ଯାହା ଲୋଡ଼ା
ସବୁ ମିଳିବ । ପାରିବୁ ?

ବାପା ଅଶ୍ରୁର୍ଣ୍ଣ ହୋଇ ବୁଦ୍ଧିର ମୁହଁକୁ ଗୁଢ଼ି ରହିଲୁ ।

ଶୁଣ—

ବାପାର କାନ ପାଖକୁ ମୁହଁ ନେଇ ବୁଦ୍ଧି କେତେ କ'ଣ କହିଲା ।
ବାପାର ଯେଉଁଠି ଶୁଣିଲା । ସେ ଭୟରେ ଶୁଣିଥାଉଛି ଆବା କାବାହୋଇ ଶୁଣି
ହଠାତ୍ ମେକି ଉଠିଲା ପରି କହିଲା—ନାହିଁ ନାହିଁ ବୁଦ୍ଧି ଭାଇ, ମୁଁ ପାରିବି ନାହିଁ ।
ମୁଁ କହ ପିଲା । ଶୟାର ହୋଇ ବଞ୍ଚିବ । କଲିନାଲି କରବ । ବଣ ଜଙ୍ଗଲରେ
ବୁଲି ଶିକାର କରବ । ବୋଲି କଲିରୁ କନ୍ଦା ଖୋଲି ଖାଇବ । ମୁଁ—ମୁଁ ଭୋଗ
କରବ ନାହିଁ । ପୁନାକୁ ମୁଁ ଶୁଦ୍ଧେ ନାହିଁ ବୁଦ୍ଧି ଭାଇ, ସେ ମାଗତା ଘରକୁ ଯାଉ ।

ହାଃ, ହାଃ—ଆରେ ପୁନାକୁ ତୁ ଶୁଦ୍ଧେ ନାହିଁ, ସେ ତତେ ଶୁଦ୍ଧେ, ମାଗତାକୁ
ଶୁଦ୍ଧେ ନାହିଁ । ମାଗତା ଘରକୁ ଗଲେ ସେ ବଞ୍ଚିବ କି ? ମରିଯିବ । ହଁ, ଦେଖ,
ତତେ ମୁଁ ଭୋଗ କରିବାକୁ କହୁଁ ନାହିଁ ତ । ତୁ ମୋ ସାଙ୍ଗରେ ଯିବୁ । ମୁଁ ସବୁ
କରିବ । ଖାଲି ତୁ ମୋ ସାଙ୍ଗରେ ଥିବୁ, ବଣ । ଆରେ ବାପା, ମୁଁ ତମୁଘର ପୁଅ
ନା ? ଶିକ୍ଷା ଯିବାକୁ ମୋର ଭର ଅଛି କି ? ଯଦି ପୁଲିସ ଧରେ, ମୁଁ ତ
ମାନସିବ । ପିକ୍ଷା ଯିବ । ତୋର କିଏ କଣ କରିବ ?

ନାହିଁ ନାହିଁ—

ତୋର ଇଷ୍ଟ (ଇଚ୍ଛା) । ମୋର ଟଙ୍କା କ'ଣ ହେବ ? ଯେଉଁଠି ବାହା
ହେବାକୁ ମନହେବ, ଧାଙ୍ଗଡ଼ା ଘରେ ବରଷେ ଯାଇଁ ଗୋଡ଼ହୋଇ ଖଟିବ ।
ତାପରେ ଧାଙ୍ଗଡ଼ା ଅଣିବ । ତୁଇ ମୋ'ର ପିଲାଦିନର ସାଙ୍ଗଟା । ପୁନାଟା ବି
ଭଲପିଲା । ତମ ଦୁହଁଜର ଭଲପାଇଁ ବର୍ଷେ କି ଦି'ବରଷ ଶିକ୍ଷା ଗଲେ କି
ସିଟାମ୍ (ସି: ଟି: ଏମ୍—ଅର୍ଥାତ୍ ଚମିନେଲ ଟ୍ରାଇବ ମେମ୍ବର) ହୋଇ ପ୍ରତି
ରାତିରେ ଥାନାରେ ଶୋଇଲେ ମୋର ଭର ନାହିଁ । ଯାହା ମିଳିବ, ତତେ ମୁଁ ଅଧେ
ଦେବ । ଖାଲି, ତୁ ମୋ ସାଙ୍ଗରେ ଯିବୁ, ତୋର କି ଭର ?

ଯଦି ଧର ପଡ଼ୁ ?

ମୁଁ ସିନା ଧର ପଡ଼ିବି, ତୋ'ର କିଏ ହେବ ? ତୁ ଘର ପଛରେ
ଗଛମୂଳେ ଲୁକିଥିବୁ । ପଲେଇ ଆସିବୁ । ପାରିବୁ ନା ? ତୋ'ର ଭଲକୁ କହୁଛି ।
ଯାହା ମିଳିବ, ତୋ'ର ଅଧେ, ମୋର ଅଧେ । ଯିବୁ ? କାଲି ରାତିରେ ?

ସିବ ।

ବୁଦ୍ଧି ବାସ୍ତବ ହାତ ଧରିଲ କହିଲ, ଦେଖ । ଏଥର ତୁ ନିଶ୍ଚିନ୍ତ ରହ । ମୁଁ କହିଦେଉଛି, ସୁନା ତୋ'ର ହେବ । ଦେଖିବ ମାଗତା କେମିତି ସୁନାକୁ ନେବ । ହଁ—ଦେଖ ବାସ୍ତା, ମନକଥା ମନରେ ଥିବ । ନେହୁ ଯେପରି ନ ଲାଗନ୍ତୁ । କାହାକୁ କହିବୁ ନାହିଁ ।

ସୁନାକୁ ?

ନାହିଁ । ମାଗଣି ଲୋକ । ତାଙ୍କ ପେଟରେ କଥା ରହେ ନାହିଁ । ଆହା, ତୁ ଏଥର ଯା— । ଦେଖ—କାଲି ସଞ୍ଜବେଳେ ମୁଁ ତୋ ପରକୁ ଯିବି । ତୁ ସବୁ ଧନା ।

ବାସ୍ତା ଧୀରେ ଧୀରେ ଗୁଲି ଯାଉ ଯାଉ ପଛକୁ ଫେରି ଚାହିଁ କହିଲା, ସିବ ।

ବାସ୍ତା ଗୁଲିଗଲା । ବୁଦ୍ଧି ଠିଆହୋଇ ଏଣିକି ଡେରିକି ଚାହିଁଲା । ଭିତସ୍ତରରେ ହସିଉଠି ମନକୁ ମନ କହିଥିଲା, ମୁଁ ଡମ୍ବସିଲା, ପର ମୁଣ୍ଡରେ ନିଜିଆ ଶଙ୍ଖେ । ଆରେ ବାସ୍ତା, ତୁ କଲ, ଅଲ । ଚାହିଁସବୁ । କିନ୍ତୁ ଦେଖିବୁ ନାହିଁ ।

ଶେଷତଃ (ନାଲ) କୁଲ । ଜଙ୍ଗଲ ଭିତର । ସମସ୍ତ ଅପସ୍ତୁ । ବାସ୍ତା ସୁନାର ହାତ ଧରି ଯାଉ ଯାଉ ଅଟକିଗଲା । ଗୁରୁଆଡ଼କୁ ତରଙ୍ଗ ତରଙ୍ଗ ହୋଇ ଚାହିଁଲା । କହିଲା, ଏଇଠି ଟିକେ ବସି ଦମ୍ ନେବା ସୁନା । ଦଉଡ଼ି ଦଉଡ଼ି ଆସି ତୁ ଥକି ପଡ଼ିଥିବୁ । ବସ୍ ।

ଦହେଁ ଗୁରୁତଳ ଦେଖି ବସିଲେ । ସୁନା ବହୁଳ ଆଖିରେ ବାସ୍ତାକୁ ଚାହିଁ ପଚାରିଲା, ତୋ ପିଠିରେ ଏତେ ମାଡ଼ଦାଗ ବସିଛି ? ସୁନାଟା ବଡ଼ ଦୁଷ୍ଟ । ସୁଲକିକ ବାହାହେବ ବୋଲି ତାର ଗୋଡ଼ ତଳେ ପଡ଼ି ନାହିଁ । ତା'ର ଟଙ୍କା

ସ୍ବେଚ୍ଛା, ଲୋକେ ପରୀକ୍ଷା କରୁଛନ୍ତି, ଯିଏ ଲୋକ ତା ଧର୍ମ । ଠାକୁରାଣୀ ତାକୁ
ଖାଇବ । ପୁଣି ପୁଣି ଯାଇ ସାହୁକାରୀ ଟଙ୍କା ଆଣିବ । ସେଇ ଗୋଟାଏ
ବାଡ଼ି ଧରି ତତେ ଆସି ତୋ ସାଙ୍ଗ ଲୋକକୁ ପିଟିଲ କି ? ତୁ ତାକୁ ପିଟିଲୁ
ନାହିଁ ?

ପୁନଃ ମୁଣ୍ଡଟିକୁ କାନ୍ଧକୁ ଆଉଁଟାଇ ଆଣି ତା'ର ପାଦରେ ହାତ ବୁଲାଇ
ବାସା କହିଲ, ଆଲୋ ପାଗଳା, ମୁଁ କେମିତି ତାକୁ ମାରନ୍ତି ? ଛପି ଛପି ଯାଇ
ପଥର କଡ଼ରେ ଲୁଚିଲ । ଜଙ୍ଗଲ ଭିତରେ ମୋ ସାଙ୍ଗମାନେ ଲୁଚକରି ବସିଥାନ୍ତି ।
ତୁଇ ଘେମିତି ପାଣି ନବାକୁ ପଥର କଡ଼କୁ ବୁଲି ଆଇଲୁ, ମୁଁ ତୋ ହାତ ଧରି—

ହଁ, ଘିରି ନେଇଥାନ୍ତି ତ । କାଲି ସଞ୍ଜବେଳେ ଲତା ମତେ କହିଥିଲ
ବୋଲି ସିନା ମୁଁ ସଂଘାସ କାଲି ତତେ ଚାହିଁ ବସିଥିଲି । ପୁଲକି ଯିବାକୁ ତର ତର
ହେଉଥାଏ । ଲତା କହିଲ, କଲେ, ପୁଣିକୁ ସଞ୍ଜେ ନ ଦେଖିଲେ ବଢ଼ି
ହୋଇଯିବୁ କି ? ଗାଁତ ବୋଲି— । ପୁଲକି ଗାଁତ ବୋଲିଲ—

ତୁଇ ଆଉ ଲତା ମିଶା (ମଧ୍ୟ) ଗାଁତ ବୋଲୁଥିଲ ତ ।

ହଁ । ତୁଇ ଯେତେବେଳେ ପଥର କଡ଼ରୁ ଆସିଲୁ, ଫକର ଖଡ଼ ଖଡ଼
ହେଲା । ଲତା ମତେ ମୁଣ୍ଡଟି ଦେଇ ଆଣି ଠାରି କହିଲ, ଯା ଲୋ ପାଣି ଆଣିବୁ ।

ଲତା ମତେ ଦେଖିଥିଲ ?

ହଁ ରେ, ସେ ତତେ ଆଗ ଦେଖିବୁ । ପୁଲକି କିଛି ଜାଣି ନାହିଁ । ଗେଡ଼ଡ଼ା
ସେ ପାଖରେ ପୁଣି ବାରେଇ ହୋଇ ତା'ର ଗୁଆ ଥାଏ । ପୁଲକି ତା'ର ଆଖିକୁ
ଚାହିଁ ଗାଁତ ବୋଲୁଥାଏ । ଦେଖିଲୁ କି ?

ତୋ ବନା ମୁଁ ଆଉ କାହାକୁ ଦେଖି ନାହିଁ । ତତେ ଯେତେବେଳେ ଦୁଇ
ହାତରେ ଶୂନ୍ୟ ଶୂନ୍ୟ ଟେକିନେଇ ଦଉଡ଼ିଲ, ସେ ପାଖକୁ ଗୋଟାଏ
ପାଟିକରି ତାକଲ—

ପୁଲକ ଡାକଲ—

ନୋଇଥର । ପୁଲକ ଦି ଝେପାରେ ଗେଡ଼ିଆର ସେପାଟରୁ ଏପାଖକୁ ଡେଇଁ ଆସିଲା । ଯେଉଁ ଗୁଳି ଧରିଥିଲା, ସେଇଥର ମୋ ପିଠିରେ ପିଟିଲା । ତତେ ଛୁଡ଼ିଦେଇ ଯଦି ମୁଁ ତାକୁ ମାରିଲି, ତୋ ବାପ କି ଗାଁ ଲୋକେ ମୋ ହାତରେ ତତେ ଦେଖନ୍ତେ କି ? କନ୍ଧ କୁଳରେ ମାଡ଼ ଦେଇଲ ନେଲେ ଧାନ୍ତିଡ଼ୀ ଦେଇଯିବ ।

ବାସ୍ତବ ପିଠି ଆଉଁସି ସୁନା କହିଲା, କେତେ ନୋଲା ଫାଟିଛି । ତୋ ସାଙ୍ଗମାନେ ଯଦି ବରଗଛ ଉତ୍ତାଡ଼ରୁ ବାହାରି ପୁଲକକୁ ଧରି ନ ଥାନ୍ତେ, ସେ ତତେ ଆହୁରି ମାରିଥାନ୍ତା । ମାତୋ ତା'ର ସାଙ୍ଗ ଯେ—

ମାରିଥାନ୍ତା ତ ମାରିଥାନ୍ତା । ତୋ' ଲାଗି ମୁଁ ଜବନ ଦେଇଥାନ୍ତି ।

ସୁନାର ମୁଣକୁ ଦୁଇ ହାତରେ ବାସ୍ତା ଟେକି ଧରିଲା । ପୁଣି କହିଲା, ସୁନା, ବୋଲି ତ ସେଇ ଗୀତଟା ବୋଲି ନା—

ଆମର ଗାଁ ଲୋକେ ତତେ ଧରିବାକୁ ଗୋଡ଼େଇସଦେ । ପୁଲକି ସାଲ ନାଇକକୁ କହିବଣି । ମାଗତା ହେଉକା ସମସ୍ତେ ଆସି ମତେ ତୋ ପାଖରୁ ଛଡ଼ାଇ ନେଇଯିବେ । ଚାଲି ପଲେଇବା ଡୋଙ୍ଗର ଉପରକୁ ।

ଆରେ, କନାମ ଛାଁ ଏଠିକି କୋଣେ ବାଟ ହେବ । ଆମର ଗୀତ କାହାରିକୁ ଶୁଣିବ ନାହିଁ । ରୁଇ ଗୋଟିଏ ଗୀତ ନ ବୋଲିଲେ ମୁଁ ଏଠୁ କୁଆଡ଼େ ଯିବନାହିଁ ।

ସୁନା ଗୀତ ବୋଲିଲା, ବାସ୍ତା ପାଲି ଧରିଲା, ଉଭୟ ଆସୁଥିବା ହୋଇ-
ପଡ଼ିଲେ । ଚାରିଆଡ଼େ ସବୁଜ ପ୍ରକୃତି, ଦୂରର ନେଲି ପାହାଡ଼ ଗୀତର ଲହରରେ ମୁଖରତ ହେଲା ।

ଗୀତ ଶେଷ ହେଲା । ବାସ୍ତା ସୁନାକୁ ଆଲିଙ୍ଗନ କରି ତା'ର ମୁହଁରେ ବୋକ ଦେଲା । ସୁନା ବାସ୍ତାର ବାହୁ ବନ୍ଧନରୁ ମୁକ୍ତି ହୋଇ କହିଲା, ବାସ୍ତା,

ମତେ ଦିଅ ଆଣିଲୁ, ଏବେ ଯିବା କୁଅ ଡେଇଁ କହ । ତୋ'ର ଡେଇଁ ଘରେ ରହିଲେ ମାଗତା ହେଉକା ଅସି ପୁଣି ଗୋଲମାଲ କରିବେ । ଯିବା କି ଗୋ ବାପା ପାହାଡ଼ ସେପାର ନିମଗିରି ଉପରକୁ ? କେହି ଜାଣିପାରିବେ ନାହିଁ । ଯିବା କି ?

ନାହିଁରେ, ଏତେ ଦୂରକୁ ଯିବା ନାହିଁ । ପାହାଡ଼ ସେପଟ ଝୋଲ କୁଲରେ ଗୋଟି ଭଜା ଘର ଅଛି । ଚାରିପାଖେ ଡୋକର, ସେଇଠି ରହିବା ।

ତାଁ ଲୋକେ ଜାଣିବେ । ଖୋଜ ଖୋଜି ଯିବେ ।

ଭଲ ହେବ । ତୋ ବାପକୁ ଝୋଲ ଟଙ୍କା ଦେବ, ତାଁ ଲୋକକୁ ମଦ ପାଇଁ, ଖାଇବା ପାଇଁ ଟଙ୍କା ଦେବ, ପୁତ୍ର ରଖିବୁ, ହାଣ୍ଡି ଖାଇବାକୁ ଦେବ ।

ସୁନା ବିସ୍ତାପରେ ତା ମୁହଁକୁ ଚାହିଁ ପଚାରିଲ, କାହିଁ ପାଇଲୁ ରେ ? ସାହୁକାରର ଖମ୍ବାଣ ହେଲୁ କି ? କେଉଁ ସାହୁକାର ସେ ?

ବାପାର ମୁହଁ ଶୁଖିଗଲା । ନିଃସହାୟ ଆଖିରେ ସୁନାକୁ ଚାହିଁଲା । ଉଭୟ ଦେଇପାରିଲା ନାହିଁ ।

ସୁନା ବାପାର ହାତ ମୁଠାଇ ଧରି ପଚାରିଲା, କହ, କହ, ତୁନି ପଡ଼ିଲୁ କାହିଁକି । ସତେ ରୁ ଝୋଲ ଟଙ୍କା ରଖିବୁ ।

ବାପା ଅଜେଇ ଅଜେଇ କହିଲା ରଖିବୁ । ପୁତ୍ର ରଖିବୁ । ତୋ ଲଗି ଶାଢ଼ୀ ରଖିବୁ । ସୁନାହାର ରଖିବୁ । ତୋ ବାପର ଲଗି ଲୁଗା ରଖିବୁ ।

କିଏ ଦେଲାରେ ? ରୋଗ କଲୁ କି ?

ମୁଁ ରୋଗ କରିନାହିଁ । ସବୁ ମତେ ବୁଝିଆ ଡମ୍ବ ଦେଲା ।

ବୁଝି ବାରିକ ଦେଲା ? କାହିଁକି ? କେଉଁଠି ସେ ଆଣିଲା ? କହ, କହ, ତୁନି ହେଲୁ କାହିଁକି ? କହ ବାପା । ମତେ ତବୁ ଲଗୁଛିରେ ।

ଅସ୍ଥିର ହୋଇଉଠିଲା ।

ବାସ୍ତା କହିଲ, ତୁ ଡରୁଛୁ ନାହିଁନ ? ଶ୍ରେଣ କର ନାହିଁ । ବୁଦ୍ଧିଆ ମତେ
ତାଲ । ମୁଁ ତା ସାଥରେ ଗଲି ଦାକାଲ୍‌ଗୁଡ଼ା । ବନମାଳି ସାହୁକାର ସରକୁ
ବୁଦ୍ଧିଆ ଗଲ । ମୁଁ ଯାଇ ନାହିଁ । ଗଛମୂଳରେ ମୁଁ ରହିଲି । ସେ ଶ୍ରେଣ କଲ । ମୁଁ
ତା ସାଙ୍ଗରେ ଆସିଲି । ସବୁ ସେ ମତେ ଦେଲ କି ? ସେ ସବୁ ନେଲ । ମତେ
ଅଳପ ଦେଇଛ ।

ତୁ ଶ୍ରେଣ କରିନୁ ତ ?

ନା— ।

ପୋଲିସ୍ ଯଦ—

ବାସ୍ତା କହିଲ, ପୋଲିସ୍ ଯଦ ଧରିବ ମୁଁ ସତକଥା କହିବି । ବୁଦ୍ଧିଆ ତମୁ
କହିବ ସେ ଶ୍ରେଣ କରିଛ । ତାକୁ ସିନା ଶିକ୍ଷା ହେବ, ମୋ'ର କିସ ହେବ କି ?
ବୁଦ୍ଧିଆ କହୁଛ ସେ ଶିକ୍ଷା ଯିବ । ହେଇ, ସେ ଧାଇଁ ଧାଇଁ ଆସୁଛ—

ବାସ୍ତା ଓ ସୁନା ବୁଦ୍ଧିଆ ଆସୁଥିବା ଦିଗକୁ ଚାହିଁ ରହିଲେ । ବୁଦ୍ଧିଆ
ଧଇଁଧଇଁ ହୋଇ ପହଞ୍ଚିଲା । ସୁନା ପାହାଡ଼ କଡ଼ରୁ ବୁଡ଼ି ଆସୁଥିଲେ ।

ବୁଦ୍ଧିଆ କହିଲ, ଜିରେ, ତମେ ଦିହେଁ ଏଇଠି ଅଛ ? ଗାଁ ଲୋକେ
ସବୁକଥା ଜାଣିଲେଣି । ହେ ସୁନା, ତୋ ବାପ ଜାମା ଆଉ ମାଗତା ବାପ ନାଜକ,
ଗାଆର ସବୁ ଲୋକକୁ ଧରି ଚାଲିଆଡ଼େ ଖେଦିଗଲେଣି । ଏଣେ ବି ଆସୁଛନ୍ତି ।
ତମେ ଦିହେଁ ଏଇ ଡୋଙ୍ଗର କଡ଼େ କଡ଼େ ପଳାଅ । ହେ ବାସ୍ତା, ସେଇ ଝୋଲ
କୁଲ ଇଟା ସରକୁ ଯା—

ସୁନା କ'ଣ ପଚାରିବାକୁ ବସିଥିଲା । ତା'ର ମନକଥା ବୁଝିପାରି ବୁଦ୍ଧିଆ
କହିଲ, ତେର କରନା । ସେମାନେ ଏଇ ବାଟରେ ଆସୁଛନ୍ତି । ମୁଁ ଆଗରେ
ଆସିଲି । ପଳାଅ—

ବାସ୍ତା କହିଲ, ସୁନା କହୁଛ, ମତେ ଶିକ୍ଷା ହେବ ।

ବୁଦ୍ଧିଆ ବୁଝିଲ, ବାସ୍ତା ତ ଆଗରେ ଯୁକ୍ତଥା କହୁଛି । ତାର ଉପ
ହେଲା, ସୁନା ଯଦି ବାସ୍ତା ସଙ୍ଗରେ ନ ଯାଇ ଦେଖିଯାଏ, କିମ୍ବା ଗ୍ରାମ ଲୋକଙ୍କୁ
ସବୁ ଦିଟାଇ କହେ, ତେବେ ତାର ଆଉ ରକ୍ଷାରକ୍ଷେ ନାହିଁ । ନିଶ୍ଚୟ ତାକୁ
ପୋଲିସ ଧରିନେଇ ଶିକ୍ଷା କରେଇବ । ସେ ହସି ହସି କହିଲା, ତୋ'ର କାହିଁକି
ଶିକ୍ଷାହେବ ? ତୁ କଣ ବୋଲି କରୁଛୁ ? ମୁଁ ବୋଲି କଲି । ମୋର ଯାହାକୁ ଇଚ୍ଛା
ହେଲା, ତାକୁ ଜିନିଷ ଦେଲି । ପୋଲିସ ଯଦି ପଚାରେ ସତ କହିବ । ମୁଁ ଜେଲ
ଯିବି । ତୋର କିସ୍ ହେବ ? ଡାକ୍ତରୀ ହୋଇ ଶିକ୍ଷା ଯିବାକୁ ଡରବ ?

ବାସ୍ତା ଖୁସିହୋଇ ସୁନାକୁ କହିଲା, ଶୁଣିଲୁ ତ ସୁନା ? ବିଶ୍ୱାସ ହେଲା ?

ସୁନା କହିଲା, ହଁ । ଆରେ ବୁଦ୍ଧିଆ—

କ'ଣ କହୁଛୁ ? ବାସ୍ତାକୁ ମୁଁ ଭଲପାଏ । ସେ ମୋର ପିଲାଦିନର
ସାଙ୍ଗଟା । ତତେ ମିଶା ମୁଁ ଭଲପାଏ ନାହିଁକି ସୁନା ? ଭୁଲ କହ—

ସୁନା କୃତଜ୍ଞତା ପୁଣି ଆଖିରେ କହିଲା, ହଁ—।

ବୁଦ୍ଧିଆ ଶୁଣି କହିଲା, ଆଉ ମାଗତା, ତା'ର ବେକଟା କାଟିଦେବାକୁ
ମୋ ମନହୁଏ । ନାଲିକର ପୁଅ ବୋଲି ପିଲାଦିନୁ ସେ ମୋତେ ଲେଡେ ମାଗୁଛି ।
ସେଥିଲାଗି ରେ ସୁନା, ବାସ୍ତାପାଇଁ ତୋ ପାଇଁ ମୁଁ ଜେଲ ଘରେ ପଛେ ପଶିବି,
ତତେ ମାଗତାର ମାଗପ କରେଇଦେବି ନାହିଁ ।

ସୁନା ଆଖି ଛଲଛଲ କରି କୃତଜ୍ଞତା ଜଣାଇଲା ।

ବୁଦ୍ଧିଆ ହସିହସି କହିଲା, ଏଇ, ପାଟି ଶୁଖୁଛି । ସେମାନେ ଅସୁବିଧା ।
ମୁଁ ଏବାଟେ ଯାଉଛି । ତମେ ସେବାଟେ ଯା—। ତୋଙ୍ଗର କଡ଼େ କଡ଼େ ।
ବୁଝିଲୁ ? ସେଇ ଭଙ୍ଗାଘଡ଼େ—। ପଳାଅ—

ସୁନା ଓ ବାସ୍ତାକୁ ଛାଡ଼ି ବୁଦ୍ଧି ବାରିକ ଚଳିପରି ଛୁଟି ପଳାଇଲା । ପ୍ରଣୟୀ
ସୁଗଳ ତାର ଗତି ପଥକୁ ଅନାଇ ରହିଲେ । ନଜାଲ ଭିତରେ ସେ ଅଦୃଶ୍ୟ

ହେଲ । ବାୟା ଶୁଣିହୋଇ ସୁନା ହାତ ଧରି କହିଲ, ସେ ମୋର ପିଲାଦିନର
ସାଙ୍ଗଟା । ମୋ ପାଇଁ ସେ ଶିକ୍ଷା ଯିବ । ତାଲେ ସୁନା, ଅମେ ସେଇ ଭଙ୍ଗା
ଘରକୁ ପଳାଇବା ।

ସୁନା ମନ ମାନ୍ଦିଲ ନାହିଁ ବୁଦ୍ଧି ବାରିକର ଉଙ୍ଗରେ ସେ ଯେପରି କେଉଁ
ଅଜଣା ବିପଦର ସୂଚନା ପାଇଲ । ତାର ମୁହଁ ଶୁଖିଗଲା । ବାୟାକୁ ଉଦ୍ଭର ନ
ଦେଇ ସେ ତାର ପଛେ ପଛେ ଅରଣ୍ୟ ଭିତରେ ଚାଲିଲା ।

ପୋଲିସ ଆନା । ଟେବୁଲ ଆଗରେ ହାତ ଯୋଡ଼ି ଠିଆ ହୋଇଛନ୍ତି
ବନମାଳି ସାହୁକାର । ପାଖରେ ଠିଆ ହୋଇଛନ୍ତି ଜଣେ କନେଷ୍ଟବଲ । ଘର
ଭିତରେ ଦୁଇଦିନ ଜଣ ତମ୍ବ ବସିଛନ୍ତି । ଟେବୁଲ ଆଗପାଖେ ଚଉକିରେ ବସିଛନ୍ତି
ସବ୍-ଇନ୍‌ସପେକ୍ଟର (ମୁନ୍‌ସି) ବାବୁ । ସମସ୍ତ ହେବ ଏଗାର ।

ବନମାଳି କହିଲେ, ଆଜ୍ଞା, ମୋ ଇଝାରଟା ଲେଖନ୍ତୁ । ମୋ ଘରୁ କାଲି
ରାତିରେ ସବୁ ଚୋରି ହୋଇଯାଇଛି । ଦୟା କରନ୍ତୁ—

ମୁନ୍‌ସି ବାବୁ ମୁହଁ ଟେକି କହିଲେ, ରହ ସାହୁକାର । ଚୋରି ତ ଯାଇଛି,
ମୁଁ କରବ କ'ଣ ? କିଏ ଚୋରିକଲା ଦେଖିଛୁ ? ତମ ଲୋକଙ୍କ ଅଭ୍ୟାସ ମିଛରେ
ଇଝାର ଦେଇ ମଣିଷକୁ ହଇରାଣ କରିବ । ଖରାଦରରେ ବଣ ଜଙ୍ଗଲ ପାହାଡ଼
ତୋଙ୍ଗର ଖୋଜି ଖୋଜି, ଖେଳୁ କିଛି ଫଳ ହେବ ନାହିଁ ।

ମିଛ ନୁହେଁ ମହାପ୍ରଭୁ ! ମୁଁ ସ୍ବୟଂ ଯାଇଥିଲି । ଦାକାଲ୍ ଗୁଡ଼ାରେ
'ଦୋ'ଘର କରୁଛି—

ବେଶୀଗୁଡ଼ା ବକ ନାହିଁ, ଦୋ'ଘର କର କି ଚୋରିକର କର । ଚୋରି
କରିବାଟା କେହି ଦେଖିଛି କି ?

ଦେଖିଥିଲେ ଚୋରି କେମିତି ହେବ ମହାପ୍ରଭୁ ?

ନ ଦେଖିଲେ ନେଶ୍ କେମିତି ଚଳିବ ସାହୁକାର ? କୋଟ୍ ପର ବଣ୍ଟାସ
କରିବ କି ? ମୁଦାଲ ଖଲସ ହେବ ସିନା । କାହା ଉପରେ ତମର ସନ୍ଦେହ
ହେଉଛି ?

ଆଜ୍ଞା ମହାପ୍ରଭୁ, ବନମାଲି ଭବିବାକୁ ଲାଗିଲେ ।

ମୁନ୍ସି କହିଲେ, ଆଜ୍ଞା ଭବି କରି କୁହ । ମୁଁ ଅନ୍ୟ କାମ କରୁଁ ।

ଜମାନ୍ (କନେକ୍ଟବଲ) ପୋଲିସ ରାତିରେ ଫଲ୍‌ସ୍ କରି କହିଲ,
ହଜିର—

ମୁନ୍ସି ପଚାରିଲେ କ'ଣ ?

ଜମାନ୍ କହିଲା, ସାହୁକାରର କଟାଟା ଲେଖିନେଇ ସିଝିଲ ଉତ୍ସୁକ
ଲେଖିଦେଲେ—

ମୁନ୍ସି ହସି ହସି କହିଲେ । ଆଜ୍ଞା, ସେଫଟ୍ ପରେ ଦେଖିବା । ସୁନାମଣି
ତମ୍ଭ ହାଜର ହେ ?

ଜମାନ୍ ପାଟିକରି ତାକିଲା, ସୁନାମଣି ତମ୍ଭ ।

ହାତଯୋଡ଼ି ସୁନାମଣି ତମ୍ଭ ପାଖକୁ ଆସିଲା । ଦୁଇଥର ଶିକ୍ଷା (ଜେଲ)
ଭେରିବାରୁ ତାକୁ ନିର୍ମିମାଲ ଟ୍ରାଇବର ମେମ୍ବର (ସି-ଟି-ଏମ୍‌ସ୍ ବା ସିଡାମ୍)
କରାହୋଇଛି । ପ୍ରତଦିନ ରାତି ୧୧ ଶ୍ଵା ଓ ୧୩ ଶ୍ଵାରେ ସବ ସିଡାମ୍‌ଙ୍କୁ
ଥାନାରେ କିମ୍ବା କୌଣସି ନିୟୁକ୍ତ ଉଦ୍ରେଲେକ ଘରେ ହାଜିର ଦେବାକୁ ପଡ଼େ ।
ଅନୁପସ୍ଥିତ ହେଲେ, କେଶ୍ କରି ସି. ଟି. ଆକ୍ଟ ଅନୁସାରେ ଜେଲଦଣ୍ଡ ଭେରିବାକୁ
ପଡ଼େ ।

ମୁନ୍ସି ପଚାରିଲେ, କରେ, କାଲି ରାତିରେ ହାଜିର ଦେବାକୁ ଆସିଲୁ
ନାହିଁ ? ସାର୍‌କଲକୁ (ପୋଲିସ୍ ଇନସ୍ପେକ୍ଟକ୍ଟ୍) ରପୋର୍ଟ କରୁଛି ।

ନା, ମହାପ୍ରଭୁ ! ରକ୍ଷାକର ମହାପ୍ରଭୁ ! ମୋ'ର ଗାଁ ଏଠିକି ଦଶ ମାଲ । ଦ'ଟା ତୋଙ୍ଗର ପାରି । ଆସୁଥିଲି, ରାତି ହେଲା, ଜଙ୍ଗଲ ଭିତରେ ଜମାମଣ୍ଡୋଲ (ନାଲ) ଛେକି ଦେଲା (ଅଟକାଇ ଦେଲା) ।

କୋରପୁଟ ଜିଲାର ନଇ ନାଲ । ପାହାଡ଼ ପର୍ବତରେ କାହିଁ କେଉଁ ଅଜଣା ଥାନରେ ବର୍ଷାହେଲେ ପାଣି ଗଡ଼ିଆସି ନାଲରେ ପଡ଼େ । ଉଷ୍ଣ ପାହାଡ଼ରୁ ପାଣି ଗଡ଼ିଆସି କାଳହମ୍ପେ ଦୁଇପାଖର ବଣ ମାଟି ତାଡ଼ି ନାଲ ବା ଝୋଲ କରେ । ଆଖି ପାଇବ ନାହିଁ ଖଣି । ପାହାଡ଼ ଉପରେ ଠିଆହୋଇ ନାଲ ତଳକୁ ଚାହିଁଲେ ମୁଣ୍ଡ ବୁଲଇ ଦିଏ । ଏପରି ଝୋଲ ବା ନାଲ କୋରପୁଟ ଜିଲାରେ ଅଗନେ । ପ୍ରତି ଝୋଲା ବା ନାଲ ଭିତ ପାହାଡ଼ରୁ ତଳ ଭୂମିକୁ ଗଡ଼ିଲା ବେଳେ କେତେ ଜଳପ୍ରାପାତ ସୃଷ୍ଟି କରେ । ଜିଲାଟାହାକରେ ଶ୍ରେଷ୍ଠବଡ଼ ହୋଇ ଦୁଇଶି ଜଳପ୍ରାପାତ ଅଛି ।

କାହିଁ କେଉଁ ଦୂର ପାହାଡ଼ରେ ବର୍ଷାହେଲେ, ହଠାତ୍ ନଇ ନାଲରେ ପାଣି ପଡ଼େ । ସୁଅର ତୋଡ଼ରେ ନାଗ ମୁଣ୍ଡ ଦ'ଖଣ୍ଡ ହେବ । ଆଶୁ ଏ ପାଣିରେ ପଣି ୭° ହାତର ନାଲ ପାଣି ହେବା ଦୁଃସାଧ୍ୟ । ପଥୁରିଆ ନାଲ, ଡଙ୍ଗା କାଠୁଆ ପଡ଼େ ନାହିଁ । ବାଧାହୋଇ ଝୋଲାର ଗୋଟିଏ ପାଖରେ ଅଟକି ରହିବାକୁ ପଡ଼େ । ପାଣିର ତୋଡ଼ ଖସିଲେ କିମ୍ଭା ପାଣି ଜମିଲେ ଲୋକେ ପଣି ନାଲ ପାରି ହୁଅନ୍ତି । ବେଳେ ବେଳେ ସୋର ଜଙ୍ଗଲ ଭିତରେ, ମାଳୁଆ ମଗା ପଲ ମଝିର ବସି ବସି ରାତି କାଟିବାକୁ ପଡ଼େ ।

ମୁନସି କହୁଲେ, ଝୋଲା ଛେକିବା କଥା ଆଇନାରେ ନାହିଁ । ଆଇନ୍ କହୁଛି ସିଟାମ୍ବର ହାଜିର ହେଲେ ତାକୁ ଶିକ୍ଷା କରେଇବ । ଭଙ୍ଗୁ ଡମ୍ବ କାହିଁ ।

ଭଙ୍ଗୁ ଡମ୍ବ ହାତ ଯୋଡ଼ି ପଦାରୁ ଆସି ଆଗରେ ଠିଆହେଲା ।

କିରେ, ତୋ'ର କ'ଣ ହେଲା ? ରୁ କାହିଁକି ଆସିଲୁ ନାହିଁ ?

କିଏ କଣିବି ମାହାପ୍ରଭୁ, ପହଞ୍ଚିବନ ରାତିରୁ ମୋ ମାଇପ କଣ୍ଠ ପାଉଥିଲା । କାଲି ରାତିରେ ଅଣ୍ଟା ପିଲାଟେ ହୋଇଛି । ଏକୁଟିଆ ମଣିଷ । କେମିତି ଛାଡ଼ି ଆଇବି ହୁଇ କହ ।

ଶ୍ୱେତ୍ ବେଶୀଗୁଡ଼ାଏ ବକ ନାହିଁ । ସିଟାମ୍ ହେଇ ସାତଥର ଜେଲ ଗଲୁ, ତଥାପି ତୋ ବଦ୍‌ମାସି ଛାଡ଼ିଲା ନାହିଁ । ତନୁଥର ଛାଡ଼ିଦେଲି । କେବେ କହୁଛୁ, କାଲିଲା ପଡ଼ିଲୁ (ବେମାର ହେଲୁ), କେବେ ତୋ'ର ମାଲପ ମରୁଛୁ, ପୁଣି କେତେ ମାଲପ ଜନମ କରୁଛୁ କରେ—?

କହି କରବି । ଥରେ କର ଚୁଇ ମତେ ଶିକ୍ଷା କରୁଛୁ ଆଉ ଗୋଟେ କର ମାଲପ ପଳାଉଛୁ । କ'ଣ ଖାଇ ରହୁବ କି ? ମୁଁ ତ ଶିକ୍ଷା ଖଟିଲି । ଶିକ୍ଷା ଭେରି ଫେରି ଆଉ ଗୋଟେ ଆଣିଲେ—

ଏମିତି କେଇଟା ଆଇଲୁ, କେଇଟା ଗଲେ ?

ଚୁଇ ହସାବ କର, ଯେତେ ଥର ଶିକ୍ଷା କରେଇଲୁ ସେତେଟା । ଲେଖି ଦେ, ଲେଲରେ ଥିବ ଆଉ ଆସିବ ନାହିଁ ।

ହଁ, ସେଇଆ ଲେଖିଦେବି ।

କାତ୍ରାକା ଟିପୁ କନ୍ଦ ଆଗକୁ ଆସି ହାତ ଯୋଡ଼ି କହିଲୁ, ମୋ'ର ପୁତ୍ର ଖାଇଦେଲେ ମାହାପ୍ରାଣ—

କିଏ ଖାଇଲୁ ରେ ?

କେମିତି ଜାଣିବି ? ତଳରୁଟି ହେଲା— କିଏ ମୋ'ର ଶାଳ ଖୋଲି ପଡ଼େ ପୁତ୍ର ନେଲି । ଗୋଡ଼ା (ଶୁର ଚନ୍ଦ୍ର) ଖୋଜି ଗଲୁଁ । ବସିନ୍ ପଦର ଡୋଙ୍ଗର ଉପରେ, ଗୋଟେ ପଥର ସରରେ ପୁତ୍ରର ମୁଣ୍ଡଟା ପଡ଼ିଥିଲା । ରକ୍ତ ପଡ଼ିଛି । ବସିନ୍ ପଦର ତମ୍ବୁମାନେ ମାରି ଖାଇଦେଲେ । ନାଜକକୁ ପଚାରି ।

ନାଜକ କହିଲା, ଖାଇଲେ ମାହାପ୍ରାଣ ! ସଞ୍ଜ ବେଳକେ ମୋ'ର ଘରେ ଆଣି ମାରିଦେଲେ । ମୁଁ ନ ଥିଲି । ମୋ ମାଲପ କହିଲା, କେଉଁଠୁ ଆଣିଲି ରେ ? ତମ୍ବୁ ଯିଲେ କହିଲେ, ଡୋଙ୍ଗର ଉପରେ ବାଘ ମାରି ପକେଇଥିଲା । ଟିପୁର ଟା ବୋଲି କେମିତି ଜାଣିବି ।

ମୁନ୍ସି ଲେଖିଯାରି କହିଲେ, ତୁ ବି ସେଥରେ ଅଛୁ । ସବୁଥର ଖସି
ଯାଉଛୁ । ଏଥର ତତେ ଛାଡ଼ିବି ନାହିଁ ।

ନାକକ କହିଲା, ତୋ'ର ଇଚ୍ଛା (ଇଚ୍ଛା) ଏକା ।

ଯଦି ବନ୍ଧୁ, ଚୋର ଧରେଇ ଦେ ।

ଧରେଇ ଦେବି ମାହାପ୍ରାଣ !

ବନମାଳୀ ସାହୁକାର ଆଗକୁ ଆସିଲେ ।

ମୁନ୍ସି କହିଲେ କହେ, କାହା ଉପରେ ତମର ସନ୍ଦେହ ହେଉଛି ?

ବନମାଳୀ କହିଲେ, କେମିତି ମିଛକଥା କହିବି ? ଦାକାଲଗୁଡ଼ା ଘରେ
ମୋ'ର ଶଳା ଗୋବିନ୍ଦ ଏକା ଥିଲା । ତଳରୁ ତମ୍ଭ ଓ ସୁତୁ ତମ୍ଭ ଦିହେ ମୋର
ଝମ୍ପାଣି । ସେମାନେ ବି ସେଇଠି ଥିଲେ । ଗତ ରାତିରେ ମୋର ବିଷମକଟକ
ଘରେ କିଏ କବାଟ ଖଡ଼ ଖଡ଼ କଲା । ପଡ଼ା ଲୋକ ଧମସ୍ତେ ଉଠିଲେ । ଚୋର
ପଲେଇଲା । ମୋ'ର ସ୍ତ୍ରୀ ଗୋବିନ୍ଦ ପାଖକୁ ଖବର ପଠେଇଲେ । ପର ରାତିରେ
ସୁତୁ ଓ ତଳରୁ ବିଷମକଟକ ଆସି ରାତିରେ ଜଗିଲେ । ସେଇ ରାତିରେ ମୋର
ଦାକାଲଗୁଡ଼ା ଘରୁ ଚୋର ହେଲା ।

କ'ଣ ଚୋର ହୋଇଛି ?

ଘରର ତାଲା ଖୋଲି, ଘର ଭିତରେ ଥିବା ପେଡ଼ି ଭାଙ୍ଗି ନଗଦ ଦ'ଶ
ଟଙ୍କା, ଗୋଟାଏ ପୁନା ହାର ଅନ୍ଧାଳ ଗୁରତୋଲା ଓଜନର, ଦି'ଟା ନୂଆ ଖଦି,
ଗୋଟାଏ ରଞ୍ଜିନ୍ ନୂଆଶାଢ଼ୀ । ଗୁହାଳ ଘରୁ ଗୋଟାଏ ସୁତ ବାହାରି
ଯାଇଛି ।

ମୁନ୍ସି ସବୁ କଥା ମନଦେଇ ଶୁଣିଲେ ଓ ଲେଖିଲେ । ମୁଣ୍ଡର ବାଳ
ଓଟାରି ଭାବି ଭାବି କହିଲେ, ତମର ସେଇ ମଦୁଆ ଶଳା ଗୋବିନ୍ଦର ଏ କାମ ।

ବନମାଳୀ କହିଲେ, ମଦପାଣି ଗୋଲ ଲୁଗା ଟଙ୍କାର ସମ୍ପତ୍ତି ଯେ
ଉଡ଼େଇଦେଲା, ସେ ଭଉଣୀର ହାର ଆଉ ଶାଢ଼ୀ ଶ୍ରେଷ୍ଠ କରିବ ? ଗାର ଶ୍ରେଷ୍ଠ
କରିବ ? ନାହିଁ ମୁନ୍ସି ବାବୁ, ଗୋବିନ୍ଦ ଶ୍ରେଷ୍ଠ କରିବ ନାହିଁ ।

ତେବେ—ତେବେ, ସୁନ୍ଦର ଆଉ ଚଳାଉ—

ବନମାଳୀ କହିଲେ, ସେ ତ ହେଁ ରାତିସାରା ବିଷମକଟକରେ ମୋ ଦରେ
ପହଞ୍ଚି ଦେଉଥିଲେ ।

ମୁନ୍ସି କହିଲେ; ଆଜ୍ଞା, ମୁଁ ଛାନ ତଦନ୍ତ କରିବ । କାଲି ସକାଳୁ
ଯିବି ।

ହଠାତ୍ ଗୋଲମାଲ ଶୁଭଳା ପଡ଼ାରେ । ମୁନ୍ସିଙ୍କୁ ଛୁଡ଼ି ସମସ୍ତେ
ଆନାଦର ପଦାକୁ ଗଲେ । ମୁନ୍ସି କାମରେ ମନଦେଲେ । ପାଞ୍ଚ ମିନିଟ୍ ପରେ
ଜଣେ ଜମାନ ଅସ୍ଥିର ହୋଇ ସରେ ପଶିଲା ।

ଜମାନ କହିଲା, ମର୍ଡର ହଜୁର !

ମର୍ଡର ! ମୁନସିଙ୍କ ହାତରୁ କଲମ ଖସିପଡ଼ିଲା । ସେ ଉଠି ଠିଆହେଲେ ।

ଜମାନ କହିଲା, ଆସାମୀ ଖୁଣ୍ଟାର ମୁଣ୍ଡଧରି ହାକିର ! କହୁଛି, ଫରେଷ୍ଟ
ଜମାନ ହୋଲା ପାଖରେ ତା ଧାଉଁବାକୁ ଧରିଲା । ଆସାମୀ ଖବର ପାଇ ଜମାନର
ମୁଣ୍ଡ କାଟିଲା !

ମୁନ୍ସି ବିଚଳିତ ହୋଇ ଆଦେଶ ଦେଲେ—ଆସାମୀଙ୍କୁ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ
ଆରେଷ୍ଟ କର, ହାତକଡ଼ି ଲଗାଅ । ସେ ଖୁଣ୍ଟା ।

ଦୁଇଜଣ ସିପାହୀ ଯଙ୍ଗୀନଲଗା ବନ୍ଧୁକ ଟେକି ଖୁଣ୍ଟା ଆସାମୀକୁ ଧରିବାକୁ
ଅଗ୍ରସର ହେଲେ । ଆଗନ୍ତୁକ ଆସାମୀର ହାତରେ ଗାମୁଛାରେ ଗୁଡ଼ା ହୋଇଥିବା
କଟା-ମୁଣ୍ଡ । ଶୁଖିଲା ରକ୍ତ ଜୁଡୁଜୁଡୁ । ତା ପଛରେ ଅଠ ଦଶଜଣ କନ୍ଦ ଲୋକ ଓ
ଦିନ ବୁରିକଣ କନ୍ଦ ଲଳନା । ଜଙ୍କେର ଖୋଲା ବନ୍ଧରେ ଉତାଣି ପିଲାଟିଏ

ଲାଗିଛି । ଶୀର ଖାଉଛୁ ଓ ଚୁକ୍କୁଳ କର ଶୁଣୁଛୁ । ଦରବୁଡ଼ୀ ସେ, ହେବ ପରା
ମୁବକ ଆସାମୀର ଜନନୀ । ବଇଆଣୀ ପରି ଏଣେତେଣେ ଶୁଣୁଛୁ । ଫୁରୁଫୁରୁ
ମୁଣା । ଆଖିରୁ ଲୁହଧାର ନଡ଼ିପଡ଼ୁଛି ।

ସାରକା ପେଙ୍ଗୁ କନ୍ଦର ସର । ପୁଣି ଗାଁ ମଝିରେ । ସମୟ ଅପସନ୍ନ ।
ପେଙ୍ଗୁର ଝାଁ ପୁଲକ ରେଡ଼ା (ନାଲ)ରୁ ଦୁଇମାଠିଆ ପାଣି ଆଣି ସରେ ରଖିଲା ।
ଟିକିଏ ଦମ୍ ନେଇ ଶୁଖିଲା କାଠ ସଜାଡ଼ି ରଖିଲା । ମନରେ ସରସ ନାହିଁ ।
ପେଙ୍ଗୁର ଧାଙ୍ଗୁଡ଼ା ହେବାକୁ ସିନା ଆଗରୁ ଏଡ଼େ ଖୁସି ହେଉଥିଲା; ଧାଙ୍ଗୁଡ଼ା
ହୋଇ ଆସିଲା ପରେ ତା ମନରେ ସରସ ଭଙ୍ଗିଲା ।

ପେଙ୍ଗୁ ଖମ୍ବାର ହୋଇଛି । ରାତି ପାହୁଲେ ଫେକ୍ ମନ୍ଦ ଏ ଗିଇ ପେଙ୍ଗୁ
କାମ କରିବାକୁ ବଢ଼ିଗୁଡ଼ା ଗ୍ରାମକୁ ଚାଲିଯାଏ । ଗୁରୁମୁଣ୍ଡି ସରେ ଜବନମୁଛା
କାମ କରି ରାତିକୁ ଫେରେ । କଥଣ କରିବ, ଖମ୍ବାର ହେଉଛି, ମୁଣ୍ଡ ବଜିବ ।
ପୁଣି ଗାଁରୁ ବଢ଼ିଗୁଡ଼ା ଗଲେ ଦୁଇଟା ନାଲ ପାଣି । ଗୋଟାଏ ଡୋଙ୍ଗର ଉପରେ
ତହିଁ ସିକାକୁ ପଡ଼େ । ବଢ଼ିବକାଳି ଯଦି ନାଲରେ ପାଣି ପଡ଼େ କି ଡୋଙ୍ଗର କଡ଼
ଜଙ୍ଗଲରେ ବାସ ମାଡେ ପେଙ୍ଗୁ କରିବ କଥଣ ?

ପେଙ୍ଗୁ ଖମ୍ବାର, ଛଅ ବର୍ଷ ଖମ୍ବାର ହୋଇ ରହିବ । ଓଃ, ଛ ବର୍ଷ !
ପେଙ୍ଗୁ ସଙ୍ଗେ ମନ ଆନନ୍ଦରେ ଆଗପରି ବଣ ଜଙ୍ଗଲରେ ବୁଲିପାରିବ ନାହିଁ ।

ପୁଲକ ମନରେ ଆସିଲା ବିଦ୍ରୋହ, ପରସସ୍ତ୍ର ହେବାର ବିଦ୍ରୋହ ।
ପେଙ୍ଗୁକୁ ଯଦି ସେ ବାହା ହୋଇ ନ ଥାନ୍ତା, ଯଦି ମାଗଡ଼ାର ଧାଙ୍ଗୁଡ଼ା
ହୋଇଥାନ୍ତା; ମାଗଡ଼ା ତ ପରର ଖମ୍ବାରୀ ହୁଅନ୍ତା ନାହିଁ । ବଣ ସର ବୋଲି
ଗାଁ ଲୋକେ ଯଦି ବାସନା କରନ୍ତେ, ମାଗଡ଼ା ଜୋରମାନା ଓ ଭେଜିସକ ଦେଇ-
ପାରିନ୍ତା ।

ପୁଲକର ଯୋଦନ ପୁଲକ ଉଠିଲା । ମାଗତା ଭଲ, ପୁଅ ଖରାପ । ସେ ଖରାପ । ଗୁରୁମୁଣ୍ଡି ସାହୁକାର ସରେ ଖଟି ଖଟି ପୁଣି, ବଣ ଜଙ୍ଗଲ ତୋଙ୍ଗର ନାଲ ପାରିହୋଇ ଆସି କ୍ଳାନ୍ତ ହୋଇ ରାତିରେ ଶୋଇପଡ଼େ । ପୁଲକ ଚାହିଁ ବସେ । ମନର ସରାମ ମନରେ ମରେ । ଅଣ୍ଟିର ହୋଇଛି, ଯଦେ କଥା କହିବାକୁ ବେଳ ପାଏ ନାହିଁ ।

ପୁଲକ ଅଣ୍ଟା ପଲଟି ଠିଆହେଲା । ଯଦାକୁ ଚାହିଁଲ, ଧାଇଁ ଧାଇଁ ଲଜା ଆସୁଛି । ଲଜା ପାଖକୁ ଆସିଲା । ହସ ହସ ହୋଇ କହିଲା, ଏ ପୁଲକ, ଗାଁ ଲୋକେ ଦେଖି ଆଇଲେ । ବାପା ଓ ସୁନାକୁ ଫାଇଲେ ନାହିଁ ।

ଲଜାର ଆନନ୍ଦ କହିଲେ ନ ଯରେ । ନାଲକ ନୋକାର ରଗ ମରିଛି । ଆଉ ସୁନା ତାର କେହି ହୋଇପାରିବ ନାହିଁ । ଲଜା ହିଁ ହେବ ତା'ର ବୋହୂ, ମାଗତାର ସରଣୀ । ଲଜାର ବାପ ଉର୍ଲା'କ ବାସୁର ଆସା (ତୁମା)ର ମନକାମନା ପୂର୍ଣ୍ଣ ହେବ । ସେ ମୁକ୍ତ ହେବ ।

ପୁଲକ ପଚାରିଲା, ସେମାନେ ଗଲେ କୁଆଡ଼େ ? କାଲିଠୁଁ ଗଲେଣି—

ଯେଣେ ଯାଆନ୍ତୁ । ମାଗତା ଆଉ କିଏ କରିବ ? ମଦ ଖାଇ ଟାଙ୍ଗି ଧରି ଚାଲୁଛି, ଆଉ ପାଟି କରୁଛି, ବାପାକୁ ଦେଖିଲେ ତାର ମୁଣ୍ଡ କାଟିବ । ମୁଁ କହିଲି, ହେ ମାଗତା, ସୁନା ସୁନା ହୋଇ ମରିବୁ କି ? ଚାଲି, ଚାଲି, ଆମେ ମିଶା ଯଲେଇବା ।

କିଏ କହିଲା ମାଗତା ?

କିଏ ଆଉ କହିବ ? ଟାଙ୍ଗି ଧରି ମତେ ମାରିବାକୁ ଆଉଟି । ମୁଁ ପଲେଇ ଆଇଲି । ହେ ପୁଲକ, ତୁ ଥରେ ମାଗତାକୁ କହ ଯା, ଜାକରା ଠାକୁରାଣୀ ସବୁ ଦେଖୁଛି । ନାହିଁ କଲେ ସେ ଟାଇଦେବ । ମାଗତା ମତେ ସରକୁ ନେଉ ।

ପୁଲକ ହଠାତ୍ ଭାବେ ଭାବେ ଜଳିଗଲା । ମୁହଁ ଫଣ ଫଣ କରି ନଢୁଲା, ମୋର କିଏ ଥାଏରେ ଲଜା, ମୁଁ କାହିଁକି ତା'କୁ କହିବି ? ମତେ ସେ ମାରିଦେବ । ତୁ ଯା ।

ଲିଜା ଦୁଃଖିତ ହୋଇ, ମୁହଁ ଶୁଖାଇ ଅଭିମାନରେ କହିଲା, ପୁଲକି, ତୁଇ ମୋ'ର ପିଲା ଦିନର ସାଙ୍ଗଟା ନୁହଁ କି ? ତତେ କହିବି ନାହିଁ ତ ଆଉ କାହାକୁ କହିବି ? ତୁ ମୋ ଲାଗି ମାଗତାକୁ କହ ସେ ତୋ'ର କଥା ମାନିବ ।

ମାଲୁ କି ନ ମାଲୁ ମାଗତାକୁ ଝୁରି ତୁ ମରୁଛୁ କାହିଁକି ? ଆଉ କ'ଣ କେହି ଧାଙ୍ଗଡ଼ା ନାହିଁ ? କାହାର ହେଲେ ହାତ ଧରି ଚାଲିଯାଉନୁ । ନାଜକର ବୋହୂ ହେବାକୁ ତୋର ମନ, ନାଜକର ତ ମନ ନାହିଁ ତତେ ବୋହୂ କରିବ ।

ପୁଲକି କହିଲା, ଆଉ ତୋଟେ ଧାଙ୍ଗଡ଼ାର ହାତ ଧରି ଗଲେ ମୋ ବାପର ତ ମା କାନ୍ଦିବ ନାହିଁକି ? ସେ ମତେ ଅତି ଭଲ ପାଉଥିଲା ବୋ । ସେଇଥିପାଇଁ ମାଗତାର ଧାଙ୍ଗଡ଼ା ହେବାକୁ ମୁଁ ଚାହୁଁଛି । ନାଜକର ବୋହୂ ହେବାକୁ ମୁଁ ସକ ସକ ଚାହୁଁଛି । ମୋ ବାପର ତ ମାକୁ ଶାନ୍ତ ହେବାକୁ ।

ପୁଲକି ଲିଜାର ଅଖିରେ ଲୁହ ଦେଖିଲା । ତଥାପି ସେ କହିଲା, ଲିଜା ମୁଁ ସତ କହୁଛି । ତୁ ଭଲ ବୁଝ କି ମନ ବୁଝ । ପରର ମଥାରେ ମୁଁ ପଶିବି ନାହିଁ । ନାଜକ ରାଗିବ, ତୁ ଯା ଯା ।

ପୁଲକି ଘରେ ପଶି ତାଟି ଦେଲା । ଲିଜା ମୁହଁ ଖିଣି ତା ଘର ଆଗରେ ଠିଆହୋଇ ଭାବିଲା । ଗୁରୁଆଡ଼କୁ ଚାହିଁ ମନକୁ ମନ କହିଲା, ମୋ'ର କଥା କେହି ଶୁଣିବେ ନାହିଁ । ମୋର କେହି ନାହିଁ । ମାଗତା ମତେ ହାଣିବ କହୁଛି । ହାଣି ଦେଉ । ପୁଲକି କହୁଛି ନାଜକର ବୋହୂ ହେବାକୁ ମୁଁ ଚାହୁଁଛି । ହେ ଜାକସ, ତୁଇ ଏକା ଜାଣୁ । ନାଜକର ବୋହୂ ହେବାକୁ ମୁଁ ଚାହୁଁ ନାହିଁ । ବାପ ତତେ ସାକ୍ଷୀ ରଖି ମତେ ମାଗତାର ମାଇପ କରିବାକୁ କହିଥିଲା । ତୁଇ ଜାଣୁ ଜାକସ, ମୁଁ ମାଗତାର ମାଇପ, ଯିବି ପୁଣି ତା ପାଖକୁ । ମାରିବ କହୁଛି, ମାଲୁ ।

ଅଖିର ଲୁହ ସେ ପୋଛିଲା ନାହିଁ । ପୁଲକିର ଘର ଆଗରୁ ପ୍ରସ୍ଥାନ କଲା ।

ପୁଲକ ତାଟି କବାଟ ଖୋଲି ଘରୁ ବାହାରଲା । ମନକୁ ହସି ମନକୁ ମନ କହୁଥିବା, ମାଗତାର ଧନ ଲତାକୁ କରୁଛି ପାଗଳ । ଲତା ହେବ ନାଲକର ବୋହୂ, ଆଉ ମୁଁ ଥିବି ଖମ୍ବାର ପୁଲକର ମାଲପା । ଦିନରତ ପୁଲକକୁ ବସିଥିବି ? ହାଁ, ଏଇ, ମାଗତା ଆସୁଛି ।

ପୁଲକ ଚାହିଁ ରହିଲା । ମାଗତା ମଠ ନିଶାରେ ଡଳି ଡଳି ହାତରେ ଟାଙ୍ଗି ଧରି ପହଞ୍ଚିଲା । ପୁଲକକୁ ଦେଖି ସେ ପଚାରିଲା, ଲତା କାହିଁ ଗଲା ପୁଲକ ?

ପୁଲକ ହସି ହସି ପଚାରିଲା, ସେ ଯହିଁ ଯାଉ ତା . ଠାରେ ତୋର କି କାମ ଅଛି ମୋତେ ଆସ କହ ।

ତାକୁ ମୁଁ ହାଣ୍ଡିଦେବ । ସବୁବେଳେ ମୋ ପଛେ ପଛେ ଲାଗିଛି ।

ମୁଁ ଜାଣେରେ ମାଗତା, ତୁଇ ମୋ'ର ବଣ ଭାଙ୍ଗିଛ । ଆ, ପେଟଟିକେ ପିଇଦେ । ବସିଯା ଟିକେ । ସବୁ କଥା ତତେ କହୁବି । ଲତାକୁ ତୁ ଜାଣିନୁରେ । ଆ, ମାଗତା ।

ମାଗତାର ହାତ ଧରି ପୁଲକ ଘର ଭିତରକୁ ନେଲା । ତାଟି ଖୋଲା ରହିଲା । ପୁଲକ ନାହିଁ ତୁମ୍ଭାରେ ପେଟ ଦେଲା । ମାଗତା ପିଇଲା । ପୁଲକ ବସିଲା, ମାଗତାର ମାନ୍ଦ୍ର ଦୂର ହେଲା । ପୁଲକ ତାଟି ଅଳ୍ପ ଆଉଁସାଇ ମାଗତା ପାଖରେ ବସିଲା । ହସ ହସ ହୋଇ କହିବା, ସୁନାକୁ ବାୟା ପିଟିନେଇ ପଲେଇଲା । ଜାଣୁ କି ମାଗତା, କାହାର ଶିକ୍ଷାରେ ସୁନା ଗଲା ? ଏଇ ଲତାର ଶିକ୍ଷାରେ ।

ମାଗତା ପଚାରିଲା, ଲତାର ?

ପୁଲକ କହିଲା, ହଁ, ସବୁ ସେ ଜାଣେ । ଆଗରୁ ସବୁ ଠିକ୍ କରୁଥିଲା । ଲତା ମନେକରନ୍ତି ସୁନା ପଳାଇଲେ ତୁଇ ତାକୁ ଧାଙ୍ଗିବା କରୁ । ଆଉ ତ କେହି ନାହିଁ ।

ମାଗତା ଦାନ ରଗଡ଼ିଲା । ପାଖରେ ପଡ଼ୁଥିବା ଟାଙ୍ଗୀ ଧରି ଆସି ଚାଲି
କହିଲା, ଧାଙ୍ଗଡ଼ୀ କରବ, ଧାଙ୍ଗଡ଼ୀ ! ଲତାର ମୁଣ୍ଡ ହାଣିବ । ଝୋଲରେ ପକାଇବ ।
ହଁ, ଲତାର ମୁଣ୍ଡ ହାଣିବ । ସେଇ ଏକା ସୁନାକୁ ଭଗେଇ ଦେଲା ।

ପୁଲକି ମାଗତାର ହାତରୁ ଧୀରେ ଧୀରେ ଟାଙ୍ଗୀ ଟାଣିନେଲା ।
ମାଗତାର ଅତି ପାଖକୁ ଲାଗି ଆସି ତା'ର ମୁହଁକୁ ପିପାସାକୁଳ ଆଖିରେ ଚାହିଁ
କହିଲା, ଲତାର ମୁଣ୍ଡ ସିନା ହାଣିବୁ, ହେଲେ, ସୁନାକୁ ତ ପାଇବୁ ନାହିଁ । ବାହାର
ପାଥରେ ସୁନା ପଳେଇଛି, କେତେ ଦୂରକୁ, ଖୋମ !

ଖୋମ ? ସୁନା ଆଉ ଫେରୁବ ନାହିଁ ? ପୁଲକି, ସେ ଯାଉ, ତା'କୁ
ନାକର ଖାଉ, ତାକୁ ବାସ ଖାଉ, ତାକୁ ମୁଁ ଧାଙ୍ଗଡ଼ୀ କରବ ନାହିଁ । ମୁଁ ମଦ
ରସିବ ଆଉ ପିଇବି । ଭଲ ହେବ । ଲତାକୁ—

ମାଗବୁ ନାହିଁ ମାଗତା, ସେ ନିଜେ ମରବ ।

ନିଜେ ମରବ ? ଝୋଲ ଭିତରକୁ ଡେଇଁବ ? ବାସ ଆଗକୁ ଯିବ ?

ପୁଲକି ତା'ର ଦୂର ହାତ ଧରିଲା । ବହୁଳ ଆଖିରେ ଚାହିଁଲା । କହିଲା,
ମାଗତା—

କ'ଣ ପୁଲକି ?

ମୁଁ ତୋ ପାଥରେ ଯିବି !

ମୋ ପାଥରେ ଯିବୁ ? ଏ—ରୁ ପୁଙ୍ଗିର ଧାଙ୍ଗଡ଼ୀ, ଚୁଇ ମୋର ବଣ
ଭଉଣୀ—

ପୁଙ୍ଗି ଖମ୍ବାର ହୋଇଛି । ସେ ପାହୁକାର ଦରେ ରହୁଛି । ମୁଁ ତା
ପାଖରେ ରହୁବି ନାହିଁ । ଚୁଇ ଯଦି ନ ନେଉ, କେଣେ ହେଲେ ପଳେଇବି । ଚୁଇ
ମୋ'ର ବଣ ଭଲ ସିନା, ମୋର ଭଲ ତ ନନ୍ଦୁ । ତୋର ପଇସା ଅଛି, ଗାଁ
ଲୋକକୁ ଜୋରମାନା ଦେବୁ । ପୁଙ୍ଗିର ଝୋଲ ଟଙ୍କା ଫେରାଇଦେବୁ । ବେଳ
ଦେବୁ ସବୁକୁ ।

ହଁ, ଟଙ୍କା ଅଛି । ହେଲେ, ପୁଅ ମତେ ମାରିବ ନାହିଁ କି ?

ପୁଅ ମାରିବ ତେ ? ତୁଇ ନାକର ପୁଅ, ତୋର କିଏ କ'ଣ କରିବ ?

ମାଗତା ଭବଳ । ପୁଲକକୁ ଚାହିଁଲ । ପୁଲକର ହାତ ଧରିଲ । ମନର ଆଦମ ପ୍ରକୃତ ପୁଲକ ଆଡ଼କୁ ତାକୁ ଡଳାଇଦେଲ । ସୁନା ପଲେଇଟି, ଲତାକୁ ସେ ଚାହିଁ ନାହିଁ । ପୁଲକ ଭଲ, ପୁଅ ଖାନ୍ଦାରି । ତା ପାଖରେ ପୁଲକ ରହିବ ନାହିଁ । ପୁଲକକୁ ସେ ଧାନ୍ଧାଣୀ କରିବ । ପୁଲକକୁ ପାଥରେ ନେଇ ଡୋଙ୍ଗରକୁ ପଳାଇବ ।

ସତେ ପୁଲକ, ଯିବା ?

ପୁଲକ ଠିଆହେଲ । ଉତ୍ତର ଦେଲ ନାହିଁ ।

ମାଗତା ଉଠିଲା । ପୁଲକର ହାତ ଧରି କହୁଲା ଗୁଲ । ତୁଇ ଆଗେ ଆଗେ ଚାଲ । ମୁଁ ତୋର ପଛେ ପଛେ ଯିବି । ଡୋଙ୍ଗକୁ ଯିବା ନାହିଁରେ ପୁଲକ । ବଡ଼ରେ ବାଦ ଖାଇବ । ଜଳଲ ବାଟରେ ମୋର ମାଉସୀ ଘରକୁ ପଳାଇବା । ବଣିପଦେ । ନୋଟେ ଡୋଙ୍ଗର ଡେଇଁଲେ, ଆଉ ଡୋଙ୍ଗର ଉପରେ । ଗୁଲ ପୁଲକ, ତୁଇ ମୋର ଧାନ୍ଧାଣୀ ହେବୁ । ମୁଁ ହେବି ତୋ'ର ଅଣ୍ଟିର ।

ପୁଲକ ପୁଲକିତ ହୋଇ ମାଗତାର ଭ୍ରତ ଉପରେ ମୁହଁ ଘଷିଲା । ମାଗତା ତାର ମୁଣ୍ଡ ଆଉଁସିଲା । ଧୀରେ ଧୀରେ ପୁଲକର ଘର ଭିତରୁ ବାହାରି ଗଲେ ।

ପୁଲକର ନାମ ଧରି ଡାକି ଡାକି ପୁଅ ଆସିଲା । ଦେହଯାକ ନଡ଼ୁ ନୁହାଣ । ମୁଣ୍ଡରେ ବନ୍ଧା ହୋଇଛି ଖଣ୍ଡେ ପଟି । ହାତରେ ବାଡ଼ି ଧରି ଛୋଟେଇ ଛୋଟେଇ ଚାଲୁଛି ।

ଏ ପୁଲକ ପୁଲକ, ପୁଲକ—

ଘର ଭିତରକୁ ଯାଇ ପୁଅ ଡାକୁ ଖୋଜିଲା । ପୁଲକି ନାହିଁ । ନାହିଁ ତୁମ୍ଭା
ପଡ଼ିଛି । କାହାର ଟାଙ୍ଗି ଖଣ୍ଡେ ଥୁଆ ହୋଇଛି । କ୍ଳାନ୍ତ ହୋଇ କାହାକୁ ଆଉ କି
ବସିଲା । ଦେହ ଖୋଲି ମାରିଯାଉଥାଏ । ପୁଣି ଭାକିଲା ପୁଅ, ପୁଲକି—ଇ,
ପୁଲକି—ଇ—

ପୁଲକିର ଜବାବ ନାହିଁ । ଘର ଆଗରେ ଯାଉଥିଲା ପୁଲକିର ମା । ସେ
ଘର ଭିତରକୁ ଆସିଲା । ପଚାରିଲା, କ'ଣ ହେଲାରେ ପୁଅ, ପୁଲକି ନାହିଁ କି ?

ପୁଅ ମୁଁ ହଲାଇ ନାହିଁ କଲା । କହିଲା, ମା, ପାଣି କି ପେଜ ଝିକେ ଦେ ।

ପୁଲକିର ମା ହାଣ୍ଡିରୁ ପେଜ (ପଇତା) ଆଣି ଦେଲା । ପୁଅ ଡକ ଡକ
ପିଇଦେଲା ।

ପୁଲକିର ମା ପଚାରିଲା, କିଏ ତେଜେ ମାରିଲାକରେ ପୁଅ ?

ମାରି ନାହିଁ ମା । ସାହୁକାରେ ଘର ତୋଳା ହେଉଛି । କାହୁଁ ଉପରେ
ପଥର ନେଉଥିଲା । ଗୋଡ଼ ଖସିଗଲା । ପଡ଼ିଗଲା ତଳେ । ମୁଣ୍ଡ ଫାଟିଗଲା ।
ସାହୁକାର ଭଲ ମଣିଷ, ମୁଣ୍ଡରେ କନା ବନ୍ଧେଇଲା । ଭାଉଆ ଦେଲା । ଦି ଦିନ
ସିଲ (ଛୁଟି) ଦେଇଛି । ଚାରିଆଡ଼ା ପଇସା ଦେଇଛି ।

ହତେ, ସାହୁକାର ଭଲ ମଣିଷ । ହେ ପୁଅ, ତୁ ଶୋଇଥା'ରେ । ମୁଁ
ପୁଲକିକୁ ଡାକୁଛି । କାଠ, ପତର, କି ପାଣି ଲାଗି କେଉଁଠିକି ଯାଇଥିବ । ତୁ
ଶୋଇପଡ଼—

ପୁଲକିର ମା ଦାୟବୁଣୀ ଚଟେଇ ଖଣ୍ଡେ ଦଉଡ଼ିଆ ଖଟରେ ପକାଇ
ଦେଲା । ପୁଅର ହାତ ଧରି ଉଠାଇ ତାକୁ ଖଟରେ ଶୁଆଇଲା । ଘରର ତାଟି
ଆଉଜାଇ ଆଣିଲା । ଘରୁ ବାହାରକୁ ଆସି ଏଣେତେଣେ ବୁଝି ମନକୁ
କହୁଥିଲା, ପୁଲକି ଗଲା କୁଆଡ଼େ ? ଦେଖି—

ପାହାଡ଼ତଳ ନିଘଞ୍ଚ ଜଙ୍ଗଲ ଭିତରେ ଗୋଟାଏ ଗଛକୁ ଆଘାତ କରୁଥିବା
ତମ୍ବୁ ବସିଛି । ଦୂରେଇ କରି ଠିଆ ହୋଇଛନ୍ତି, ସୂର୍ଯ୍ୟ ଓ ଚନ୍ଦ୍ର । କେଳ
ଦ୍ଵିପ୍ରହର ପାଖରେ ଥିବା ହୋଇଛି ମଦହାଣି ।

ବୁଝିଆ ପଢ଼ାରିଲା, ସାହୁକାର ବି ସାଥରେ ଆସୁଛି କି ସୂର୍ଯ୍ୟ ?

ସୂର୍ଯ୍ୟ କହୁଲା, ଏକା ସାହୁକାର ? ମୁନ୍ସି ସଙ୍ଗରେ ଦାକାଲଗୁଡ଼ାର
ଗାଁ ଲୋକେ, ସାହୁକାର ବନମାଲିର ଶଳା ଗୋବିନ୍ଦ, ଦୁଇଜଣ ଜମାନ୍ଦ ବି
ଆସୁଛନ୍ତି । ସାହୁକାର ତତେ ସମେତ କରୁଛି ।

ବୁଝି ତମ୍ବୁ ଶୁଣିଲା, ପଲେଇ ଗଲେ ନିନ୍ଦାର ନାହିଁ । ମୁନ୍ସି ତା କଥା
ଭଲକରି ଜାଣେ ।

ବୁଝି କହୁଲା, ସାହୁକାରର ଯେଉଁ ସୂତ୍ରକୁ ବାସ୍ତା ଜଙ୍ଗଲ ଭିତରେ
ବାନ୍ଧି ରଖିଥିଲା, ତା'କୁ ତେମେ ମାରି ଖାଇଲ । ପୋଲିସ୍ କ'ଣ ମୋକୁ ଛାଡ଼ିବ
କ୍ଷମା ?

ଚଇତୁ କହୁଲା, ତୁ କହୁଲାକୁ ସିନା ଆମେ ତାହା କଲୁଁ ।

ବୁଝି ପଢ଼ାରିଲା, ମୁଣ୍ଡ ରଖିଲି କେତେ ?

ଚଇତୁ କହୁଲା, ପଥର ଖୋଲିଲେ । ତୋ'ର କହୁଲା ପରି ବାସ୍ତାର
ଟାଙ୍ଗି ଟା ଘେରି କରି ଯେଇ ପାଖରେ ପକେଇ ଦେଇ ଆସିଛି ।

ଭଲ କାମ କରିଛୁ । ମୁନ୍ସି ଆଗରେ କହୁରୁ ବାସ୍ତା ତୋ ଆଗରେ
କହୁଥିଲା, ଗୁରୁମୁଖି ସାହୁକାର ଟଙ୍କା ନ ଦେଲା ତ ନାହିଁ, ସୁନାର ଲାଗି ସେ
ଘେରି କରିବ । କହୁରୁ ନା ଚଇତୁ ?

କହୁରୁ ।

ଶୁଣ୍ଢ ସୂର୍ଯ୍ୟ, ତୁ କହୁରୁ, ବାସ୍ତା କହୁଥିଲା ଦୁନାକୁ ଦିନେକ । ତୁ
ପଢ଼ାରିଲୁ, ଖୋଲିଟଙ୍କା ତା'ର ବାପକୁ କେମିତି ଦେବୁ ? ସେ କହୁଲା ତତେ,
ଟଙ୍କା, ଲୁଗା, ଘୃତ, ଯବୁ ସେ ରଖିଛି ।

ସୁନ୍ଦର କହୁଲ' ମୁନ୍ଦି ଘର ପଶୁର, ବାସ୍ତା କେଉଁଠି ଆଣିଲ ?

ବୁଦ୍ଧି ଉପଦେଶ ଦେଲ, ତୁ କହୁର, ବାସ୍ତା ସେ କଥା କହୁଲ ନାହିଁ ।

ସୁନ୍ଦର ଓ ଚକ୍ରରୁ ବୁଦ୍ଧିଆର କଥା ଭାବିଲେ । ମୁନ୍ଦି ଆଗରେ ଏତିକି କହୁଲେ ତ କିଛି ଶୁଣି ଚାହିଁ । ବିନା ପରିଶ୍ରମରେ ସେମାନେ ଟଙ୍କାରୁ ଭାଗ ପାଇଛନ୍ତି । ଆଉ ଦଳକୁ ଆଉଦିନେ ଅଛି । ବୁଦ୍ଧିଆର କଥା ଶୁଣିଲେ ତାଙ୍କର ବସନ୍ତ ନାହିଁ ।

ବୁଦ୍ଧି ପଚାରିଲା, ମୋ କଥା ମନେରହୁଲା ?

ସୁନ୍ଦର କହୁଲା,—ହଁ ।

ବୁଦ୍ଧି କହୁଲା, ତେମେ ଦହେଁ ମୋ ପାଖରୁ ଗୁଲିଯାଅ । ମୁନ୍ଦି ପାଖକୁ ଏକାଠି ଯିବନାହିଁ । ସୁନ୍ଦର, ତୁ ଆଗ ଯିବୁ, ଚକ୍ରରୁ ତୁ ପରେ ଯିବୁ ।

ସୁନ୍ଦର ଓ ଚକ୍ରରୁ ଗୁଲିଗଲେ । ବୁଦ୍ଧିଆ ଉଠି ଠିଆହେଲା । ଗୁଲିଆଡ଼କୁ ଚାହିଁଲା । ଗଛ ଗହଳି ଦ'ଭାଗ କରି ଯେଉଁ ତଳ ବାଟଟି ଉଠିପଡ଼ି ବଙ୍କେଇ ଗାଁ ଆଡ଼କୁ ଗଡ଼ିଛି, ସେହି ବାଟରେ ଦୁଇଜଣ କିଏ ଆସୁଥିଲା ପରି ମନେ ହେଲା । ବୁଦ୍ଧିଆ ନିର୍ଭୀକ ଏଣିକି ତେଣିକି ଚାହିଁଲା, ଦେଖିଲା । ଖୁସି ହେଲା, ମାଗତା ପୁଲକର ହାତ ଧରି ଆସୁଅଛି ।

ପୁଲକ ଓ ମାଗତା ସେହି ବାଟରେ ଯାଉଥିବା ଆଗରେ ବୁଦ୍ଧିଆକୁ ଦେଖି ତମକ ଠିଆ ହେଲେ । ବୁଦ୍ଧିଆ ହସି ହସି ପାଖକୁ ଗଲା । ପଚାରିଲା, କୁଆଡ଼େ ଯାଉଛୁ ମାଗତା ?

ମାଗତା କହୁଲା, ମୁଁ ପୁଲକକୁ ଘିରି ନେଇଛି । ସେ ପୁଜି ପାଖେ ରହିବ ନାହିଁ । ପୁଜି ଖମ୍ବାଗ ହେଲା । ପୁଲକ ମୋର ଧାଙ୍ଗଡ଼ା ହେବ । ପୁଜିର ଝୋଲ-ଟଙ୍କା ମୁଁ ଫେରେଇ ଦେବ । ଆଉ କ'ଣ ?

ବୁଦ୍ଧିଆ ତାର କଥା ସମର୍ଥନ କରି କହିଲା, ଅଗ୍ରେ ନାଲକର ପୁଅ ମାଗତା, ଭଲ କରୁଛି । ପୁଲକ ଭଲ କରୁଛି । ପୁଲକ ଭଲ ଧାଙ୍ଗୁଡ଼ିଟେ । ମୁଁ କନ୍ଧିଲ ହୋଇ ଆଇତ ତ କେବେ ପୁଲକକୁ ଘିରି ନେଇଯାଇବ । ହେଲେ ମାଗତା ପୁଅ ଜାଣିବ ତ ତତେ ହାଣିଦେବ ନାହିଁ କି ? ତାର ସାଥରେ ଲଢ଼ିଲେ ପାରିବୁ କି ?

ମାଗତା ନିଃସନ୍ଦାୟ ଆଖିରେ ପୁଲକକୁ ଚାହିଁଲା ।

ପୁଲକ ଉଦ୍ଦେଶିତ ହୋଇ କହିଲା, ନାଲକର ପୁଅକୁ ହାଣିବ ପୁଅ ଖମ୍ବାର ? ମାଗତା ତାର ଟଙ୍କା ଦେବ । ମାଗତାର କଣ ଟଙ୍କା ନାହିଁ ?

ବୁଦ୍ଧି କହିଲା, ପୁଲକ ସତ କହୁଛି । ତେବେ ହେ ପୁଲକ, ମାଗତା ତୋ'ର ବଣ ଭଜିଟା ଯେ—

ମାଗତା କହିଲା, ମୁଁ ଜୋରିମାନା ଦେବି, ଗାଁ ଲୋକଙ୍କୁ ଖାଇବାକୁ ଦେବି । ବଣ ଭଲ ହେଲେ କିସ ସେଲ ?

ପୁଲକ କହିଲା, ଭାରି କଥାଟି କହିଲୁ ତ । ଥୋପାକା ହୁଅ କପରି ଥୋପାକା ମିଛକୁ ସଙ୍ଗେନେଲ । ସେମାନେ ପୁଣି ଧାଙ୍ଗୁଡ଼ା ଧାଙ୍ଗୁଡ଼ା ହୋଇ ଘର କରୁଛନ୍ତି ।

ବୁଦ୍ଧି ସମ୍ମତ ଜଣାଇ କହିଲା, ସତକଥା କହିଲୁ । ଯା ଯା—

ମାଗତା ଓ ପୁଲକ ଆଗକୁ ଚାଲିଲେ । ବୁଦ୍ଧିଆ ପଛରୁ ଡାକି କହିଲା, ସେଣେ ଯା ନାହିଁରେ ବାପ—

ମାଗତା ଚମକି ଠିଆହେଲା ।

ବୁଦ୍ଧି ପାଖକୁ ଯାଇ କହିଲା, ହିଁରେ ମାଗତା, ମୁଁ ଦେଖେ ଯାଉଥିଲି । ସେଇ ପାହାଡ଼ଢଳ ଝୋଲରୁ ତରିକର ପଲେ ଜିଆଦ ଛୁଟି ପଲେଇଲେ । ମାଙ୍କଡ଼ ଖେଳିଲେ । ତରିକର ଏଇ ଗଛ ଉପରେ ମୁଁ ଚଢ଼ି କେତେବେଳୁ ବସିଥିଲି । ତମକୁ ଖୋଜି ଓହ୍ଲାଇଲି ।

ମାଗତା ଭୟରେ ଡାକିଲ, ପୁଲକି—

ପୁଲକି ତାର ହାତ ଧରି କହିଲା, ବାପକୁ ଡରୁଛୁ ତୁମ କହପିଲା ?
ତୋର ହାତରେ ଟାଙ୍ଗି ଅଛି, ବାପ କିପ କରବ ?

ନାହିଁ ପୁଲକି, ବାପ ଖାଇଦେବ ।

ପୁଲକି ମାଗତା ହାତରୁ ଟାଙ୍ଗି ଟାଣିନେଇ କହିଲା, ଦେ, ମତେ ଟାଙ୍ଗି
ଦେ । ଆ ମୋର ପଛରେ । ବାପ ଆଇବତ ମୁଁ ତାକୁ ହାଣ୍ଡିବି । ତୁଇ ଦେଖିବୁ
କ୍ଷୁଦ୍ର—

ନାହିଁ ପୁଲକି—

ଚୁକି କହିଲା, ଶୁଣ ପୁଲକି । ଆରେ, ତୋର ମନ ମାଗତାଠି ତ
ମାଗତାର ମନ ତୋଠି ରାଜି । ବଣ ଜଙ୍ଗଲକୁ କି ବାପର ମୁହଁକୁ ଯିବ
କାହିଁକି ? ହେ ମାଗତା, ତୁଇ ପୁଲକିକୁ ନିଜର ଘରକୁ ନେଇ ଯା । ରଖ ତାକୁ
ଧାଙ୍ଗଡ଼ୀ କରି । ନାଇକ ପଚାରିଲେ ସେଇଆ କହ । ପୁଲକି ଆସିଲେ, ତାକୁ ଟଙ୍କା
ଦେଇଦେବୁ । ସୁନାକୁ ତ ବାସ୍ତା ନେଲ । ଲତାକୁ ତୋ'ର ବାପ ଚାହେଁ ନାହିଁ ।
ପୁଲକିକୁ ତୋର ବାପ ନାଇକ ଭଲ ପାଏ ରେ ।

ପୁଲକି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟରେ ବୁଝି ଆକୁ ଅନେଇଲା । ବୁଝିଆ ବୁଝିଲା ତା'ର କଥା
ପୁଲକିର ମନକୁ ପାଇଛି । ସେ କହିଲା, କେତେଦିନ ତଳେ ନାଇକ ମତେ
କହୁଥିଲା, ହେ ବାରିକ, ପୁଲକି ଯଦି ମୋ'ର ବଣର ଝିଅ ହୋଇ ନ ଥାନ୍ତା,
ମାଗତାର ଲାଗି ତାକୁ ମୁଁ ଆଣିଥାନ୍ତି । ମାଗତା ସୁନା ସୁନାକୁ ଚାହୁଁଛି, ହେଲେ
ସୁନା କି, ପୁଲକି ଲାଗି ହେବକି ରେ ? ମୁଁ ତୁନି ପଡ଼ିଲି । କିନ୍ତୁ ଆଉ କହନ୍ତି ।
ମାଗତା ତ ସୁନାର ପଛରେ ଗୋଡ଼ାଇଛି । ସୁନା ତ ଗଲା, ମାଗତା ଚାହୁଁଲା
ପୁଲକିକୁ । ଭଲ ହେବ ପୁଲକି, ନାଇକ ମଙ୍ଗିବ ।

ବୁଝିଆ ତୁନି ହେଲା । ମାଗତା ଓ ପୁଲକି ବୁଝିଆ କଥା ଶୁଣିଲେ,
ବାରିକ ଭଲ କଥା କହୁଛି ତ !

ପୁଲକ ପଚାରିଲା, ହେ ବାରିକ, କିଏ ତେବେ କହୁଛୁ ତୁ ?

ତମର ଭଲକୁ ମୁଁ କହୁଛି । ତୁ ପୁଅଁ ଘରକୁ ଫେରିଯା । ରହ ଆଉ ଦୁଇ ଶୁଣିବନ । ମନର କଥା କାହାକୁ କହୁଛୁ ନାହିଁ । ମୁଁ ନାଇକକୁ ସବୁ କଥା କହିବି ମୋ'ର କଥାରୁ ସେ ବାହାର ହେବ ନାହିଁରେ ପୁଲକ, ମୁଁ ରାଆଁର ବାରିକ ନୁହେଁ କି ? ନାଇକ ମଙ୍ଗିଲେ, ଆଉ ଶୁଣନା କ'ଣ ? ପୁଅଁ କିଏ କରିବ ?

ମାଗତା କହିଲା, ସତ ଏକା । ଦିନ ଶୁଣିତା ପୁଅଁ ପାଖରେ ରହ ପୁଲକ, ନାଇକ ମଙ୍ଗିଲେ ମାଗତା ତତେ ଧାଙ୍ଗଡ଼ା କରି ତା ଘରକୁ ନେବ । ମତେ କ'ଣ ଦେବୁରେ ପୁଲକ ? ତୁ ମାଗତାର ମାଇପ ହେବୁ, ନାଇକର କୋହୁ ହେବୁ, ନା ? ଭୁଲିବୁ ନାହିଁ ତ ?

ପୁଲକ ହସିଲା । କହିଲା, ଦେବରେ ବାରିକ, ତୁଇ ବହୁଥିବା ଯାକେ ଦେଉଥିବ ।

ବେଗ୍ ତୁଇ ଘରକୁ ଫେରିଯା ପୁଲକ । ମାଗତା, ତୁଇ ହେ ମୋ ପାଖରେ । ତୋତେ ସାଙ୍ଗରେ ନେଇ ମୁଁ ନାଇକ ଆଉ ଦଶାରି ପାଖକୁ ଯିବି । ସବୁ ଠିକ ହୋଇଯିବ । ପୁଲକ, ତୁଇ ଯା, ଅଜି ଏକା ଜାକର ପାଖରେ ଦ'ଟା କୁକୁଡ଼ା ଦେ । ମନର କଥା ମନରେ ରଖ । ବୁଝିଲୁ ?

ପୁଲକ ସବୁ ବୁଝିଲା । ବାରିକ ଉପରେ ଖୁସି ହେଲା । ଶୁଣିଲା, ନାଇକର କୋହୁ ହେଲେ ବାରିକକୁ ଟଙ୍କା ଦେବ, ଲୁଗା ଦେବ, ପୁଣି ନିତି ଦେବ ଶୁକ । ଟାଙ୍ଗି ଟା ମାଗତା ହାତକୁ ଦେଇ, ଆନନ୍ଦରେ ପୁଲକ ଫେରିଲା । ନାଇକର କୋହୁ ସେ ହେବ । ପୁଅଁକୁ ସିନା ଦିନେ ଭଲ ପାଉଥିଲା, ପୁଅଁର ଦେହରେ ବଳ ଅଛି, ସେ ଭଲ ପିଲା, କିନ୍ତୁ ପୁଅଁ ଖମ୍ବାର ହେଲା । ପୁଲକ ହେଲା ଏକୁଟିଆ ।

ପୁଲକ ରହନ ବନର ଗଛ ଗହଳି ତଳେ ଛପି ଗଲା ।

କୁର୍ଚ୍ଚିଆ ମାଗଡ଼ାର କାନ୍ଧରେ ହାତ ପକାଇ କହିଲା, ବସ୍ ଏଇଠି ମାଗଡ଼ା ।

ଗୁଲ ଯିବା ବୁଝିଆ, ବାସ ଆସିବ ଯଦି—

ବାସ ଡୋଙ୍ଗର ସେପାଖକୁ ଚାଲିଗଲାଣି । ଗୁଲ ବସ ମୋ' ପାଖରେ । ତଳେ କେତେ କଥା କହିବ । ଗୁଲ ମୋର ପିଲା ଦିନର ସାଙ୍ଗଟା । ତୋ ବାପର ପରେ ଗୁଲ ହେବୁ ଖାଇ ନାଲକ । ମୁଁ ହେବ ତୋ'ର ବାରିକ । ମୋ'ର କଥା ଗୁଲ ଶୁଣିବୁ ତ ?

ମାଗଡ଼ା ବୁଝିଆର ପାଖରେ ବସିଲା । ବୁଝିଆ ତାକୁ ମଦ ଦେଲା । ମାଗଡ଼ା ପିଇଲା, ବୁଝିଆ ମଧ୍ୟ ପିଇଲା ।

କଥାଟେ ପଚାରିବ ସତ କହିବୁ କି ମାଗଡ଼ା ?

କିସ୍ କଥା ?

ଗୁଲ ସୁନାକୁ ଧାନ୍ତା କରୁ କି ଲତାକୁ କି ପୁଲକକୁ କହିବୁ । କାହାଠି ତୋ'ର ମନ ?

ମାଗଡ଼ା କହିଲା, ସୁନାକୁ ବାସ୍ତା ନେଲା । ସୁନା ମତେ ଚାହେଁ ନାହିଁ । ଲତା ମତେ ଚାହେଁ । ମୁଁ ତାକୁ ଚାହେଁ ନା । ବାପ କହିଲା, ଲତାର ପାଖରେ ମିଶିବି ନାହିଁ । ପୁଲକକୁ ମୁଁ ଚାହେଁ । ସେ କହିଲା ସେ ହେବ ପୁରୀର ମାଲପ । ହେଲା ତ । ପୁରୀ ହେଲା ଖମ୍ବାଇ । ପୁଲକ ତାକୁ ଚାହେଁ ନାହିଁ । କହୁଛି, ମୋ'ର ଘରକୁ ଆସିବ । କହୁଛି, ହେ ମାଗଡ଼ା, ଘିରି ନେ ମତେ । ମୁଁ କହିଲି, ଚାଲ—

ବୁଝିଆ ଗୁଲ ଗୁଲ କହିଲା, ମାଗଡ଼ା, ସୁନାକୁ ମାଲପ କର ନେବୁ କି ? ବାସ୍ତା କର ତଳେ ଠକି ନେବ ? ଗୁଲ ନାଲକର ପୁଅ, ପୁଣି ମୁଁ ତୋ'ର ବାରିକ । ପିଲାଦିନର ସାଙ୍ଗ । ତା ହାତରୁ ସୁନାକୁ ଆଣି ମୁଁ ତୋ ହାତରେ ଦେବି ।

ଏ—?

ଯାହା କହୁଛୁ ସତ କଥା ।

ମତେ ବାୟା ମାରିଦେବ ନାହିଁକି ?

ସୁନା ହେବ ତୋ'ର ଆଉ, ବାୟା ଶିଖା ପାଇ ନେଲରେ ରହିବ ।

କପରି ଏହା ହେବ ?

ହେବ କଥାରେ, ସବୁ ହୋଇଯାଉଛି । ତୋ'ର ପାଇଁ ଆଗରୁ ମୁଁ ସବୁ ଠିକ୍ କରି ରଖିଛି । ମୋ ନାଇକର ପୁଅକୁ ବାୟା ଠକିବ କି ?

ବୁଝିଆ ତାର ବଢ଼ିଗଲା ଫକୀ କଥା ମାଗତାର କାନ ପାଖରେ ତୁନି ତୁନି କହିଲା । ମାଗତା ଶୁଣି ହୋଇ ବୁଝିଆକୁ କୁଣ୍ଡାଇ ଧରିଲା । ବୁଝିଆ ପୁଣି ତା'ର କାନ ପାଖରେ ମନ କଥା କହିଲା । ମାଗତା ମୁଣ୍ଡ ହଲାଇ ସମ୍ମତ କଲାଲା ।

ବୁଝି ପଚାରିଲା, ହେଲା ତ ? ବେଶ୍ କଥା କହିବୁ ମୁନସି ଆଗରେ ?

ମାଗତା କହିଲା, କହିବି, ରାତିରେ ତୁଇ ଆଉ ମୁଇ ଛିଆଦ ଶିକାର କରିବାକୁ ଝୋଲ ପାଖରେ ଜାଣିଥିଲୁ । କିଏ ଦୁଇ ଦିନ ଜଣ ଆସିଲେ ସେ ବାଟରେ । ଜଣେ ପଟେ ପୁରୁ ଧରିଥିଲା । ଦ'ଦିନିକଣ ଆଗରେ ଭୁଲିଗଲେ । ପଛରେ ଆଉ ଜଣେ ଆସିଲା । ତୁଇ ଆଉ ମୁଁ ତା ପାଖକୁ ଗଲୁ—

ଆଉ କଥା କହିବାକୁ ହେବ । ମାଗତା ଭୁଲିଗଲା । ସେ ତୁନି ରହିଲା ।

ତୁନି ରହିଲୁ ଯେ ।

ଭୁଲିଗଲି ବାରିକ ।

ଶୁଣ, ମୁଇଁ ବାରିକ ତାକୁ ଧରିଲି । ତୁଇ ନାଇକର ପୁଅ ମୋ ପାଖକୁ ଗଲୁ । ସେଇ ଶ୍ରେର ନେକଟା ଏଇ ବାୟାକରି । ତା କାନ୍ଧରେ କେତେ ଲୁଗା ପଡ଼ିଥିଲା, କାନରେ କେତେ କଥା ବାନ୍ଧିଥିଲା । ବୁଝିଲୁ କି ?

ହଁ ବୁଝିଲି । ପୁଣି କହୁବ, ଆମେ ତାକୁ ପଚାରିଲୁ, ସେ କହୁ କହୁଲ ନାହିଁ । ବାରିକ ହାତରୁ ହାତ ଟାଣିନେଇ ପଳେଇଲ । ଏଇଆ କହୁବାକୁ ଶିଖାଇଲୁ ତ ବାରିକ ? ମୁଁ ଭୁଲିଯିବି କି ? ବାପା ଶ୍ଵେତ ହେବ, ବାପାକୁ ମୁଁ ସି ବାନ୍ଧି ନେବ । ଶିଖା କରାଇବ । ସୁନା ହେବ ମୋର ଧାଙ୍ଗଡ଼ା । ନୁହେଁ କି ବାରିକ ? ପୁଣି ସଙ୍ଗରେ ପୁଲକି ଥାଉ ।

ବୁଝି ବାରିକ ମାଗତା ପିଠି ଗୁପ୍ତ କହୁଲ, ସାବାସ୍ । ଉଇମୋର ନାଇକର ପୁଅ, କାଲି ପୁଣି ନାଇକ ହେବୁ । ମୁଁ ହେବି ତୋର ବାରିକ । ତୋ ପାଇଁ ମୁଁ ସବୁ ସୁବିଧା କରିଦେବି । ମୁଁ କ'ଣ କହୁଛୁ ଶୁଣ । ମନେରଖ । ମୁଁ ସି ଆଗରେ କହୁବୁ, କୋଟି ପରେ କହୁବୁ । ବାପାକୁ ଶିଖା କରାଇବା । ସୁନା ଭଲ ହିଅଟେରେ ମାଗତା, ସେ ତୋର ଧାଙ୍ଗଡ଼ା ହେବ ।

କିସ କହୁବି ନାଇକ ?

କହୁବୁ ଆମେ ଦିହେଁ ତା ପଛରେ ଗୋଡ଼େଇଲୁ । ବାପା ଝୋଲି ସେ ପାଖେ ଡୋଙ୍ଗର କଡ଼ରେ ଲୁଚିଗଲା । ତାକୁ ଖୋଜି ଖୋଜି ପାଇଲୁ ନାହିଁ ।

ମାଗତା ବୁଝିଆର କହୁବା ମତେ ସବୁ କଥା ଆବୁଦ କଲା । ବୁଝିଆ ବାରିମ୍ବାର ତାକୁ ଶିଖାଇଲା । ଖୁସି ହୋଇ ମାଗତାର ପିଠିରେ ହାତ ମାରି କହୁଲ, ବେଶ୍ ମନେ ରଖିଆ ମାଗତା । ଏତିକି କହୁବୁ । ମୁଁ ବି କହୁବି ।

ଡୋଙ୍ଗର କଡ଼ରେ ଅଗ୍ନୀଅଗ୍ନି ବଣ । ତାରି ଭିତରେ ଡୋଙ୍ଗରକୁ ଗୁଡ଼େଇ ହୋଇ ଗୋଟିଏ ଝୋଲି । ତଳର ପଥର ମାଲ ଉପରେ ଝରଝର କୁଳୁକୁଳୁ ହୋଇ ଝରଝାଟି ବହୁଯାଉଛି । ସେଇ ଝରକଲୁରୁ ଟିକିଏ ଗୁଡ଼ି ଗୋଟାଏ ବଡ଼ ପଥରକୁ ଲାଗି ଭଜା କୁଡ଼ିଆ । କୁଡ଼ିଆ ଆଗରେ, ଝୋଲିକଲ ପଥର ଗଛମୂଳରେ ବସିଛନ୍ତି ସୁନା ଓ ବାପା ।

ସୁନା ପିନ୍ଧିବୁ ଖଣ୍ଡେ ନାଲି ଶାଢ଼ୀ । ବେକ ଉପରୁ ଓହ୍ଲି ପଡ଼ିବୁ ଲମ୍ବ
ସୁନାହାର । ପ୍ରତି ଉପରେ ଦୋହଲୁ ପଦକ । ବେକରେ ପୁଣି କେତେ ରଙ୍ଗର
କାତମାଲି ଓ ପୋହଳା । ଜଡ଼ାତେଲ ଲାଗି ମୁଣ୍ଡ ଦଶୁଛି ଚକ୍ ଚକ୍ । ବାଲ
ଉପରେ ଖୋସା ହୋଇଛୁ ଫୁଲ ।

ବାସ୍ତା ବସିବୁ ତା' ପାଖରେ । ପିନ୍ଧିବୁ ଖଣ୍ଡେ ଧୋବ ଫର ଫର ଲୁଗା ।

ବାସ୍ତା ସୁନାର କାନ୍ଧରେ ହାତ ପକାଇଲା । ତା'ର ମୁଣ୍ଡକୁ ପ୍ରତି ଆଡ଼କୁ
ଟାଣିନେଇ ଗେଲ କଲ । କେଡ଼େ ଆନନ୍ଦ କେଡ଼େ ଫୁର୍ତ୍ତି ତା ମନରେ, ସୁନା ଆଜି
ତାର ହୋଇଛି । ଗରିବ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ଜାକର ଠାକୁରାଣୀ ଦୟାରୁ ସେ ସୁନାକୁ
ପାଇଛି । ମାଗତା ହାରିଛି । ମାଗତା ଆଉ ସୁନା ଆଡ଼କୁ ଥନାଇ ପାରିବ ନାହିଁ ।

ସୁନାର ମନରେ ସେମିତି ଆନନ୍ଦ । ବାସ୍ତା ତାକୁ ଘିଷୁ ଅଣିଛି । ଶାଢ଼ୀ
ସୁନାହାର ଦେଇଛି । ବାହାଘର ତ ସରିଲା । ଏଥର ଝୋଲ ଟଙ୍କା, ଗାଁ ଲୋକଙ୍କୁ
ଭେଜି, ନାଟ, ଗୀତ, ପୁଣି ପ୍ରଥା ଅନୁସାରେ ସାମାନ୍ୟ କେତେକ ଆଉ ବସ୍ତୁ କର୍ମ ।
ବାସ୍ତା ଟଙ୍କା ରଖିଛି । ବୁଦ୍ଧି ତମ୍ଭ ପୁଣି ତା ପାଇଁ ରଖିଛି ପୁଅ ।

ଭଲ ସାଙ୍ଗଟେ ବୁଦ୍ଧି ତମ୍ଭ ।

ବାସ୍ତା କହିଲା, ଗୀତ ବୋଲ ସୁନା ।

ତୁଇ ବୋଲ ଆଗ ।

ନାହିଁ ତୁଇ ବୋଲ । ଆମର ପାଟି ଶୁଣିଲେ ବାଟ ଧରି ତୋ'ର ବୋପା,
ନାଜକ, ଆଉ ଗ୍ରାମଲୋକେ ଆସିବେ । ଆସିଲେ ସିନା ଝୋଲ ଟଙ୍କା ଦେବ ।
ପୁଣି ଫେରିଯିବା ଗାଁକୁ । ଏଇ ଜଙ୍ଗଲ ମଝିରେ ବାସପଲ ଭିତରେ କେତେଦିନ
ଆଉ ରହିବା ?

ବୁଦ୍ଧି ଆ ବାରିକ ମୋ ବାପକୁ ଆଉ ଗ୍ରାମଲୋକଙ୍କୁ ଖବର ଦେଇଥିବ ।
ସେମାନେ ଆସୁଥିବେ । ବେଳ ମୁଣ୍ଡ ଉପରକୁ ଉଠୁଛି । ଗୀତ ବୋଲିବାକୁ ମନ
ତାକୁ ନାହିଁ ।

ଗୁଲି ତେବେ ଜଙ୍ଗଲ ଭିତରେ ଗୁଲିବା ।

ସୁନାର ହାତ ଧରି ବାସ୍ତା ଉଠିଲା । କାହାର ପାଟି ଶୁଭିଳ ଦୂରରୁ ବନ
ଗହନ ସେ ପାରିବୁ । ସୁନା କହୁଲ ରହ ବାସ୍ତା, ସେମାନେ ଆସୁଛନ୍ତି । ଆଉ
କୁଆଡ଼େ ଯିବା ନାହିଁ । ଗ୍ରାମ ଲୋକେ ଅସିବେ । ଅମକୁ ନ ଦେଖି ପୁଣି ଜଙ୍ଗଲ
ଭିତରେ ଖୋଜି ଖୋଜି ହଜିଗଲା ହେବେ । ହସି ହସିକା ପୁଣି ସେ କହୁଲ,
ପିଠିକୁ ପଥର ପରି ଟାଣି କରିବୁ ହେ ବାସ୍ତା, ମୋ'ର ଭାଇ, ପୁଣି ଗାଁ ଟୋକାଏ
ତଳେ ଆଜି ଗୁଡ଼ିବେ ନାହିଁ । ତୋ' ପିଠିରେ ଆଜି କେତେ ମାଡ଼ ବସିବ ।

ମାଡ଼କୁ ତରେ କି ସୁନା ? ତୋ ଲାଗି ମୋ ପିଠିକୁ ମୁଁ ପଥର କରିବି ।

କୋଳାହଳ ପାଖେଇ ଆସିଲା । ସୁନା ଓ ବାସ୍ତା ଗୁଣିଆଡ଼କୁ ଗୁଡ଼ିଲେ ।
ସୁନା ଖସିହୋଇ ବାସ୍ତାକୁ କୁଣ୍ଡାଇ ଧରିଲା । ବାସ୍ତା ତା'ର ମୁଣ୍ଡରେ ମୁଣ୍ଡ ଲଗାଇ
ପିଠି ଆଉଁସିଲା । ସୁନା ପୁଣି ସିଧା ସଲଖ ଠିଆ ହୋଇ କହୁଲ, ମୋ'ର ବାପଭାଇ
ଆସୁଛନ୍ତି । ବାସ୍ତା ଆମେ ପୁଣି ଗାଁକୁ ଯିବା ଦେଖ । ମାଗଜା ବାହାହେବ
ଲତାକୁ । ତା'ଛଡ଼ା ଆଉ ଅନ୍ଧ କିଏ ? ଲତାଟା ଭଲ ରିଅ । ମୋ'ର ପିଲଦାନର
ସାଙ୍ଗ । ଲତା ହେବ ନାଇକର ବୋହୂ । କେଡ଼େ ସୁଖରେ ରହୁବ । ଲତା
ଖସିହେବ । ଆଉ ଆମେ—

ଆମେ ବି ଖୁସି ଆନନ୍ଦରେ ରହୁବା ସୁନା, ନାଇକକୁ ମ'ଗିଲେ ସେ ଖଣ୍ଡେ
ଭୁମି ଦେବ । ଭୁମି ତସିବା । ପୋଡ଼ୁ ଗୁଣି କରିବା । ମୁଁ ବେଳ ପାଇଲେ କୁଲି
କରି ଯିବି । ଆମେ ବି ସୁଖରେ ରହୁବା । ନୁଆ ସର ବାନ୍ଧିବା ।

ସୁଖରେ ରହୁବା ବାସ୍ତା । ତୋ ସାଥରେ ମୁଁ ସବାବେଳେ ଥିବି । ତୋ
ସଙ୍ଗେ ମିଶି କୁଲି କରିବି । ଡୋଙ୍ଗର ଜଗିବି—

କୋଳାହଳ ପାଖେଇ ଆସିଲା । ବଡ଼ ପଥର କଡ଼ ବାକ୍ସଲି ବାଟରୁ,
ଗଛ ଗହଳ ଭିତରୁ ବାହାର ପଡ଼ିଲେ ଏକସଙ୍ଗେ ଅନେକ ଲୋକ । ବାସ୍ତା ଓ

ସୁନାଙ୍କର ଆଗରେ ଠିଆହେଲେ—ମୁନ୍ ସିବାବୁ, ଜଣେ ଜମାନ୍, ଜାନି ଭେଡ଼ିକା, ନାଇକ, ନୋକା ଦଶାରି, ମାଗଙ୍ଗା, ବୁଝିଆ, ସୁନ୍ଦ, ଚଇତୁ, ପୁଣି ବନମାଳି ସାହୁକାର ।

ମୁନ୍ ସି ପଚାରିଲେ, ଏଇ ତୋର ଝିଅ ସୁନା ?

ଭେଡ଼ିକା ଉତ୍ତର ଦେଲା, ଚଷମ ସହାୟତା । ରଖାକର ।

ମୁନ୍ ସି ପଚାରିଲେ, କିରେ ନୋକା ନାଇକ, ଏଇ ଟୋକାର ନାଆଁ ବାସ୍ତାକର ?

ହଁ, ଅଧିକାରୀ—

ବନମାଳୀ ସାହୁକାର ହାତ ଯୋଡ଼ି ଜଣାଇଲା, ଦେଖ ମୁନ୍ ସି, ସୁନା ଯେଉଁ ଶାଢ଼ୀ ପିନ୍ଧିଛ, ବେଳରେ ଯେଉଁ ସୁନାହାର ଝୁଲୁଛନ୍ତି, ସେ ସବୁ ମୋର । ଯେଉଁ ନିଅମ ହେବ ମୁଁ କରିବି ।

ମୁନ୍ ସି ପଚାରିଲେ, ହେ ଟୋକା, କିଏ ତତେ ଦେଲା ରେ ?

ସୁନା ଉନି ରହିଲା । ଉତ୍ତରେ ଶୁଣିଆଡ଼କୁ ଚାହିଁଲା ।

କହ, ତର ନାହିଁ, ବାସ୍ତା କର ଦେଇଛ କି ? ମୁନ୍ ସି ପଚାରିଲେ ।

ସତକଥା କହ ଦେ ସୁନା । ପୁଞ୍ଚି ଗାଆଁର ଜାନି କାକ୍ରାକା ଭେଡ଼ିକା ତାର ଝିଅକୁ କହିଲା ।

କହ, ତର ନା ସୁନା । କିନାମ ଗାଆଁର ନାଇକ ମିଲିକା ନୋକା ପ୍ରବର୍ତ୍ତାଇଲା ।

ସୁନା କହିଲା ମତେ ବାସ୍ତା ଦେଇଛ ।

ବାସ୍ତା ଯେଉଁ ଖଦି ପିନ୍ଧିଛ ସେ ମିଶା ମୋର । ସାହୁକାର ବନମାଳି କହିଲେ ।

ମୁନ୍ ସି ପଚାରିଲେ, କିରେ ବାସ୍ତା ?

ବାସ୍ତା ନିର୍ଭୟରେ ଉଠିବି ବୋଲି, ସତକଥା ମହାପ୍ରଭୁ । ବୁଦ୍ଧିଆ ବନମାଳି
ସାହୁକାର ସବୁ ଶ୍ରେଣୀ କଲ । ମତେ ଶାନ୍ତି, ସୁନାହାର, ଦଇତା ଖଦ, ଆଜ୍ଞାନେ
ଟଙ୍କା ଦେଲ । ଆଉ ସବୁ ଟଙ୍କା ସେ ନେଲ ।

ବୁଦ୍ଧି ବାରିକ ହାତଯୋଡ଼ି କହିଲ, ଦେବ ଫଟ୍‌କାରଟେ ସେ ମାହାପ୍ରଭୁ ।
ଦେଖ, ଦେଖ କେମିତି ମିଛ କଥା କହୁଛୁ । ମୁଁ ତାକୁ ଧରିଲି ବୋଲି ମତେ
ଚନ୍ଦ୍ରାଣ, ମୋ ନାମରେ ମିଛ କହୁବ ।

ବାସ୍ତା କହିଲ, ନାହିଁ ମାହାପ୍ରଭୁ । ବୁଦ୍ଧିଆ ତମ୍ଭ ମିଛ କହୁଛୁ । ମୁଁ ତା
ଧାଙ୍ଗରେ ଯାଇଥିଲି । ସାହୁକାର ସବୁ ପଶିନାହିଁ । ବୁଦ୍ଧିଆ ତମ୍ଭ ଏକା ପଶିଲ ।
ସବୁ ଆଣିଲ । ପୁଡ଼ ସେ ରଖିଛୁ ।

ବୁଦ୍ଧିଆ ମାଗତାକୁ ଚାହିଁ କହିଲ, ଦେଖରେ ମାଗତା, ବାସ୍ତା କିମିତି ମିଛ
କଥା କହୁଛୁ । ଜହ୍ନ ରାତିରେ ତୁମ୍ଭ ମୁଁ ଝୋଲି ପାଖରେ ଶିକାର କରିବାକୁ ନଗି
ବସିଥିଲୁ ନା ? ଏଇ ବାସ୍ତା କହି ପୁଡ଼ ପଟେ ନେଇ ଯାଇଥିଲ । ମୁଁ ତାକୁ
ଧରିଲି ।

ମୁନ୍‌ସି ପଚାରିଲେ, କିରେ ମାଗତା ?

ସତକଥା ମାହାପ୍ରଭୁ । ବାସ୍ତା କହି କାନିରେ କସ୍‌ଟା ବାନ୍ଧିଥିଲ ।
କାନ୍ଧରେ ତାର ଏଇ ଶାଢ଼ୀ ଲୁଗା ଥିଲା ।

ବାସ୍ତା କହିଲ, ମାଗତା ମିଛ କହୁଛୁ । ମତେ ସେ ଦେଖିନାହିଁ । ବୁଦ୍ଧିଆ
ତମ୍ଭଠୁ ଜନସ୍ଥ ଆଖି ମୁଁ ଲୁକି ଲୁକି ପଲେଇ ଆସିଲି ।

ମାଗତା କହିଲ, ମୁଁ ଦେଖିଛୁ ମାହାପ୍ରଭୁ ।

ବାସ୍ତା ମତେ ସବୁ କହୁଥିଲ । ସୁନ୍‌ ତମ୍ଭ କହିଲ, ସୁନାକୁ ସେ ଗିରି
ନେବ; ଧାଙ୍ଗଡ଼ି କରିବ । ଝୋଲି ଟଙ୍କା ଦେବାପାଇଁ ସେ ସାହୁକାର ସବୁ
ଶ୍ରେଣୀକଲ ବୋଲି ମୋତେ କହିଲ ମାହାପ୍ରଭୁ ।

ତଳରୁ ଡମ୍ବ କହିଲା, ସେଇକଥା ବାୟା ମତେ ମିଶା କହିଲା ମହାପ୍ରାଣ ।
ମିଛ କହିବ କି ? ଉପରେ ଧର୍ମ, ତଳେ ଧରଣୀ, ମିଛ କହିଲେ ଆଖି ଫୁଟିଯିବ
ନାହିଁ କି ?

ବାୟା କହିଲା, ସମସ୍ତେ ମିଛ କହୁଛନ୍ତି ମହାପ୍ରାଣ ।

ମୁନ୍‌ସି ରାଗିଯାଇ କହିଲେ, ଶ୍ରେଷ୍ଠ ବଦମାସ । ସମସ୍ତେ ମିଛ କହୁଛନ୍ତି,
ଏକା ଏଇ ସତ କହୁଛୁ । ଟଙ୍କା କଣ କଲୁ ? ପୁତ୍ର କ'ଣ କଲୁ ?

ଟଙ୍କା ଖେଳୁ । ପୁତ୍ର ବୁଝିଆ ଡମ୍ବ ନେଲା ।

ଦେଖ ମହାପ୍ରାଣ ମିଛ କହୁଛୁ ମୋ ନାମରେ ।

ସୁନ୍‌ କହିଲା କେତେ ଦୂରରେ, ଝୋଲ ପାଖରେ ଗୋଟିଏ ପ୍ରଭୁ ମୁଣ୍ଡ
ପଡ଼ିଛି । ମୁଁ ଆସୁଥିଲି ଦେଖିଲି ।

ମୁନ୍‌ସି ଆଦେଶ ଦେଲେ, ଜମାନ, ବାୟା କନ୍ଧକୁ ହାତ କଡ଼ା ଦେଇ
ଦିଅ । ଏଇ ଟୋଙ୍କାକୁ ବି ଅରେଷ୍ଟ କର ।

କେଡ଼ିକା ପ୍ରାର୍ଥନା କଲା, ମୋର ଧାଉଁଡ଼ୀ ହିଁଥ ମହାପ୍ରାଣ ତା'ର କି
ଦୋଷ ? ବାୟା କହି ତାକୁ ସବୁ ଦେଇଛୁ । ସୁନା, କାଢ଼ିଦେ ବେକରୁ ହାର, ତୋ
ଲୁଗା ପାଲଟି ପକା ।

ସୁନା ଅତଳ ରହିଲା ।

ଜମାନ ବାୟା କନ୍ଧ ହାତରେ ବେଢ଼ି ପିନ୍ଧାଇଲା । ସୁନା ଆଉ ତାର କୋହ
ସମ୍ଭାଳି ପାରିଲା ନାହିଁ । ମୁନ୍‌ସିଙ୍କର ଗୋଡ଼ ତଳେ ପଡ଼ି କାନ୍ଦିବାକୁ ଲାଗିଲା ।
ମୁନ୍‌ସି ଧଉଳି ପୁଅ ଠିଆ ହେଲେ । ନୋକା ନାଉକା ସୁନାର ହାତ ଧରି ଭକ୍ତ
ଉଠାଇଲା । କହିଲା, ଧାଉଁଡ଼ୀ ଟୋଙ୍କା । ମୋ'ର ମାଗତା ପାଇଁ ତାକୁ ଠକ
କରିଛୁ । ତା'ର ଦୋଷ ନାହିଁ । ଏଇ ବାୟା କନ୍ଧ ତାକୁ ଭୁଲାଇ ଆଣିଛୁ ।

ମୁନ୍‌ସି ପଚାରିଲେ, ତେବେ ଶ୍ରେଷ୍ଠମାଲ ?

ନୋକା ନାଲିକା ସୁନାର ବେକରୁ ହାର ଖୋଲି ମୁନ୍ ସିକୁ ଦେଲା । କହିଲା, ନେ ତୋ ଶ୍ରେଣି ମାଲ । ଶାଢ଼ୀ ଖଣ୍ଡକ ସରକୁ ଗଲେ ଦେଇଦେବି । ସୁନା ମୋର ବୋହୂ ମୁନ୍ ସ, ଶ୍ରେଣିକା କାନି ମତେ କଥା ଦେଇଛୁ । ତାକୁ ଛାଡ଼ିଦେ ।

ଆଗରେ ବାସ୍ନା କହି, ଦୁଇ ହାତରେ ଲୁହା କଡ଼ି, ଅଣ୍ଟାରେ ବନ୍ଧା ହୋଇଛୁ ଦଉଡ଼ି । ଛେଳି କୁଆପରି ବଲ ବଲ କରି ଚାରିଆଡ଼କୁ ଚାହିଁଛି । ଚାହିଁବୁ ଅଉ କଥା ବାହାରୁ ନାହିଁ । ସତକଥା ସେ କହିଦେଇଛି । ଆଉ ତା'ର କହୁ କହିବାର ନାହିଁ । ଏଣିକି ଯେଉଁମାନେ ବସୁର କରିବେ, ଯେଉଁମାନେ ଆଇନ୍ ଧରି ବସିଛନ୍ତି, ତାଙ୍କର ଦାୟିତ୍ବ ।

ଉପରେ ଅକାଶ, ତଳେ ଧରଣୀ ମାତା, ବୁଝିପାଖେ ଗଛ, ପଥର, ପାହାଡ଼ ଝରଣା । ସମସ୍ତେ ଯେପରି ସତାର ଅବତାର, ବାସ୍ନା କହି ମଧ୍ୟ ଠିକ୍ ସେହୁପରି । ବୁଦ୍ଧି ତମ୍ଭର ମୁହଁକୁ ଚାହିଁ ତାର ଅସା ବାହୁନ ଉଠୁ ।

ବୁଦ୍ଧିଆ, ତମ୍ଭ ପିଲା, କହିର ସେ ଆଖି । ବନ ଗହନର ତଳେ ସେ ଚଳନ୍ତି ସାପ । ସେ ଚୋରି କରିଛୁ, ଠକିଛୁ, ମିଛ କହିଛୁ, ଗାଁ ଗାଁରେ ସୃଷ୍ଟି କରିଛୁ କଲଲ । ରକ୍ତ କୁଟାଇଛୁ । ରକ୍ତ ପିଇ ବସୁଛୁ । ତଥାପି, କହି ପିଲା ତାର କଥା ମାନେ । ବୁଦ୍ଧିଆ ତମ୍ଭ ବାସ୍ନାର ଦୁର୍ଦ୍ଦଶା ଦେଖି ହସୁଛୁ ।

ମାଗତା କହି ପିଲା, ମିଛ କହି ଅଗ ଉଠୁ ତା'ର ଅସା । ତଥାପି, ସେ ମିଛ କହିଛୁ । ଆଗରେ ସୁନା, ଯାହାକୁ ସେ ଚାହେଁ, ଯାହାକୁ ସେ ନିଜର କରିବ ।

ସୁନା, ସବୁ କଥା ସେ ବୁଝିଛୁ । ସ୍ବପ୍ନ ତାର ଗଢ଼ିଛୁ । ତାଆରି ପାଇଁ ନିଶ୍ଚୟ, ସରଳ, ଅନାଥ ବାସ୍ନା, କହି ଚୋର ହୋଇଛୁ । ସୁଖି ଶିଖା ପାଇବ । କେବଳ ତାଆରି ପାଇଁ । ସ୍ବପ୍ନ ଗଢ଼ିଛୁ । ସବୁ ଆଶା ମିଳାଇ ଯାଇଛୁ । ମାଗତା ହେବ ତାର ଧାଉଡ଼ା, ମାଗତା !

ମିଳିବା ନୋକାର ହାତରୁ ହାତ ଖସାଇ ସୁନା ଧାଇଁଗଲା ବାଧା ପାଖକୁ । ବାଧାକୁ କୁଣ୍ଡାଇ ଧରି ତଳ ତଳ ଅଖିରେ ସୁନା ମୁନ୍ଦିକୁ ପ୍ରାର୍ଥନା କଲେ, ମାହାପ୍ରାଣେ ନେ ନେ, ତୁ ସବୁ ନେଇଯା । ବାଧା ଶ୍ରେଷ୍ଠ କରି ନାହିଁ । ତାର କିଛି ଦୋଷ ନାହିଁ । ସବୁ ତାକୁ ବୁଝି ତମୁ ଦେଇଛ । ତୁ ସବୁ ନେଇଯା । ମୁନ୍ଦି ମାହାପ୍ରାଣ ତାକୁ ଛାଡ଼ିଦେ । ଆମର କିଛି ଲେଡ଼ା ନାହିଁ, ବାଧା ମୋର ଧାଙ୍ଗଡ଼ା, ଆମେ ଜଙ୍ଗଲକୁ ପଲାଇବୁ ମୁନ୍ଦି ମାହାପ୍ରାଣ, ତାକୁ ଛାଡ଼ି ଦେ ।

ମୁନ୍ଦି ଗିରିଯାଇ କହିଲେ, ଜମାନ, ସେ ଟୋଙ୍କକୁ ବି ଆରେଷ୍ଟ କରି ।
ଜମାନ ସୁନାର ହାତ ଧରିଲା ।

ସୁନା କହିଲା, ବାଧା ଯଦି ଶିକ୍ଷା ଯିବ, ମତେ ବି ଶିକ୍ଷା କରେଇ ଦେ ମୁନ୍ଦି । ମୁଁ ମିଶା ଦୋଷ କରିଛି ।

ନୋକା ନାଇକ କହିଲା, ଆରେ ମାଗତା, ସୁନାର ହାତ ଧରି ନେଇଗଲା ଗାଁକୁ । ସେ ଡୋ'ର ଧାଙ୍ଗଡ଼ା । ଭେଡ଼ିକା ଜବାବ ଦେଇଛି ।

ଭେଡ଼ିକା କହିଲା, ସତକଥା, ମାଗତା—

ମାଗତା ସୁନାର ହାତ ଧରି ବାଧା ପାଖରୁ ଟାଣି ଆଣିଲା । ସୁନା ଚିତ୍କାର କଲା । ତା'ର ପ୍ରାର୍ଥନା କେହି ଶୁଣିଲେ ନାହିଁ ।

ସୁନାକୁ ସଙ୍ଗରେ ଧରି ଗ୍ରାମଲୋକେ ଗ୍ରାମକୁ ଫେରିଲେ । ଦରିଦ୍ର ବାଧାକୁ ସଙ୍ଗରେ ଧରି ମୁନ୍ଦି ପୁଣି ମୁଣ୍ଡ ଦେଖିବାକୁ ଆଗେଇ ଗଲେ । ସଙ୍ଗରେ ଗଲେ ବୁଝି ବାରିକ, ତାକୁ ଓ ସୁନ୍ଦା ।

ସିପି ଗାଁର ଛୋଟ କନ୍ଧ ପକ୍ଷୀ ବାହାରେ—ଡୋଙ୍ଗର ତଳ ପଥର ଚଟାଣ ଉପରେ ବସିଛି ସୁନା । କୋଳରେ ତାର ବର୍ଷକର ପୁଅ । କେତେଗୁଡ଼ିଏ ଫୁଲ ପତର ପିଲର ଆଗରେ ଜମାଇ ଦେଇଛି ! ପିଲଟା ଖେଳୁଛି । ନଜେ ସୁନା ଚାହିଁ ରହିଛି ସାମ୍ନାର ଗେଡ଼ିଆ ଆଡ଼କୁ, ବେଳ ଦ୍ଵିପ୍ରହର ।

ପଛରୁ ଛପି ଛପି ଆସିଲା ଲତା । ସୁନାର ଦୁଇ ଆଖି ବୁଜି ଧରିଲା ।

ସୁନା କହିଲା, ଛୁଡ଼, ଲତା ।

ଲତା ଆଖି ଖୋଲିଦେଲା । ପିଲଟିକୁ କୋଳକୁ ନେଲା । କହିଲା, ମୁଁ ଜାଣେ ତୁ ଏଇଠି ଥିବୁ । ତୋ ସବୁକୁ ଯାଇଥିଲି । ମାଗତା ନାଇକ ନାହିଁ । ତୋ'ର ଖମ୍ବାର ପୁଟିଆ କହିଲା, ମାଗତା ପୁଲକି ସାଥରେ କେଣେ ଯାଇଛୁ ଆଉ, ତୁ ଟିକି ନୋକାକୁ ଧରି କେଣେ ଯାଇଛୁ । ଖୋଜି ଖୋଜି ଆସିଲି ।

କିଏ ଲଗି ମୋତେ ଖୋଜୁଥିଲୁରେ ଲତା ?

ଏଇ ଟିକି ନୋକାର ଲଗି । ଲତା ମାଗତାର ସାନ ପୁଅ ନୋକାକୁ ଗ୍ରାମରେ ଜାଳି ଧରିଲା । କହିଲା, ଦେଖ ସୁନା, ନୋକା ନାଇକ ମତେ ଛୁଡ଼ି ତତେ ବୋହୂ କଲା । ଜାକରା ଠାକୁରାଣୀ ତାକୁ ଚଢ଼ିଲା କି ? ଅଧର୍ମ କଥା କଲା । ତୁଇ ତାର ବୋହୂ ହେଲୁ । ମାସ ଗୋଟେ ପୂରିଲା ନାହିଁ । ନୋକା ନାଇକକୁ ବାସ ଖାଇଲା । ଦଶାରି ସିନା କହୁଛି, ସେଇ ନୋକା ତୋ'ର କୋଳରେ ଜନମ ହୋଇଛି, ମୁଁ କହୁଛି, ସେଟା ମିଛ କଥା । ନୋକା ହୋଇଛି ବାସ ତମା ।

ସତ ଲେ ଲତା, ନୋକା ନାଇକକୁ ବାସ ଖାଇ ନାହିଁ, ତାକୁ ଖାଇଛି ବାସାର ବାପ ବାସ ତମା । ମାଗତା ଫଟକାର କାମ କଲା, ମିଛ କହିଲା, ବାସାକୁ ଶିକ୍ଷା କରେଇଲା । ବାସାର ବାପ ମାଗତାର ବାପକୁ ଖାଇଲା । ଲତା ରେ—

ତୁମି ରହିଲୁ ଯେ ସୁନା ?

ଏଇଠି ଥିଲା ବାସାର ରଜା ସର । ଦି ବରଷ କି କେତେ ହେଲାଣି । ତା ସରର ଚନ୍ଦ୍ର ନାହିଁ । ଉଡ଼ୁ ଉପରେ କେତେ ବଣୁଆ ଗଛ ଉଠିଲାଣି । ବାସା ଆଉ ଫେରିବ ନାହିଁ ଲତା ?

ସୁନାର ଆଖି ଛଲ ଛଲ ହେଲା ।

ଲତା କହିଲା, ପିଟାମ ଭିଜୁ ତମ କୋରସୁଟ ନେଲୁ ଫେରିବ । ତାକୁ ପଚାରିଲି ଯେ, ସେ କହିଲା, ବାପା ଜେଲରୁ ପଳାଇବାକୁ ବସିଥିଲା । ଧରା ପଡ଼ି ପୁଣି ବେଶୀ ଦିନ ଶିକ୍ଷା ପାଇବୁ । ଭିଜୁକୁ ପଚାରିଥିଲି ତୋ କଥା । ଭିଜୁ ସବୁ କହିଲାବୁ ବାପା କହିଲା, ଶିକ୍ଷା ଭେରି ଫେରିଲେ ମାଗଡ଼ାର ମୁଣ୍ଡ ଘାଣିବ । ମାଗଡ଼ା ମିଛ କହି ତାକୁ ଶିକ୍ଷା କରେଇବୁ ।

ବାପା ତେବେ ଫେରିବ ଲତା ?

ଆଜି ନ ହେଲେ, କେବେ ତ ଫେରିବ ।

ଲତା, ତୁ ବାପାର ସରଣୀ ହେବୁ ?

ଲତା ପାଖରେ ବୁଝିଲି ସୁନାକୁ । କହିଲା, କାହିଁକି ଲୋ ? ତୁ ହେଲୁ ନାଲକର ସରଣୀ, ଯେଉଁ ନାଲକ ମୋର ଅଣ୍ଟା, ଅଛୁ ମୁଁ ହେବ କେଡ଼ିଏ (ଦାଗର) ସରଣୀ ?

ନାଲକର ସରଣୀ ହେଉ କି ସୁଖ ମୁଁ ପାଇବୁ ତ ଦେଖୁଛୁ ଲତା ? ମାଗଡ଼ା ଦିନ ରାତି ମଦ ଖାଇବୁ । ପରର ଧାଙ୍ଗଡ଼ୀ ପଛରେ ଧାଉଁବୁ । ଯେତେବେଳେ ମନ ମତେ ପିଟୁବୁ । କି ସୁଖ ମୋ'ର ? ବାପ ମତେ ତା'ର ହାତରେ ଦେଲା । ଅଜି ପୁଣି ବାପ କହୁଛୁ, ସୁନା ଚାଲିଆ ମୋ ସରକୁ । ତୋ ପାଇଁ ଅନ୍ୟ ଧାଙ୍ଗଡ଼ା ଠିକ୍ କରିବ । ମାଗଡ଼ା ତାର ଝୋଲା ଟଙ୍କା ଦେଲା କେବେ ତ, ଅଛୁ କଣ ?

ସେଇଆ କରୁନୁ ସୁନା, ବାପର କଥା ଅମାନ୍ୟ କର ନା ।

କେଲେବେଳେ ମୋର ମନ ତାକୁଛୁ । ଏଇ ପିଲଟା ମୋ'ର ଗୋଡ଼ ବାନ୍ଧି ରହିଛି ରେ ଲତା । ପୁଣି ଭାବୁଛୁ, ପିଲଟା କି ମୋ'ର ନୁହେଁ, ପିଲଟା ମାତୋର । ତୁରୁ ଯଦି ମାଗଡ଼ାର ସରଣୀ ହୋଇଥାନ୍ତୁ, ଏ ପିଲଟା କୋଲରେ କଳମ ହୋଇଥାନ୍ତା । ମାଗଡ଼ା ତାର ପିଲଟା ଚୋରୁ, ମୋର କିସ ହେବ ?

ସତ କଥା, ସୁନା । < ଲତା ମାଗଡ଼ାର ପିଲଟା । ଯିଏ ତା'ର ଧାଙ୍ଗଡ଼ୀ ହୋଇଥାନ୍ତା ତା' କୋଲକୁ ଆସିଥାଆନ୍ତା ।

ସକଳେ, କେବେ ସକଳେ ସିନାକୁ ପ୍ରତି ବାପବରକୁ ମୁଁ ଶୁଣିଯାଏ, ମଦ ଖାଇ ଦିନେ ମାଗତା ଲାଜ ମାରୁଥାଏ । ଦେବ ପରେ ସେ ମାଗତାର ପିଲା, ମୋ ପେଟରେ ଥାଇ ମୋ ରକ୍ତ ଖାଇ ବଢ଼ିବ କି । ସେଥିଲାଗି ମାଗତାର ସରସ୍ତ୍ର ଯାଇ ପାରୁ ନାହିଁ ବୋଲି, ସବୁ ଦୁଃଖ କଷ୍ଟ ସବୁ ମୁଁ ପଡ଼ି ରହୁଛି ।

ମାଗିବି ସୁନା, ଏ ପିଲାକୁ ମତେ ଦେବୁ ? ମାଗତା ମତେ ସରଣୀ କଲ ନାହିଁ ସୁନା, ତା ପିଲା ମତେ ମା କରୁ, ମୋ ବାପର କଥା ରହୁ । ତା' ଡମ୍ବା ଶାନ୍ତି ପାଉ ।

ସୁନା ମୁହଁ ଫଣ ଫଣ କରି ବଢ଼ିଲା, ମୁଇ କିଏ ସେ ମାଗତାର ପିଲାକୁ ତୋଳେ ଦେବ ? ମୁଁ ମିଶା ମାଗତାର ଖମ୍ବାକୁ ହୋଇଥିଲେ ଲତା, ତା ମାଡ଼ ଗଲି ସବୁ, ପେଟ ମଧ୍ୟେ ପିଇଛି, ପିଲାକୁ ପାଳୁଛି । ଚୁଲି ଯା ମାଗତାକୁ ମାଗିବୁ ।

ଲତାର ଛୁପରୁ ଟିକିସୁଅ ମିଳିକା ନୋକାକୁ ଟାଣି ନେଇ ସୁନା ଛୁପରେ ଲଗାଇଲା । ଲତା ଅତି ଛଳ ଛଳ କରି ସୁନାକୁ ଚାହିଁ ରହିଲା ।

ପଥର କଡ଼ ଅଗଣୀ ଛତରୁ ପୁଅ ବାହାର ଆସିଲା । ଖୋଜି ଖୋଜି ସେ ପଲକକୁ ପାଇ ନାହିଁ । କାଳେ ସେ ପାଣି ଘାଟରେ ଥିବ, ସେଥିପାଇଁ ଝରଣା କଳକୁ ଆସିଲା । ପଲକକୁ ସେଠାରେ ନ ପାଇ ଲତାକୁ ପଚାରିଲା, ପଲକକୁ ଦେଖିଲୁ କି ?

ଲତା ଉତ୍ତର ଦେଲା, ନାହିଁରେ ପୁଅ ।

ପୁଅ ବାହା ହୋଇ ପଚାରିଲା, ବାପ ମାଡ଼ିବ ବୋଲି ସାହୁକାରଠୁଁ କୁଟି ନେଇ ଆସିଲା । ଦେଖିଲି ଘରେ ତାଟି ପଡ଼ିଛି, ପଲକ ନାହିଁ । ତହିଁ ଶୁଣି ଯାଉଛି । ଘରେ ପେଟ ଟିକେ ବ ରଖି ନାହିଁ । ଗଲ କୁଆଡ଼େ ?

କନ୍ଦା ଖୋଲି ଯାଇଥିବ ।

ପୁଅ କହୁଲା, ବୁଦ୍ଧିଆ ଡମ୍ବ କହୁଛି, ମାଗତା ସଙ୍ଗେ ପୁଅ କି ବଣକୁ ଯାଇଛି । ଡମ୍ବ ଫଟକାର ସବୁବେଳେ ମିଛ କହେ ।

ଗଛ ଉତ୍ସାହରୁ ବୁଦ୍ଧିଆ ଡମ୍ବ ବାହାରି ଯିବ । ବୋଧହୁଏ ସେ ପୁଅଟିର ପଛେ ପଛେ ଲୁଚି କରି ଅପୁଅନ । ପୁଅଟିର କଥା ଶୁଣି ସେ କହୁଲା,—ମିଛ ନୁହେଁରେ ପୁଅ, କନାମ ଗାଁ ବାଟରେ ଦୂଢ଼େ ଏକାଠି ଯାଇଥିଲେ, ମୁଁ ନିଜେ ଦେଖିଛି ।

ପୁଅ ମନକୁ ମନ କହିଥିଲା, କନାମ ଗାଁ ବାଟରେ ? ଯାଏଁ ଦେଖେ ।

ପୁଅ ହାତରେ ଟାଙ୍ଗି କାନ୍ଧରେ ପକାଇ ଟଳିଟଳିକା ପୁଣି ଜଙ୍ଗଲ ଭିତରକୁ ଚାଲିଗଲା । ପଛକୁ ଫେରି ଚାହିଁଲା ନାହିଁ ।

ବୁଦ୍ଧି ବାଣକ ଟିକିଏ ଅପେକ୍ଷା କଲା । ପୁଅ ବଣ ଭିତରେ ଲୁଚି ଗଲାରୁ ସେ କହୁଲା, ତମେ ଏଠି କ'ଣ କରୁଛ ରେ—

ସୁନା କହୁଲା ତୋ'ର କିଏ ଥାଏ ?

ବାସ୍ତା କହି ଖବର ପଠାଇଛି ।

ଲଜା କହୁଲା, ତୁଇ ମିଛ କହୁଲୁ ତା'ର ଶିକ୍ଷା ହେଲା ।

ମୋ'ର କି ଦୋଷ ? କହୁ ସୁନା, ତୋ ଲାଗି ବାସ୍ତାର ଲାଗି ମୁଇଁ ଶ୍ରେଣି କଲି ନାହିଁ କି ? ବାସ୍ତା ମୋର ସାଥରେ ସିନା ଥିଲା । ସୁନା ତଜରୁ ପୋଲିସ୍ରେ କହିଲେ । କୋଟସରେ ମହାପ୍ରଭୁ ଆଗରେ ମୁଇଁ ସିକ୍ସନ ପୋଥି (ପେନାଲ୍,

କୋଡ଼ି) ଧରି ସତ କଥା କହିଲ । ନାଇକ ହେଲେ କିସ ହେଲା, ମାଗତା ମିଛ କହିଲା । କୋଟ୍‌ସର ମତେ ଛୁଡ଼ିଦେଲେ । ବାୟାକୁ ଶିକ୍ଷା କରେଇଲେ । ମୋ'ର କି ଦୋଷରେ ସୁନା ?

ସୁନା ପଚାରିଲା, ବାୟା ସଙ୍ଗେ ତୋ'ର କେଉଁଠି ଦେଖା ହେଲା ବାରିକ୍ ?

ମୋ'ର ଦେଖା ହୋଇ ନାହିଁ । ଭିଙ୍ଗୁ ନେଲରୁ ଫେରିବୁ ସେ କହୁଥିଲା—!

ଲତା ପଚାରିଲା, କିସ କହୁଥିଲା ?

ଭୁଲି କହିଲା, ଶିକ୍ଷା ସରିଲେ ବାୟା ଫେରିବ ।

ସୁନା କହିଲା, ଫେରୁ ମୋର କି ଥାଏ ?

ଭୁଲି କହିଲା, ବାୟା ସିଟାମ୍ ଭଙ୍ଗୁକୁ କହିଲା ସେ ଶିକ୍ଷାପାଇ ଫେରିଲେ ସେ ତୋ'ର ଖୁସୀ ହେବ ।

ମୋ'ର କିସ ହେବ ଖୁସୀ ? ଯା, ଯା, ମାଗତାକୁ କହିବୁ ।

ସୁନା ମହୁହୁଣ୍ଡି ନ ରହି ପିଲାକୁ ଛୁଟିରେ ଯାକ ଗେଡ଼ି କୁଲେ କୁଲେ ଚାଲିଗଲା । ଥରେ ହୋଇ ପଛକୁ ଫେରି ଚାହିଁଲା ନାହିଁ ।

ଭୁଲି କହିଲା, କରେ ଲତା, ତତେ ଧ୍ୟାନ ଦା ମିଳୁ ନାହିଁ କି ?

ଭୁଲି ତମ୍ଭ ଲୋକଟେ, ନୋହୁଲେ ତୋ ସାଥରେ ପଳାଇ ଯାଆନ୍ତି । ତମ୍ଭ ଫଟକାର, ସବୁ ଚୋରି, ବଦମାସୀର ମୂଲ ଭୁଲ ।

ମହୁହୁଣ୍ଡି ମୋଡ଼ି ଲତା ଚାଲିଲା ସୁନାର ବାଟରେ । ପଛରୁ ତାକ ଗୁଡ଼ିଲା ଭୁଲିଆ, ହେ ଲତା, ଜଙ୍ଗଲ ଜମାନ ଆଇରିରେ, ତତେ ଖୋଜୁ । ଲତା, ହେ ଲତା—

ଲତା ଫେରି ଚାହିଁଲା ନାହିଁ !

ସାହୁ ପହର ଗଡ଼ ଗଲାଣି । ପାହାଡ଼ ଫାଙ୍କରୁ ଉଠିଲାଣି ଜନ୍ମ । ମାଗତା
ନାଲକର ଘର ଆଗ ବୁଦ୍ଧବୁଦ୍ଧକା ଜଙ୍ଗଲ ଭିତରେ ବଡ଼ ବଡ଼ ମହଲ ଗଛ । ଗଛ
ଉଡ଼ାଡ଼ରେ ଛୁପି ଛୁପିନା ଆଲୁଅ ପ୍ରଭ ତଳେ ଠିଆ ହୋଇଛୁ ବାସ୍ତା କହ ।
ଅଦେଇ ବର୍ଷ ଜେଲ ଭେଗି ସେ ଫେରିଆସିଛୁ ।- ସବୁ କଥା ସେ ଶୁଣିଛୁ ।
ଜୀବନର ସବୁ ଅଶା ତା'ର ପୋଡ଼ି ଜଳି ଯାଇଛୁ । ବାକି ରହୁଛି, ପ୍ରତିଶୋଧ ।

କାନ୍ଧରେ ଟାଙ୍ଗିଆ । ଶୁଣୁଛୁ, ଥରେ ଯଦି ମାଗତାକୁ ସେ ଦେଖନ୍ତା,
ମାଗତା, ଝିଏ ତାର ପ୍ରତି ଉପରୁ ସୁନାକୁ ଟାଣି ନେଇଛୁ, କୋଟ ଘରେ ମିଛ କହ
ତାକୁ ଭେଗେଇଛୁ ଜେଲ; ତାର କାନ୍ଧରୁ ମୁଣ୍ଡ ଛୁଣାନ୍ତା । ବାସ୍ତାର ରକ୍ତ ଗରମ
ହୋଇଉଠିଲା । ମାଗତା କାହିଁ ? ଏତେବେଳେଯାଏ ଫେରୁ ନାହିଁ କାହିଁକି ?
ଗୋଟିଏ ଶ୍ଵେତ, ତା'ପରେ ନିଜେ ମୁଣ୍ଡଟା ଧରି ଆନାରେ ହାଜର ହୋଇ-
ଯାଆନ୍ତା ।

ମାଗତା ଆସିଲା ନାହିଁ । ଘର ଭିତରୁ ପଦାକୁ ବାହାର ଆସିଲା ସୁନା ।
ବାସ୍ତାର ପ୍ରତି ତମକି ଉଠିଲା, ସୁନା !

ସୁନାର ଆଖିରେ ପଡ଼ିଲା ଗୋଟାଏ ଚଳନ୍ତି ପ୍ରଭ । ତମକି ଉଠିଲା । ମନ
ଭିତରୁ ଯେପରି କିଏ କହୁ ଉଠିଲା, ବାସ୍ତା, ବାସ୍ତା,—ଥରକୁ ଚାହିଁବୁ ବାହାର
ଆସିଲା ଶୀତ କରୁଣ ସ୍ଵର, କ—ଏ, ବାସ୍ତା ?

ବାସ୍ତା ନିଜକୁ ଆଉ ଛପାଇ ପାରିଲା ନାହିଁ । ଗଛ ଗଛଲ ଭିତରୁ ବାହାର
ପଡ଼ିଲା ଜନ୍ମ ଆଲୁଅକୁ । ତାଳିଲା, ସୁନା—

ସୁନା ଯେଉଁ ଧରିପାରିଲା ନାହିଁ । ଧାଉଁଯାଇ ବାସ୍ତାକୁ ଆଲିଙ୍ଗନ କଲା ।
ତା'ର ପ୍ରତି ଉପରେ ମୁଣ୍ଡ ରଖି ଚାହିଁ ଚାହିଁ କାନ୍ଦବାକୁ ଲାଗିଲା । ବାସ୍ତାର ଆଖିରେ
ଆସିଲା ଲୁହ ।

ଫେରି ଆସିଛୁ ବାସ୍ତା ?

ଆସିଛୁ ସୁନା, ମାଗତାର ମୁଣ୍ଡଟା ଧରି ପୁଣି ଫେରିଯିବି କୋଟଘର ।

ହୁ ବାସ୍ତା, ମାଗଡ଼ାର କି ଦୋଷ ?

ତେବେ ଦୋଷ କାହାର ?

ଦୋଷ ମୋର । ମୁଁ ମଙ୍ଗିଲି ବୋଲି ମାଗଡ଼ା ମତେ ସରଣୀ କଲା ।

ମାଗଡ଼ା ମତେ ଶିକ୍ଷା କରେଇଲା, କରୁଥିଲା ହୋଇ କୋଟି ସରେ ପିଛ
କହିଲା ।

ମୋ'ର ଲାଗି ତ ।

ତୋ'ର ଲାଗି ?

ସୁନାକୁ ଗୁରୁ ଉପରୁ ଠେଲିଦେଲା ବାସ୍ତା । ସୁନା ପଡ଼ୁ ପଡ଼ୁ ଠିଆ
ହୋଇଗଲା । କହିଲା, ମୁଁ ତୋର ଦୋଷ କରୁଛି । ମୋ' ମୁଣ୍ଡ ତୁ ନେ ବାସ୍ତା,
ମାଗଡ଼ାର କିଛି ଦୋଷ ନାହିଁ ।

ବାସ୍ତା ଠିଆହୋଇ ଉଠିଲା । ସୁନାକୁ କିଛି ଉତ୍ତର ନ ଦେଇ ଟାଙ୍ଗିଆଟି
କାନ୍ଦରେ ପକାଇ ଟଳି ଟଳି ଆଗକୁ ଚାଲିଲା । ସୁନା କ୍ଷଣେ ତା'ର ପଛରୁ ଚାହିଁ
ତାକିଲା, ବାସ୍ତା, ବାସ୍ତା—

ବାସ୍ତା ଅଟକି ରହିଲା ନାହିଁ । ସୁନା ତା'ର ପଛରେ ଧାଇଁ ତା'ର ହାତ
ଧରି ଅଟକାଇଲା ।

ବାସ୍ତା—

କ'ଣ କହୁଛୁ ?

କଥାଟେ ମାନୁଛୁ ବାସ୍ତା ?

କିଏ କଥା ସୁନା ?

ଯେଉଁଠି ତତେ ପୁଲିସ୍ ଜମାନ ଧସେଇଲା ସେଇଠି ତୁଇ ଥିବୁ କାଲି
ଗାଧୁଆ ବେଳେ ?

କିଏ ଲାଗି ?

ସେଇଠି ତେଜେ ସେଇ କଥା କହୁବ । ସବୁ ବାୟା ?

ସବୁ ସୁନା ।

ହା ଏଥର ।

ବାୟା ଚାଲିଗଲା । ସୁନା ସର ଆଗକୁ ଆସିଲା । ମାଗତା ଠିଆ ହୋଇଛି । ପାଟିରୁ ବାହାରୁଛୁ ମଦଗନ୍ଧ । ସୁନାକୁ ଦେଖି ଖନନର ପାଟିରେ କହିଲ ହେ ପୁଲକି—ପୁଲକି—ପୁଲକି

ମୁଁ-ସୁନା ।

ହେ ସୁନା, ସୁନା, ପୁଣି କହୁଛୁ ହାଣିବ । ମୁଁ ତାକୁ ଆଗ ହାଣିବ, ଆଗ ହାଣିବ ।

ସେ ଟଳିବାକୁ ଲାଗିଲା । ସୁନା ତାର ହାତ ଧରି ଅଟକାଇ ରଖିଲା । ଉତ୍ତର ଦେଲ ନାହିଁ । ମନ କଥା ମନରେ ଥାଉ । ମାଗତା ଆଗରେ କହୁବ କାହିଁକି ? ମାଗତା ତାକୁ ସରଣୀ କରୁଛି ସତ, ଜନନୀ ବି କରୁଛି, କିନ୍ତୁ ମାଗତା ତାକୁ ନିଜର ପରି କର ନାହିଁ । ମାଗତାର ମନ ତା'ପାଖରେ ନାହିଁ, ଦୂରରେ, କେତେ ଦୂରରେ—

ସକାଳେ ଲତା ସର କାମରେ ବ୍ୟସ୍ତ । ତା'ର ଗୁଡ଼ା ମା ସର ଆଗରେ ବସି ଛେଳି ଛୁଆକୁ ପସି ଖୋଉଛି । ଧାନ୍ତଡ଼ି ଝିଅ । ଲତା ଉପରେ ତା'ର ଆଖି ପଡ଼ିଲା । ବନ୍ଦେ ହୋଇ କହିଲା, କେତେଦିନ ଥାଉ ବସିଥିବୁ ଲେ ? ଯେତେ ଧାନ୍ତଡ଼ି ଅଲେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ସଞ୍ଜେ ଦେଲୁ । ତୋ ସାଙ୍ଗର ଝିଅ, ପୁଣି ତୋ ପିଲା ଝିଅ ସର କଲେଣି, ଥାଉ ଗୁଲ ବସିଥା ।

ବଢ଼ିଶାଣୀ ପିଣ୍ଡା ତଳକୁ ରଖିଦେଇ ଲତା କହୁଲା, ଦେଖ୍ ମା, ମୁଁ ଧାନ୍ଧଡ଼ା ସାଥରେ ପଲେଇଲେ ତୁଇ କେମିତି ଚଳିବୁ ? ତୋର ପୁଅ ତ ନାହିଁ । ଆଉର, କସ୍ ଲାଗି ମୁଁ କାହା ସାଥରେ ଯିବି ? କେହି ତ ଝୋଲି ଟଙ୍କା ନେଇ ଆସୁ ନାହିଁ ।

ଏଇ ବରଷ ତଇତି ପରବରେ ତୁଇ କାହାର ସାଥରେ ଚାଲି ଯାବେ ଲତା, ତୋ'ର ସୁଖ ଦେଖି ମୁଁ ଆଖି ରୁଜିବି ।

ଲତା ଜବାବ ଦେଲା ନାହିଁ । ମାଠିଆ ଧରି ପାଣି ପାଇଁ ଗେଡ଼ୁଡ଼ାକୁ ଯିବାକୁ ବାହାରିଲା । ବୁଢ଼ୀ ତା ହାତରୁ ମାଠିଆ ଛଡ଼ାଇ କହିଲା, ତୁଇ ଘରେ ଆ ମୁଁ ମାଠିଆଏ ପାଣି ନେଇଆସେ, ଏଇ ସୁନା ଆସୁଛି ।

ବୁଢ଼ୀ ମାଠିଆ ଧରି ଚାଲିଗଲା । ଗୁଡ଼ରେ ସାନ ନୋକାକୁ ଜାକି ସୁନା ପହଞ୍ଚିଲା ଲତା ଘରେ । ଗୋଟିଏ କାଃରେ ମାଠିଆ । ସୁନା ଆଜି ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ଦଶୁଛି । ଭଲ ଶାଢ଼ୀ ପିନ୍ଧିଛି । ଯନ୍ତ୍ର କରି କୁଣ୍ଡାଇଛି ମୁଣ୍ଡ । ଏଡ଼େ ସକାଳୁ ପେଟ୍ଟା ପେଟ୍ଟା ଫୁଲ ଖୋସିଛି ମୁଣ୍ଡରେ ।

କଲେ, ଆଜି ସଜବାଜ ହେଇ ପାଣିକି ଯାଉଛୁ କାହିଁକି ?

ଲଜଲଜ ହୋଇ ସୁନା କହିଲା, ତୁ ଯିବୁ ନାହିଁକି ?

ମା ଯାଇଛି ।

ହାତ ବଢ଼ାଇ ଟିକି ନୋକାକୁ ଲତା ସୁନାର ଗୁଡ଼ ଉପରୁ ଟାଣିନେଲା । ତା ମୁହଁରେ ବାରମ୍ବାର ବୋକ ଦେବାକୁ ଲାଗିଲା । ଟିକି ନୋକା କିନ୍ତୁ କିନ୍ତୁ ହୋଇ ହସିଲା । ଲତା ତାକୁ ଗୁଡ଼ରେ ଜାକିଥିବା ହସି ହସି ନଦାନୁ ହେଲା ।

ସୁନାର ମୁହଁ ଗମ୍ଭୀର । ଆଖି କାନ୍ଦୁ ।

ଭାରି ଜଣେ ହେବ ଲେ ତୋର ଏ ପୁଅ ନୋକା ।

ଲତା, ମୁଁ ଫେଲେ ଯାକେ ନୋକାକୁ ରଖିବୁ କି ପାଖରେ ?

ପାଣିକ ଯିବୁ ତ ? ଯା, ନୋକାର ସାଙ୍ଗେ ମୁଁ ଖେଳୁଥିବି, ଭୁଲ ଅଇଲେ ତତେ ଦେବି ।

ଆଉର କାହାକୁ ଦେବୁ ନାହିଁରେ, ପିଲ ମୋର କାନ୍ଦବ । ଫେରୁ ଫେରୁ ଟିକେ ଡେଇଁ ଦେବ ଲତା ।

ତା'ର ବାପ ମାରତାକୁ ମିଶା ଦେବ ନାହିଁ, ହେଲ ତ ?

ସୁନା ମାଠିଆଟି ଧରି ଚାଲି ଯାଉଁ ଯାଉଁ ଲୁହ ଝରି ଆସିରେ । ଟିକି ନୋକା ଆଡ଼କୁ କଣେଇ ଚାଲୁଛି । ସେ ହସୁଥିଲା ଲତା ମୁହଁକୁ ଚାହିଁ । ଲତା ତାକୁ ଗେଲ କରିବାରେ ବ୍ୟସ୍ତ ।

ପାହାଡ଼ ତଳ ଝରଣା କୁଳରେ, ଅତେଇ ବର୍ଷ ତଳେ ଯେଉଁଠି ପୋଲିସ ତାକୁ ବାନ୍ଧିଥିଲା, ଯେଉଁଠି ତାର ପ୍ରତି ଉପରୁ ସୁନାକୁ ମାରତା ଟାଣି ନେଇଥିଲା, ସେଇଠି ଚାହିଁ ବସିଛି ବାସ୍ତା । ସୁନା ଆସିବ, କଥାଟିଏ କହିବ । କିଏ କଥା ? ବାସ୍ତାର ତାହା ହିଁ ଚିନ୍ତା ।

ସେ ଜେଲରୁ ଫେରିଛି । ଦୁନିଆରେ ସେ ଏକା । ସାହା ସମ୍ବଳ କିଛି ନାହିଁ । ଅଶ୍ୱା ଚାରିପାଖେ କନାଧଡ଼, ଚାରିଆଡ଼କୁ କନା ଖଣ୍ଡେ ସାମନାରେ ଓହଳିଛି, ହାତେ ତଳକୁ । କାନରେ ଖଣ୍ଡେ ଟାଙ୍ଗିଆ । ଆଉ ହାତରେ ଗୁଣ୍ଡ ଝୁଲୁନା ଧନୁ ଖଣ୍ଡେ । ଅଶ୍ୱା ପାଖକୁ ଚମ ମୁଣିରେ କେଇଖଣ୍ଡି କାଣ୍ଡ ।

ସୂର୍ଯ୍ୟ ଉଠିଲେ ପାହାଡ଼ ଉପରକୁ । ଗାଧୁଆ ବେଳ ହୋଇଆସିଲା । ସୁନା କାହିଁ ? କି କଥା ସେ କହିବ ? କାହିଁକି ବାସ୍ତା କନ୍ଧକୁ ସେ ଅଟକାଇ ରଖିଲା ? ସେ ଅସିଥିଲା ମାରତାର ମୁଣ୍ଡ ନେବାକୁ । ଉମା କରପାରି ନାହିଁ । ଫେରି ଯାଉଛି ହତାଶ ହୋଇ । ଫେରିଯିବ, ବହୁତ ଦୂରକୁ—

ଏଇ, ଧାଡ଼ି ଧାଡ଼ି ପାହାଡ଼ମାଳ ସେ ପାଖେ ସେ ଯେଉଁ ଧୂଆଁ ଲିଆ ଭଜ
ପାହାଡ଼, ଲମ୍ବ ପାତାଳ ପରି ନେଲି ଆକାଶରେ ଯାହାର ମଥା ମିଶିଯାଇଛି,
ଯାହାର ଛୁଇଁଲେ ପେଟରେ ଚଳନ୍ତି ମେଘର ରୂପେଲି ପରଦା, ସେଇ ନିମନ୍ତେ
ପାହାଡ଼ । ବାୟାର ଦୃଷ୍ଟି ସେଇଠି । ସେଠି ପଶୁମଣିଷର ଭେଦ ନାହିଁ ।
ବାୟାର ଆଖି ଚଳନ୍ତି ମେଘ ଉପରେ ।

ସୁନା ଆସିଲା । ଅଣ୍ଟାରେ ପତରମାଳ, ଛୁଇଁଲେ ସଜ ସବୁଜ ପତର ।
ମୁଣ୍ଡରେ ପେଛା ପେଛା ଫୁଲ । ସୁଯା ଆସିଲା ହସିହସିକା । ତେରଗୁ କଅଁଳ ସୂର୍ଯ୍ୟ
କରଣ ସଜ ପତର ଉପରେ ଚକ୍ ଚକ୍ ଦଶୁଛୁ ।

ସୁନା ଧରିଲା ବାୟାର ହାତ ।

ବାୟା ଫେରି ଗୁଞ୍ଜିଲ, ହଁ, ଏଇତ ସେ ସୁନା, ଅଡ଼େଇ ବର୍ଷ ଆଗର
ସୁନା । ମାଗତା ନାଲକର ଘରଣୀ ଗୁଞ୍ଜି ।
ବାୟା !

ସୁନାର ଦୁଇ ଆଖିରୁ ଲୁହଧାର ଗଡ଼ି ଆସୁଛି ।

କିଏ ରେ ?

ମୁଁ ଫେରି ଆସିଛି ବାୟା । କଥାଟେ କହୁବ ?

କିଏ କଥା ସୁନା ?

ଗୁଲି ପଳାଇବା ।

ପଳାଇବା ?

ହଁ ସେଇ ଡୋଙ୍ଗର ସେପାରି ନିମନ୍ତେ ପାହାଡ଼ ଉପରକୁ । ସେଠି କେହି

ଝୋଲ ଟଙ୍କା ମାଗିବେ ନାହିଁ ବାସ୍ତା—

ସୁନା !

ବାସ୍ତାର ଆଖିରେ ତଳ ତଳ ଲୁହ ।

ନାହିଁ କରନା ବାସ୍ତା, ମାଗତାର ପିଲାକୁ ମୁଁ ଲଜାକୁ ଦେଇ ଆସିଛି ।
ଗୁଲ—

ଆରେ ସୁନା—

ସୁନା ଦୁଇ ହାତରେ ବାସ୍ତାକୁ କୁଣ୍ଡାଳ ଧରିଲା । ଦୁଇ ଆଖିରୁ ଲୁହଧାର
ଗଡ଼ି ପଡ଼ିଥାଏ । କାନ ପାଖରେ କହୁଲା, ଗୁଲ ବାସ୍ତା, ନାହିଁ କରନା, ଡେରି
ହେଉଛି ।

ବାସ୍ତା ସୁନାର ପିଠି ଆଉଁସିଲା । କହୁଲା, ଡେବେ, ଗୁଲ ।

ବାସ୍ତାର ଛୁଇଁ ଉପରୁ ସୁନା ଅଲଗା ହେଲା । ବାସ୍ତା ଧରିଲା ସୁନାର ହାତ
ଦିହେଁ ଗୁଲିଲେ ଡୋଙ୍ଗର ଉପରକୁ । କାହାରି ଚୁଟିରେ ଭାଷା ନାହିଁ । ଦୂରରେ,
କେତେ ଦୂରରେ ଡେଇଢ଼େଇକା କାନ୍ଥ ପରି ଦଶରୁ ନିମଗିରି ପାହାଡ଼ମାଳ ।
ଅକାଶର ବାଦଲ ତଳେ ତାର ଶୃଙ୍ଗ ଛପିଯାଇଛି ।

ଛନ୍ଦପୁର

୭ । ୪ । ୧୯୪୭

